

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

22KT GOLD ANTIQUE JEWELRY
Regal Jewels
773-262-4377 BUY OR ORDER ONLINE 773-517-8574
www.RegalJewels.com

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
Raj S. Shergill
Broker
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajshergill@yahoo.com
CANTON REALTY

Twenty-Fifth Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 25, Issue 30; July 27, 2024 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਮੋਦੀ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਹੋਰ ਵਧਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤੈਅ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਸਾਫ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਫਿਰਕੂ ਏਜੰਡੇ ਉੱਤੇ ਨਰਮ ਪੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਇਸੇ ਆਸਰੇ ਆਪਣੀ ਬੇੜੀ ਪਾਰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈ ਹੈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ 'ਤੇ ਲੱਗੀ 58 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਰੋਕ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਲਿਖਣ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਅਲੋਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਰਜ਼ੀ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਗੂ ਹੁਣ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ 'ਸਬ ਕਾ ਸਾਥ, ਸਬ ਕਾ ਵਿਕਾਸ' ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਸ਼ਵੇਦੂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਫ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਸਬ ਕਾ ਸਾਥ ਸਬ ਕਾ ਵਿਕਾਸ' ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਰਾਂ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖਾਸੀ ਸਰਗਰਮ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰੇਟਰ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਿਖਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਨੀਅਤ ਸਪਸ਼ਟ ਝਲਕਦੀ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਾਲੇ ਛਿੱਤਿਆ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਹੋਰ ਉਲਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਤਾਜ਼ਾ ਹਿੱਲਜੁਲ ਸਾਫ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਮੂਢ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੇ ਹਲਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀ ਦਲਾਂ- ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂਨਾਈਟਿਡ) ਤੇ ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ (ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਖਾਸੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ, ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਬਾਹਲੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਮੂਢ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਗਿੱਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸੁਖਬੀਰ ਧੜੇ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਘਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
Buying or Selling Home?
Contact **PRADEEP SINGH**
COLDWELL BANKER REALTY
CALL ME TO GET THE MAXIMUM VALUE YOUR HOME DESERVES
847-322-5832
ishowhomes@yahoo.com
1501 E Woodfield Rd Ste 113E, Schaumburg 60173

India Palace Restaurant And Banquet Hall
Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828
Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633
Desi Bazar Grocery Store Restaurant, Ph: 317-888-2040
Desi Bazar Indianapolis, Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

RESTAURANT SUPPLY WHOLESALER
ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
Prag International
RAVI KAPOOR CEO
1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007
Ph: 847-979-5970, 847-979-5990, 847-228-0150, pragint@aol.com

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com
LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਸ੍ਰੀ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭ ਦੁਖ ਜਾਏ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ
ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਵਾਨ ਐਵੇਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

(2341 W. Devon Ave., Chicago IL 60659)

ਵਿਖੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

2 ਅਗਸਤ, 2024 (ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 8:30 ਵਜੇ

4 ਅਗਸਤ, 2024 (ਐਤਵਾਰ)

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ

ਕੀਰਤਨ: 9 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤਕ

ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ 12:30 ਵਜੇ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹਲਦੀਰਾਮ ਦੀਆਂ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵੰਡੇ ਜਾਣਗੇ

ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ।

ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਕਪੂਰ, ਗੁਰਲੀਨ ਕਪੂਰ,
ਡੇਵਿਡ, ਅਮਨ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਪੂਰ ਵਲੋਂ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਕਪੂਰ

ਫੋਨ: 847-387-2923

**Biggest wholesaler
in the USA**

Prag International: 1125 Howard Street. Elk Grove Village. IL 60007; Ph:- 847-979-5970

Wholesaler and Distributor Of: Haldiram, Hawkins, Prestige, Milton, Panasonic, Titu Folding Bed And Folding Mattress, Aman Kitchenware, Restaurant Equipment's, Pats And Pans For Home & Restaurants, Religious Items, Wedding Items, Blankets... And Many More...

ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਪਠਾਨਕੋਟ: ਯੂ.ਏ.ਈ. ਤੋਂ ਯਮਨ ਲਈ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਚਾਲਕ ਦਲ ਦੇ 16 ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਰਾਜਿੰਦਰ ਮਨਹਾਸ ਹੈ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਫੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਮਨਹਾਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਤੋਂ ਯਮਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਜਹਾਜ਼ ਓਮਾਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਹੀ ਹਾਦਸਾਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਕੇ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਚਾਲਕ ਦਲ ਦੇ 16 ਮੈਂਬਰ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਛੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਮਨਹਾਸ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਿਰਮਲ ਮਨਹਾਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਮਰਚੈਂਟ ਨੇਵੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Arora family seeks a compatible match for their 32 years, 5'11" handsome turbaned son. Boy has done Masters (Data science and Analytics) from University of Illinois Urbana Champaign & working as a Software engineer in reputed company in Chicago. He is willing to relocate within United States. He is on H1B visa and green card (I-140) is under process. Caste no bar. Please Contact us at +1 2176488985 (Call/ WhatsApp), +91 9289886133 (whatsapp) or Email at: tejeevaroras@gmail.com 30-33

Ahluwalia family seeks a compatible match for their 37 years, 5'8" handsome turbaned son. Boy has done Post graduate & working as an IT engineer in reputed company near New York. His Green card is under process. IT professional preferred. Please Contact us at +1 3158496562, 91 8860131363 (whatsapp) or Email at: richiewalia@gmail.com 28-31

Khatri Sikh family residing in USA looking for a compatible Sikh match from USA, Canada or India for their US citizen Turbaned son, 1984 born, 5'10", never married, BS & MS (USA), working as an Engineer in North Carolina. Caste no bar. Serious enquiries only. Please contact us with complete details and picture at WhatsApp +1-630-290-1375 or sanjogmatri27@gmail.com 27-30

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773. 25-28

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਲ ਸੈਟਲਡ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ well qualified ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 36 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'11" ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ masters ਡਿਗਰੀ ਹੋਲਡਰ, Software Engineering Product Manager ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੋਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। Well settled, San Francisco Bay Area, USA ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ innocent issueless divorcee ਹੈ, ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਰਿਜ ਬਿਊਰੋ ਵਾਲੇ ਮੁਆਫ ਕਰਨ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ: +1 510-281-7065/what's app on +91 9899379442 or E-mail: cjsingh55@gmail.com 25-28

Jatt Sikh family seeks a suitable match in the USA/Canada for their Amritdhari boy (work permit in Canada), 30, 5'11" tall, residing in Surrey. Please contact: 98768-65849 24-27

Saini family (Belongs to Hoshiarpur) looking for a suitable match for their 28, 5'5" son, Masters in Bio tech. Boy is Working as Research professional in Stanford University. Please call to his Uncle at: 510-557-6988 23-26

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jat Sikh family seeks a comparable match from a progressive family for their 32-year-old, 5'7", US-born daughter. Her background is in chemical engineering, and she is currently a department manager at a Fortune 500 multinational corporation. She lives in Chicago with her two dogs. Please contact with details at surjitkaur1937@outlook.com or 312-380-2714. 27-30

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਕੀ (ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪਲਾਈ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੀ, ਉਮਰ 41 ਸਾਲ, 5'3", ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੱਚੇ/ਪੱਕੇ, ਬਿਨਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ, ਐੱਚ 1 ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 38-45 ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲਦੀ ਛਕ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: +1 734 968 1195 (ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮ ਅਨੁਸਾਰ) ਜਾਂ +91 788885 22328 'ਤੇ ਬਾਇਓਡਾਟਾ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਭੇਜਣ। 27-30

Jatt Sikh family seeks a suitable match for their divorced girl (no kids) 32, 5'6" tall. Working as a journalist in a prominent newspaper. Please contact: +91-70093-82989

Gursikh Rajput Kanda family seeks a suitable match in USA for their convent educated MBBS Doctor daughter, October 1989 born 5'4". Younger sister is also a Doctor. Please call us at: 98150-66773 or text message our Whatsapp no. 224-392-6613.

Ramgarhia Sikh family seeks a suitable match in USA for their USA Citizen well settled daughter, August 1990 born in Ludhiana 5'2", residing in Michigan (Canton). Working as a Nursing Assitant in University of Michigan Hospital. Please call us at : +17348001448 or Email :binnumunday@gmail.com 17-20

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ (ਹਲਵਾਈ), ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635

WEATHER XPERTS, INC.

ਹੀਟ ਅਤੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਲਗਵਾਉਣ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

- * ਅਸੀਂ ਹੀਟ ਅਤੇ ਕੂਲਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
- * ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ
- * ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਲੇਕ ਕਾਊਂਟੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

Call: BRIAN STREET Owner/President
847-255-2665

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad,
Hydrabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਕੌਮੀ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕੌਮੀ ਸੜਕ ਮਾਰਗਾਂ 'ਚ ਪਏ ਅੜਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਮਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗਾਂ ਵਿਚਲੇ ਅੜਿੱਕੇ ਦੂਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਆਗਾਮੀ ਸੜਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਸਖ਼ਤ ਰੌਅ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ

ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਅੜਿੱਕੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ 20 ਤੋਂ 25 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸੜਕੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਅਧਵਾਟੇ ਲਟਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟੀਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਕਿ

ਸਰਕਾਰੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਖਤਰੇ 'ਚ: ਔਜਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ-ਕਟਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸਵੇਅ ਦੇ ਰੁਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਅਹਿਮ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਖਤਰੇ 'ਚ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ-ਕਟਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸਵੇਅ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਜ਼ਮੀਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ।

ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਲਦ ਹੀ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ

ਚੁੱਕਣਗੇ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਲਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 3303 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੌਮੀ ਸੜਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ 4942 ਕਰੋੜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਮਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਭੰਗ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 29ਏ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨਚਾਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਵ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਮਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕ ਹਿਤ ਲਈ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਮਤਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਰਹਿਬਰੀ, ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਆਰਡੀ ਸਾਖਾ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ

ਦੀ ਇਸ ਸਲਾਹ ਦੀ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ, ਏ.ਡੀ.ਸੀ(ਵਿਕਾਸ), ਡੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓਜ਼. ਅਤੇ ਡੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓਜ਼. ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਤਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ 13241 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ

1994, ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1961 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਰੂਲਜ਼ 1964 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲਿਆਂ

ਸਬੰਧੀ ਵਿਭਾਗੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਤੇ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ

ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਾਂਗ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾ ਟਾਲੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਹੀ ਮਤਾ ਪਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਲੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਨਾਲ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਤੇ ਪਵਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਫਿਰ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਰਚਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲੈਚਰਾਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ: ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦਫਤਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ

ਮੁਨਕ: ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਬਖੋਰਾ ਕਲਾਂ ਦੇ ਲੈਚਰਾਰ ਧਰਮਵੀਰ ਸੈਣੀ ਦੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦਫਤਰ ਮੁਨਕ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੜਕ 'ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕ ਕੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਮੁਨਕ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਫੂਕ ਕੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀਤਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੇੜੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ

ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਡੀ.ਟੀ.ਐਫ. ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਧਰਮਵੀਰ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਕਹਿ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਪੀਐਸ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਮੰਗਦਿਆਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫੇੜੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਮਗਰੋਂ ਧਰਮ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀਤਤ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ, ਪਿੰਡ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਸੰਗਰੂਰ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਾਲ 2004 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 2004 'ਚ ਨਵੀਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ (ਐਨ.ਪੀ.ਐਸ) ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ (ਓ.ਪੀ.ਐਸ.) ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਇਸਤਿਹਾਰ ਅਤੇ ਚੋਣ ਦੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਨਹੀਂ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ੀਰੂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਪੁਨੀਤ ਗੁਪਤਾ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਕ

ਹੋਰ ਧਿਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਜਸਟਿਸ ਸੇਠੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਪੇਸ਼ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਈ ਉਸ ਦਾ ਇਸਤਿਹਾਰ 2001 'ਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਦਾ ਅਮਲ 1 ਜਨਵਰੀ

2004 ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਚ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਹੋਈ ਢਿੱਲ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਸਲ ਨਿਯੁਕਤੀ 1 ਜਨਵਰੀ 2004 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਸਕੀਮ ਚਾਲੂ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੇ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਹ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਅੱਗੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਲਾਹ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਿੱਦ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਵੇਲੇ 2007 ਵਿਚ ਸਲਾਬਤਪੁਰਾ ਕੇਸ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। 2015 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘੋਖ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ

ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਨ ਲਈ 90 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਰੋਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਚੋਣ ਬਿਗੁਲ ਵਜਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਨੀਤਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਚੋਣ ਅਧਾਰਿਤ ਸੂਬੇ ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ 'ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਗਾਰੰਟੀਆਂ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ, ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ, ਸੂਬੇ ਦੀ ਹਰ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਚਕੂਲਾ 'ਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਸਮੇਂ ਸੁਨੀਤਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਇੰਦਰਯਨੁਸ਼ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ 'ਆਪ' ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਮੰਗਦਿਆਂ ਸੁਨੀਤਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਡੱਕਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ (ਮੋਦੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕੇਜਰੀਵਾਲ) ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ 'ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਲਾਲ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਵੀ ਸੀਟ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਈ ਤਾਂ ਘਰੇਲੂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ 'ਚ 24 ਘੰਟੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੀ ਮੁਹੱਲਾ ਕਲੀਨਿਕ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਚੰਗੀ ਤੇ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਹਰ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਸਿੱਖਿਆ ਮਾਫੀਆ' ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਸੁਫਲ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ 'ਚ ਰਾਜ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ

ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ 90 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ ਨੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ 'ਬਦਲੋਗੇ ਹਰਿਆਣਾ ਕਾ ਹਾਲ, ਅਬ ਲਾਏਗੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਇਸੇ ਨਾਅਰੇ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ।

ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ: ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਨੀਤਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਇਹ ਕਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਨੂਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਸਹੀ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।'

ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰੀ, ਮੁਹੱਲਾ ਕਲੀਨਿਕ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ, 'ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ 'ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਲਾਲ' ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੋਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ

ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।' ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੜਾਈ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜੋ ਜਿਹੜੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਭਖੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ 'ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਅਜ਼ (ਸੋਧ) ਬਿੱਲ-2023' ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਲਗਾਤਾਰ ਗਰਮਾਉਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਵਧੂ ਤਾਕਤ 'ਸਿਲੈਕਟਿਡ' (ਚੋਣਵਿਆਂ) ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 'ਇਲੈਕਟਿਡ' (ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ) ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪੈਨਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਇਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਚਾਂਸਲਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਬਿੱਲ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਰਾਜਪਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਬਿੱਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਹਸਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਐਨ.ਐਚ.ਏ.ਆਈ. ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 2-3 ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੋਲੋਂ 50 ਲੱਖ ਦਾ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਟਲੀ ਤੋਂ ਆਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੋਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਦਾ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਹਿਲਾ ਯਾਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਾਢੇ ਛੇ ਸੌ ਗਰਾਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੋਨਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 50 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸੋਨਾ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਯਾਤਰੀ 'ਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ 'ਸਿਟ' ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਪੇਸ਼

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ (ਸਿਟ) ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ 'ਸਿਟ' ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸਬੰਧੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਨ।

ਤੱਕ ਕੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੀ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਰਿਕਵਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਾਰਨ 'ਸਿਟ' ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਬਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠਲੀ 'ਸਿਟ' ਤੋਂ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਹ ਕੇਸ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ 20 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10 ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਲੇ

ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਤੇ ਨੌਂ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਫਿਰੋੜੀ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਆਧਾਰਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਸਣੇ 10 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਸਣੇ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫਰਾਰ ਹਨ।

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਯਾਤੇ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਫਰਾਰ ਹੈ।

ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਯਾਤੇ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਰੋਹ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਾਥੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੋਲਡੀ ਵਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਹਿ-

ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੋਲੋਂ ਫਿਰੋੜੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਲਾਡੀ, ਕਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਹੈਰੀ, ਸੁਭਮ ਕੁਮਾਰ ਗਿਰੀ ਉਰਫ ਪੰਡਿਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੁੱਜਰ, ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸਰਬੂ ਅਤੇ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੋਲਡੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਸਲੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ ਨੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰ ਹਰਮੀਤ ਵਿੱਲੋਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਸਲੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਅਟਾਰਨੀ ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਅਰਦਾਸ ਮਗਰੋਂ ਵਿੱਲੋਂ ਦੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਲੀਨੋਇਸ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਸਲ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਭਗਵੰਤ ਤੇ ਕੁਲਤਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਦੂਰ !

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹੁਣ 'ਸਭ ਅੱਛਾ' ਹੈ। ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਹੋਈ।

ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਨਿੱਘ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ

ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਕੁਲਤਾਰ ਸੰਧਵਾਂ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਿਆਸੀ ਅਣਬਣ ਸਬੰਧੀ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਕੁਲਤਾਰ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਭ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Asst. Editors:

Jaspreet Kaur

Amrit Pal Kaur

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Correspondents

California

Ashok Bhaura

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 125 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorse the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਅਰੁੰਧਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਖੌਫ਼ ਖਾਂਦੀ: ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ

ਜਲੰਧਰ: “ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਕਿਲ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਲੜਨਾ, ਲਿਖਣਾ, ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਉਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਇਸੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣੀ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਗੇ। ਸੱਤਾ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਖੌਫ਼ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੱਤਾ ਲੇਖਕਾ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਖੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।” ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਏਥੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੂਬਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਉਘੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ਪੰਦ ਲੋਕ ਫਾਫਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਨਵੇਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਵੇਂ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰੌਲਟ ਐਕਟ ਤੋਂ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਨ।

ਬਜਟ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ: ਟਿਕੈਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਨੇ ਬਜਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਜਟ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਜਟ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੇਵੇ, ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, ਸਸਤੀ ਖਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ, ਖੇਤੀ ਸੰਚਾਰ 'ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਘਟਾਵੇ ਜਾਵੇ।

ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੋਕਤ, ਮੋਧਾ ਪਾਟੇਕਰ ਵਰਗੇ ਰੋਸ਼ਨ-ਖਿਆਲ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬੋਧਕੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਦੇ ਫਾਸੀਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਮਾਲ-ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐੱਨ.ਕੇ. ਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਲਈ ਹਨ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੋਂਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਇਕੱਠ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬੋਧਕੇ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਲੇਸ਼ ਹੋਰ ਵਧਿਆ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਚਾਂਚੇ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਅਕਾਲੀ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਫਰਮਾਨ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾ ਭੰਗ ਕੀਤਾ

ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ 'ਚ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਾਕਟਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੀ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਰਾਖੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ, ਭਗਤ-ਸਰਾਭਿਆਂ ਦੀ ਜਾਬਰ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਸਾਨੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਰਵਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੋਕਤ ਹੁਸੈਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ; ਤਿੰਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਚਾਰ ਕਿਰਤ ਕੋਡ, ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਰਸਨਲ ਡੇਟਾ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ, ਪਬਲਿਕ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪਬਲਿਕ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਬਿੱਲ, ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਰੀਤ ਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗਈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤੁੰਦਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਈਡ ਲਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਫਰਮਾਨ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਉਪਰ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਘਾਤਕ ਅਸਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਿਰ ਨਾਲ ਖੜੋ; ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸਾਂ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; 295/295 ਏ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ; ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ; ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ, ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਤੇ ਉਜਾੜਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤ ਭੜਕਾਉ ਮੁਹਿੰਮ, ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਰਾਜ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪਬਲਿਕ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਲਗਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਫਿਰਕੂ ਭਰਾਮਾਰ ਖ਼ਾਨਾਜੰਗੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਨਸੀ ਹਿੰਸਾ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰੋ; ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਹਮਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਉਪਰ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦਾ ਵਾਹੜ ਹੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰੋਹ ਭਰਪੂਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲਾ: ਸੁਖਬੀਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ 2024 ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਫੌਲ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਜਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਰਿਕਾਰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਮੌਦੀ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਦੂਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸੰਗਠਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਦਰ ਇਸ ਵਕਤ 'ਸਭ ਔਛਾ' ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ-ਛੁਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਾਸਕਰ ਹਾਲੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ

ਅੰਕੜੇ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਖੌਲੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਖਰਾਬ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਆਗੂ ਇੰਦਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਰਾਮ ਭਗਤ' ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 'ਹੰਕਾਰੀ ਪਾਰਟੀ' ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲ ਇਜ਼ਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੀ 'ਸੁਪਰਮੈਨ' ਅਤੇ ਫਿਰ 'ਰੱਬ' ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਸੰਘ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨਹੀਂ ਸਵੀਕਾਰੇਗਾ। ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਈ ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਖਾਤਿਰ ਹੁਣ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੰਘ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦੀ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦਾ ਹਥਕੰਡਾ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਚੁਣਾਵੀ

ਨਿਘਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਕਟ 'ਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਪੁੱਟਾ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਭਗਵਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਰੋਕ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਘੁਟਾਲੇ 'ਚ ਫਸੇ ਬਾਇਡਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਨਾ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

14 ਭਾਰਤੀ ਬਚਾਏ

ਨਾਮ ਪੇਨ: ਕੰਬੋਡੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 14 ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਐਕਸ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੰਬੋਡੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 14 ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਬੋਡੀਆ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੰਬੋਡੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ

ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 650 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤਹਿਤ ਖੋਖਾਧਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ।

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਕੰਬੋਡੀਆ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ। ਬਚਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਕੰਬੋਡੀਆ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਸਾਬਕਾ ਅਤੇ ਯੁਵਾ ਪੁਨਰਵਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜਨਗੇ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਕਸ 'ਤੇ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੋਲਾ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ

ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋ ਬਾਇਡਨ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹਟਣ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਲਈ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਐਕਸ' ਉੱਤੇ

ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਾਸਤੇ ਗੋਲੀ ਖਾਧੀ: ਟਰੰਪ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰੈਲੀ 'ਚ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਗੋਲੀ ਖਾਧੀ' ਹੈ। ਰੈਲੀ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਲਈ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਟਰੰਪ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਡੀ ਵਾਸ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਕੇਰਲ: ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ 14 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮੌਤ

ਕੋਚੀਨ: ਕੇਰਲ ਦੇ ਮੱਲਪੁਰਮ 'ਚ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ 14 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਕੋਚੀਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ 'ਚ ਜ਼ੋਰੇ ਇਲਾਜ ਸੀ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵੀਨਾ ਜੋਰਜ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਜੋਰਜ

ਕੁਲੈਕਟਰ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਚੀਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕਾਤਵਾਸ 'ਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਨ 'ਚ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁੱਲ 246 ਵਿਅਕਤੀ ਲੜਕੇ ਦੀ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 63 ਉਚ ਜੋਖਮ ਵਾਲੀ ਕੈਟਾਗਰੀ 'ਚ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਰਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਿਨਾਰਾਈ ਵਿਜਯਨ ਨੇ ਮੱਲਪੁਰਮ 'ਚ ਨਿਪਾਹ ਕਾਰਨ ਲੜਕੇ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਕੇਰਲ ਦੇ ਮੱਲਪੁਰਮ 'ਚ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ 'ਬੁਰ-ਮੈਂਬਰੀ ਸਾਂਝੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਮਾ ਟੀਮ' ਤਾਇਨਾਤ ਕਰੇਗੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਟੀਮ ਵਾਇਰਸ ਤੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇਗੀ।

ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਡਿਕਤ ਵਾਸੀ ਲੜਕਾ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ ਉੱਤੇ ਸੀ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.50 ਵਜੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ। ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ 11.30 ਵਜੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲੜਕੇ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਨਿਪਾਹ ਸਬੰਧੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੇਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਘਿਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਘੇਰਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮੀਡੀਆ

ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਨਸ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਮੁਖੀ ਵਿਨੀਤ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ 28 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 587 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਸ਼ੇ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2000 ਤੋਂ 2500 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ

ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਤਾਂ ਕੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਨਸ਼ਾ ਹੁਣ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ: ਵੜਿੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਗੜ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 15 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੈਰੋਇਨ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸੂਬੇ 'ਚ ਗਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ: ਡਾ. ਨਾਬੀਲਾ ਰਹਿਮਾਨ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ 'ਅੰਗਸੰਗ' ਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪਾਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ 'ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ' ਵਿਚ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਰੰਗ

ਬਰੈਂਟਨ: ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਓਰੀਐਂਟਲ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬੀ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਨਾਬੀਲਾ ਰਹਿਮਾਨ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ 'ਅੰਗਸੰਗ' ਅਤੇ ਟੀ.ਪੀ.ਡੀ. ਕਾਲਜ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ (ਡਾ.) ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਕਰਨ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਾਹਿਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਾਲਮ 'ਅੰਗਸੰਗ' 1986 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ 2010 ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪਿਆ। ਕਿਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕਾਲਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ

ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਅੱਜਜ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਨਾਬੀਲਾ ਰਹਿਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ

ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਝਾਂਗੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ

ਸ਼ਾਮ ਸੰਘੂ, ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਪ ਅਰੋੜਾ, ਜੱਸੀ ਭੁੱਲਰ ਢਪਾਲੀ, ਡਾ. ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ 'ਅੰਗਸੰਗ', ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ, ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਨਾਬੀਲਾ ਰਹਿਮਾਨ, ਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਹਰਜੀਤ ਬਮਰਾਹ, ਜਨਾਬ ਰਸ਼ੀਦ ਨਦੀਮ, ਹਰਦਿਆਲ ਝੀਤਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਚਿੱਤਕ, ਦੀਪ ਕੁਲਦੀਪ, ਹਰਮੋਸ਼ ਜੀਵੇਵਾਲ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ, ਮਲੂਕ ਸਿੰਘ ਕਾਰਲੋ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੌਮਲ, ਜਾਹਿਦਾ ਰਹੀਲ, ਅਹਿਮਦ ਫੈਸਲ ਸਦੀਕ, ਕਰਨ ਅਜਾਇਬ ਸੰਘਾ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੰਵਲ ਅਤੇ ਖਾਲਿਦ ਵਿਰਕ ਨੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ ਨੇ ਸਮੂਹ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨ, ਇੰਜੀ. ਈਸਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦ, ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਰਕੰਵਲ ਸਿੰਘ ਕੌਰਪਾਲ, ਹਰਜੀਤ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਪਰਮਪਾਲ ਸੰਘੂ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਧੰਜਲ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਤਨ ਲਾਲ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ, ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ, ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜਲ ਕੌਰ, ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਦਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਉਸਮਾਨ ਖਾਨ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੀਮ, ਮੁਹੰਮਦ ਉਮੈਦ ਵਿਰਕ, ਫੈਸਲ ਇਲਿਆਸ, ਸਲੀਮ ਜਾਵੇਦ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਤਖੱਲਸ ਵਾਂਗ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਰੂਹ ਦੇ ਬੋਲ' ਤੇ 'ਮੱਥੇ ਅੰਦਰ ਜਗਦਾ ਦੀਵਾ' ਅਤੇ ਦੋ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗਸੰਗ' ਤੇ 'ਵਕਤ ਦੇ ਸਫ਼ੇ' ਤੇ ਆਈਆਂ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਬ' ਵੱਲੋਂ ਛਪੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਤੁਰ ਗਏ ਯਾਰ ਨਿਰਾਲੇ' ਦੀਆਂ 4500 ਕਾਪੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਕਈ 'ਦਿਲਚਸਪ ਕਿੱਸੇ' ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇਕ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਥੇ ਬੋਲਣ ਤੇ ਵਿਚਰਨ

ਗੱਲ 'ਔਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਆਸ਼ਰੇ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ, ਡਰ, ਖੌਫ਼, ਹਯਾ, ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਆਬਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ 'ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਪਾਲਿਸੀ' ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 14-14 ਸਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਸਾਡੇ 'ਪੜ੍ਹਾਕੂਆਂ' ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਸਕਿਲਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ' ਦੇਣ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੇਅਰ' ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਪੱਧਰ ਦੀ ਖੋਜ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਐੱਮ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ 'ਝੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ' ਦੇ ਵਾਈਸ-

ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ 'ਸਾਵਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ' ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਡਾ. ਨਾਬੀਲਾ ਰਹਿਮਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ, ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ, ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮ ਸੰਘੂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਇਕਬਾਲ ਬਰਾਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਏ ਗਏ ਸਾਵਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਈ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੰਤ, ਮਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਸੀਨ, ਸਮੀਉਲਾਹ ਖਾਨ, ਰੋਬੀਨਾ ਨਸੀਮ, ਮਕਸੂਦ ਚੌਧਰੀ, ਪ੍ਰੋ. ਆਸ਼ਿਕ ਰਹੀਲ, ਹਜ਼ਰਤ

ਸਿੱਖ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਉਪਰਾਲਾ; ਜੇਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਲ ਕੌਰ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਗੱਤਕਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵੀ

ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੈਂਟ ਆਦਿ ਲਾਏ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਪੂਬੀ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਕੰਮ ਸੌਂਪੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਗ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਚ ਕਾਰਡ ਦੇ ਕੇ ਸਟੈਂਪ ਲਾਈ ਗਈ। ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਸਵਿਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ

ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਇਲ ਵਿਰਦੀ, ਖੁਸ਼ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਨਿਹਾਰ ਖਹਿਰਾ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ

ਜੈਕਾਰਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ। ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਤੇ ਲੰਮੀ ਹੇਕ ਵਿਚ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕਦਮ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੱਕ ਸਭ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ

ਵੱਖਰਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਰਮਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ। ਗੋਰੇ ਵੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਸਾਲ ਭਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਹਿਤ 20 ਜੁਲਾਈ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤਕ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਪਿਛਲੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ

ਪ੍ਰਭਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਚਾਵਲਾ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤ ਦਾ ਚੈਕਅੱਪ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗੁਰਮੁਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸਿਖਾਏ ਗਏ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਕਾਰੀ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਮਨੀਤ ਕੌਰ, ਅਗਮ ਸਿੰਘ, ਜੈਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ 1 ਤੋਂ 3 ਤੱਕ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਸਪਿੰਨ ਵੀਲ ਉੱਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੰਬਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ 'ਤੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਕਵਲਨੈਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ (35 ਅੱਖਰਾਂ) ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਲਾਏ। ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਹਰਲੀਨ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ, ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਜੋਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਵਿਪਨ ਕਲੇਰ ਨੇ 'ਝੁਲਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰਹੇ ਪੰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਲਾਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਵੀ

ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਗਤਕੇ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗਤਕੇ ਦੇ ਜੋਹਰ ਦਿਖਾਏ ਤੇ ਵਾਰਾਂ ਵੀ ਗਾਈਆਂ। ਖਾਲਸਾ ਏਡ ਵਲੋਂ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੋਮ ਸਪਿੰਨ ਵੀਲ 'ਤੇ ਖਿਡਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਨਵਜੋਤ, ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਪਵਿਤ ਅਤੇ ਜੀਤੂ ਕੌਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਸਿਮਰਤ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘੂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ/ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਉੱਘੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਅਮਰ ਕਾਰਪੋਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਦਰਸਾਈ ਹੋਈ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਏਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਦੇ ਜਿੰਮੇ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਖਾਸਲਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ

(ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਭਾਈ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮੈਰੀਲੈਂਡ), ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਨਿਊਯਾਰਕ), ਬੀਬੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਵਰਜੀਨੀਆ), ਬਾਬਾ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਮੁਖੀ

ਇਹ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੈਅ ਭਾਵਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

ਤਹਿਤ ਇਸ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ

ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭੇਜਣਗੇ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਲੰਬੀ 20 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ

ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਣ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰ, ਸ. ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ

(ਇੰਡੀਆਨਾ), ਸ. ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਨਿਊਯਾਰਕ) ਅਤੇ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਦਾ ਨਾਵਲ, 'ਆਪੇ ਦੀ ਭਾਲ' ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਸਰੀ (ਹਰਦਮ ਮਾਨ): ਗੁਜ਼ਲ ਮੰਚ ਸਰੀ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਦੇ ਪਲੇਨੋ ਨਾਵਲ, 'ਆਪੇ ਦੀ ਭਾਲ, ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਰਨੈਲ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਕੈਡਮੀ ਸਰੀ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਰਵਾਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਅਤੇ

ਕਿ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ

ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਅਖੌਤੀ ਨਿਮਨ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਦਵਿੰਦਰ ਗੋਤਮ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚ-ਕੌਟੀ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨਿਮਨ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਲੇਖਕ, ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਲੇ ਜਾਤੀਵਾਦ ਦੀ ਦਸ਼ਾ, ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ, ਸੰਤੁਲਿਤ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਜਿਉਂਦੇ ਤਿਉਂਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮੀ ਜ਼ਰੂਰ ਰਤਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਕਬਿਤ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚ ਜਾਤ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਨ ਜਾਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ, ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਨਿਮਨ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ, ਉਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਨੇ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਕੋਹਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਨਾਵਲਕਾਰਾ ਹਰਕੀਰਤ ਕੌਰ ਚਾਹਲ ਨੇ ਵੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਅਤੇ ਹਰਕੀਰਤ ਸੋਹੀ, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਏ, ਹੱਥੋਂ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਦੀਮ ਪਰਮਾਰ, ਮਲੁਕ ਚੰਦ ਕਲੇਰ, ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਵਿਰਕ, ਸੰਨੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸੁੱਖੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਹੋਤਾ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਨਾਵਲ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਵਲ ਬਹੁਤ ਉਚਕੋਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਵੰਤ ਰਾਜ ਨੇ ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੋਝੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਅਤੇ ਸੱਧਰਾਂ ਦੇ ਦਮਨ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਇੱਕ ਕਾਬਲ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਬਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਤ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਦੁਰਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਵੰਤ ਨੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕੁੱਝ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ

ਹੋਰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਜਾਂ

ਨਾਵਲਕਾਰ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਅਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘੂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਚੋਟ, ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਨੋਟ, ਸਤੀਸ਼ ਗੁਲਾਟੀ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ, ਨਰਿੰਦਰ ਬਾਹੀਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਨ, ਰਣਧੀਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਜਦੀਪ ਤੂਰ, ਹਰਦਮ ਮਾਨ, ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਨੇ ਸ਼ੁਭਾਖਿੰਦਰ ਕੀਤੀ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਨਹਦ ਕੌਰ ਨੇ ਵਾਰ ਗਾਈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੋਹਲ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਉਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੱਟੀ ਉਤੇ ਦਾਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੇਥੀ ਉਗਾ ਕੇ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਟਰੇਅ ਵਿਚ ਮੇਥੀ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਖੰਡੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਏਕ ਉੱਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਹ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ, ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਦਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਾਲਾਂ ਖੁੱਝਣ 'ਤੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਖੇਡ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਵੱਲੋਂ ਖਿਡਾਈ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਲਈ ਪੈਕਟ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਸਾਲਿਆਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸ ਕੇ ਬੱਚੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪਰੀ ਤੇ ਨੂਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਖੇਡ ਖਿਡਾਈ ਗਈ।

ਨੇ ਤਹਿ ਦਿਲ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਰੁਬਲ ਅਤੇ ਪਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਉਥੇ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਖੇਡਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਿੱਠੂ ਗਰਮ, ਕੋਟਲਾ ਛਪਾਕੀ, ਗੀਟੇ, ਸਟਾਪੂ ਖਿਡਾਏ ਗਏ। ਜੈਸਮੀਨ ਅਤੇ ਰਮਣੀਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਲਰਿੰਗ ਕਰਵਾਈ। ਬਲੂਨ ਗੋਮ ਵਿਚ ਅਰਸ਼, ਪ੍ਰਭ, ਹਰਜੋਤ, ਅਜੀਤ ਮਿਹਰ, ਪ੍ਰਭਮੀਤ, ਸੁਖਮੀਤ ਰਣਸੇਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਬਾਉਂਸੀ ਕੈਸਲ 'ਤੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਬਾਂਟੇ ਵੀ ਖੇਡੇ। ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਕੈਂਡੀਜ਼, ਸਟਿੱਕਰ, ਪੈਨ ਪੈਨਸਿਲ, ਗਿਫਟ ਕਾਰਡ ਆਦਿ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਾਰਥਕ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੋਲੇ-ਭੁਟੂਰੇ, ਸਮੋਸੇ, ਦਾਲ-ਚੌਲ, ਪੀਜ਼ਾ, ਪਾਸਤਾ, ਸੈਂਡਵਿਚ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੀਜ਼ੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੱਚੇ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਖਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਖਰਬੂਜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਲੰਗਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੰਜਮ, ਜਗਦੀਪ ਕੌਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸੰਘੂ, ਪਾਲ

ਧਾਲੀਵਾਲ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਕਰਤਾਰ ਗੱਡਾ' ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬੀਬੀ ਸਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਘੂ ਨੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਅੱਛਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀਆਂ ਟਾਰਚਾਂ ਜਗਾ ਕੇ ਹੋਇਆ ਜਣੇਪਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਗਾਇਨੀ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਦਾ ਜਣੇਪਾ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀਆਂ ਟਾਰਚਾਂ ਜਗਾ ਕੇ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਪਾਵਰਕੌਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਆ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਸਣੇ ਪਟਿਆਲਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਗੁੱਲ ਰਹੀ। ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀਆਂ ਟਾਰਚਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜਣੇਪੇ ਦੀ ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਨੁਰਾਗ ਵਰਮਾ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ

ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਰੱਬੀਆ ਕਰਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਕਿਰਕਰੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਡਾ. ਗਿਰੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਸਪਤਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਸੀ.ਐਮ.ਡੀ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ 20 ਜੈਨਰੇਟਰ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਾਈਨ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੱਟ ਨਾ ਲੱਗੇ।

ਹਿੰਦੂ ਟੈਂਪਲ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਵਲੋਂ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਭਰਤ ਬਰਾਇ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਡੈਬਰਾ ਧਾਲੀਵਾਲ।
--ਤਸਵੀਰ: ਮੋਹਿੰਦਰ ਰਕਾਲਾ

ਸ਼ਿਕਾਰੋ: ਦਿ ਹਿੰਦੂ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਗਰੇਟਰ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਵਲੋਂ 21 ਜੁਲਾਈ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਮਾ ਰਾਠੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿੱਚ ਉਘੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸਨਮਾਨ ਜੇਤੂ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਭਰਤ ਬਰਾਇ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਵਿੱਚ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਸ੍ਰੀ ਸੋਮਨਾਥ ਘੋਸ਼, ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਵੇਦਾਂਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਇਸ਼ਟਮਾਨੰਦ, ਚਿਨਮਯ ਮਿਸ਼ਨ ਬਦਰੀ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਨਾਨੰਦ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ

ਅੰਬੈਸੇਡਰ ਆਸਫ ਸੱਯਦ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਭਮੁਖੀਅਤ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਹੋਸਟ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਸਟੈਂਡਅੱਪ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਰੀਆ ਹਰਸੂਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਚਾਰੂ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਲਈ ਸੁਆਦੀ ਡਿਨਰ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਸ਼ ਮਹਾਜਨ, ਚੇਅਰ ਵੀਐੱਸਸੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਖਾਸ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵਧਾਇਆ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਈਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਤੇ ਹੋਰ ਸਖਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਆਰ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਖਤ ਭਰੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੀ ਇੱਥੇ ਆਉਣ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਮਾਈਕ ਮਿਲਰ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਖਤੀ ਦੇ

ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਖਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਏ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ

ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਨਾ ਵਧਦੀਆਂ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਕਹਿ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਰਮੀਨੀਆ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਮਾਪੇ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ

ਜਲੰਧਰ: ਅਰਮੀਨੀਆ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਫਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮਤ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਕੁਟੀਆ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਪਹੁੰਚੇ ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਏਜੰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਾਰਜੀਆ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਏਜੰਟ ਨੇ

ਯੂਰਪ ਭੇਜਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡੰਕੀ ਰਾਹੀਂ ਅਰਮੀਨੀਆ-ਜਾਰਜੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਵੇਂ

ਫੜੇ ਗਏ। ਪੀੜਤ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੀਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਸਾਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ

ਕੋਲ ਉਠਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮੱਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ। ਜੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਣ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੀ ਮੌਤ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਸਰੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਹਲਾਕ ਹੋਈ 19 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਨੀਆ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਨਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਕੀ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਟੱਡੀ ਵੀਜ਼ੇ ਉਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਤੇ 10-11 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰੀ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਨੀਆ ਨੇ ਚਲਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਜਾਂ ਕਾਰ ਪਲਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਡਿੱਗੀ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ ਵਿਚਲੇ 20 ਤੋਂ 23 ਸਾਲ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਲੜਕੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਨ ਜੋ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਨੀਆ ਦੇ ਮਾਪੇ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨੰਬਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਧੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਤਰੇਏ ਪਿਓ ਨੂੰ 43 ਸਾਲ ਕੈਦ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅਮਿਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀਆਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਮਤਰੇਏ ਪਿਤਾ ਨੂੰ 43 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਔਰਤ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਸਨ। 2021 ਵਿਚ ਬਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਇਕ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਤਿੰਨਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਹੋ ਰਹੀ

ਹੈ। ਪਤੜਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਬਾਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 354ਏ ਤਹਿਤ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਪੇਸ਼ਕੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਤਹਿਤ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਚੱਲਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 20 ਸਾਲ ਕੱਟਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਇਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਛੇ ਜੀਅ ਹਲਾਕ

ਝੰਬਵਾਲੀ: ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਸਾਲਾਸਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵਾਪਰੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਕਿੱਲਿਆਂਵਾਲੀ ਦੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਜੈਤਪੁਰ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਨੇੜੇ ਵਾਪਰਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਜੀ।

ਭਾਰਤਮਾਲਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸਵੇਅ ਉਤੇ ਵਾਪਰਿਆ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਐਨਾ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ (47), ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਆਰਤੀ (43), ਦੋ

ਲੜਕੀਆਂ ਨੀਰਜ ਗੁਪਤਾ (23) ਤੇ ਖੇਮਚੰਦ ਉਰਫ ਡੱਗੂ (12) ਅਤੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਸੁਨੈਣਾ (21) ਤੇ ਭੂਮੀ (17) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੰਡੀ ਕਿੱਲਿਆਂਵਾਲੀ ਦੇ ਫਰੀਦ ਨਗਰ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲੜਕਾ ਨੀਰਜ ਗੁਪਤਾ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਭਰਾ ਸਮੇਤ ਨਵੀਂ ਖਰੀਦੀ ਸਿਆਜ਼ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਲਾਸਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਬਾਲਾਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਪਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਵਿੱਧਨ ਗਰਗ ਮੁਤਾਬਕ ਨੀਰਜ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰ ਚੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਪਿੱਛਿਓਂ ਅਯੁੱਧਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਪਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੰਡੀ ਕਿੱਲਿਆਂਵਾਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਹ ਘਰ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਸੜਕ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇੰਡਿਆਨਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੜਕ ਉਤੇ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਣਬਣ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 29 ਸਾਲਾ ਨਵਵਿਆਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੈਵਿਨ ਦਾਸੋਰ ਵਜੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਮੈਕਸੀਕਨ ਮੂਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਡਿਆਨਾ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਮੰਡਾ ਹਿਬਸਮੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹੈ। ਦਾਸੋਰ ਪਿੱਛੋਂ ਆਗਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ 29 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਿਵਿਆਹ ਜ਼ਾਮੋਰਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ੱਕੀ ਸੂਟਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਤਰਜਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਟਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ 'ਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਉੱਜ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨਤਮਸਤਕ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ' ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਸਣੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੋਲੋਂ ਕਈ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਖਫਾ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਸਬੰਧੀ ਅਗਲੇਰੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ 1 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ

ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲੋਂ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚੁੱਪ 'ਤੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮਾਨ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣਾ 9 ਜੁਲਾਈ 2022 ਦਾ ਟਵੀਟ ਵੀ ਡਿਲੀਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 'ਰੱਬ ਦੇ ਰਹਿਮ' ਉੱਤੇ ਛੱਡਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 27 ਜੁਲਾਈ, 2024

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬਦਲਦੇ ਰੰਗ

ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਬੜੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਿੱਖੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਆਉਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਹੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦਾ ਪੱਲੜਾ ਭਾਰੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਧੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੰਪ ਦਾ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾੜ ਖਾਣ ਪਿੱਛੇ ਬਾਇਡਨ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦੌੜ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇਗੀ। ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ 'ਤੇ ਗੁਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੜੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਡੈਮੋ-ਕ੍ਰੀਟ ਹਨ; ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਟਰੰਪ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਬਥੇਰੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਉਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੂਜਾ ਮਸਲਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਤਵੱਕੋ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਮੌਦੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਦੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋਕਰਾਜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ-ਛੁਪੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮਸਲਾ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਪੂਰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸੀਨ 'ਤੇ ਆਏ ਹਨ, ਸਭ ਕੁਝ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੌਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਵਕਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਆਗੂ ਇੰਦਰੇਜ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਰਾਮ ਭਗਤ' ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 'ਹੰਕਾਰੀ ਪਾਰਟੀ' ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੱਤਰ 'ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ' ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਅਤਿ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ 'ਹੋਸ਼ ਟਿਕਾਣੇ' ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੀ 'ਸੁਪਰਮੈਨ' ਅਤੇ ਫਿਰ 'ਰੱਬ' ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਰਟੀ- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਲੋਸ਼ ਵੱਲ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਣੇ। ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕੋਈ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਮ ਵਰਕਰ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇੰਨੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ: ਭਾਜਪਾ ਫਿਰ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ

ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੂਬੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਦੁਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬੋਰਡ ਉੱਪਰ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਉੱਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਆਉਂਦੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਧੀਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਾਬਿਆਂ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ, ਫਲ, ਮਠਿਆਈ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਰੇਂ ਹੜੀ - ਫੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਨਾਮ ਲਿਖਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ/ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਤਰਾਖੰਡ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ/ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਪਰ ਆਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਹੁਤ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਵੈਸੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਾਂਵੜੀਏ ਹਰਿਦੁਆਰ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਲੜਾਈ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਂਵੜੀਆਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਟ-ਕੁਟਾਪੇ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਤਣਾਅ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਬਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਜੁਟਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਦੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਿਰਕੂ ਏਜੰਡਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨੇਮ ਪਲੇਟ ਲਾਉਣ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੁਕਮ ਉਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੇਖਿਆਂ ਆਮ ਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ; ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਕਾਨ ਅੱਗੇ ਨੇਮ ਪਲੇਟ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਹਰਜ ਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਐਨਾ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਫਰਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਅਤ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੋੜ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਗਿਣ-

ਮਿੱਥ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਦ ਕਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਲੀਹੋ-

ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੇ ਮੱਝਾਂ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਗੁੱਜਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਬਾਰੇ ਅਫਵਾਹ ਉਡਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੱਝਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਹੜੀ ਵਾਲੇ ਫਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਉੱਪਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਫੰਡਰ ਪਸ਼ੂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਮਸਲਨ, ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੇ ਹਲਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹਲਾਲ ਮੀਟ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਨੇਮ ਪਲੇਟ ਲਾਉਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਂਝ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; 2018 ਦੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਪੱਛਮੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੇੜੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭੰਨਤੋੜ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ/ਹੋਟਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਮਿਆਦ ਤੇ ਮਿਕਦਾਰ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਟਲ ਬਾਹਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟਾ ਨੇਮ ਪਲੇਟਾਂ ਲਵਾਉਣ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਰੂਟ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਹੋ ਬਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਰੂਟ 'ਤੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਦੇ ਪਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨਾ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਧੱਕਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਧਰੁਵੀਕਰਨ

ਰਾਹੀਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਉੱਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦਾ ਹੱਥਕੰਡਾ ਫੇਲ੍ਹ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕੁਝ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਨੇਮ ਪਲੇਟਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਕਾਨ ਬਾਹਰ ਨੇਮ ਪਲੇਟ ਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਵੜ ਯਾਤਰਾ ਰੂਟ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਹਰਿਦੁਆਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰਾ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਥਾਨਕ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ।

ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਮੇਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ ਲੜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਿਉਹਾਰ ਸਾਰੇ ਵਰਗ ਰਲ ਕੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਰਮਜ਼ਾਨ ਅਤੇ ਈਦ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੰਨ ਲਓ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗਾਹਕ ਦੁਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਲੱਗ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਯੂ.ਪੀ. ਤੋਂ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ: "ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਪਕਵਾਨ ਵੇਚਦੇ ਹਨ।" ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਪਕਵਾਨ ਵੇਚਦੇ ਹਨ? ਵੈਸੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਢਾਬਾ ਮਾਲਕ ਸਿਰਫ ਸੁੱਧ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਭੋਜਨ ਪਰੋਸਦੇ ਹਨ।

ਨੇਮ ਪਲੇਟ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ-ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਇੱਕ ਢਾਬਾ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜਬਰੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਢਾਬਾ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਮੀ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਘੜੀਸਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਫਰਮਾਨ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਮੇ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਕਸਬਿਆਂ/ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੱਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪੈਰੋਕਾਰ ਭਾਜਪਾ ਅਜਿਹੇ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੋਕ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆਂ

ਢਹਿਣ ਲੱਗੀ ਲੰਕਾ?

ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਸਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਗੱਲ ਏਹੋ ਆਗੂ ਕਈ ਦਮਗਜੇ ਇਹ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। 'ਦਲ' ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣਾ ਐਂ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀ 'ਗੁਲਾਮੀ' ਉਤਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਬ ਹਿੰਦ-ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਸਾਜ ਕੇ ਜੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਆਂ ਤਾਈਂ ਪੁਚਕਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਏਧਰ ਓਧਰ ਘੁਮਾਇ ਕੇ 'ਖੇਤੀਆਂ' ਨੂੰ ਉਸੇ ਬੋਹੜ ਥੱਲੇ ਆ ਖਲਿਹਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਰਸ਼ੋਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਆ ਡਿਗੀ ਪਾਰਟੀ ਏ ਡੂੰਘੀ ਹੋਰ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲਹਿਣ ਲੱਗੀ। 'ਲੰਕਾ' ਢੱਠੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਘਰ ਦੇ ਭੇਤੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਹੁਣ ਢਹਿਣ ਲੱਗੀ!

ਯੂਰਪ ਉਪਰ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਨਵ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰੇਤ

ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਯੂਰਪੀ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਸੀ, ਉਤਕ ਉਹੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ। ‘ਮਾਰਕਸ ਬ੍ਰਦਰਜ਼’ (ਅਮਰੀਕਨ ਫੈਮਿਲੀ ਕਾਮੇਡੀ ਨਾਟਕ) ਦੇ ਕਲਾਸਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ: ਯੂਰਪ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਓ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਘੋਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਚੱਕਰ ‘ਚ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਯੂਰਪ ਦਰਅਸਲ ਘੋਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖ ਵੱਲ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੀਡੀਆ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ‘ਚ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਥੇ ਇਹੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ: “ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਰੀਨ ਲੀ ਪੇਨ, ਜਾਰਜੀਆ ਮੈਲੋਨੀ ਅਤੇ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ ਫਾਰ

ਸਲਾਵੋਈ ਜ਼ਿਜ਼ੇਕ
ਤਰਜਮਾ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਜਰਮਨੀ (ਏ.ਐੱਫ.ਡੀ.) ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਮਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਕਰਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਘਬਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨੇਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।” ਘੋਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਲਤੂ ਬਣਾਏ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਉਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ‘ਫਾਸਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਠਜੋੜ ਨਹੀਂ’ - ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਰਪੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਇਸ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਚੋਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਹੁਣ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵੰਡ ਨਰਮ ਸੱਜੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਨਰਮ ਖੱਬੇ ਪੱਖ ਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਹੁਣ ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਸੱਜੇ ਪੱਖ (ਜਿਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਯੂਰਪੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ - ਈ.ਪੀ.ਪੀ. - ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਡੈਮੋਕਰੇਟ, ਲਿਬਰਲ-ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਫਾਸਿਸਟਾਂ (ਜਿਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਲੀ ਪੇਨ, ਮੈਲੋਨੀ ਅਤੇ ਏ.ਐੱਫ.ਡੀ. ਵਗੈਰਾ ਹਨ) ਦਰਮਿਆਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਬਸ ਇੰਨਾ ਹੈ: ਕੀ ਈ.ਪੀ.ਪੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਫਾਸਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰੇਗੀ? ਯੂਰਪੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਰਸੁਲਾ ਫੌਨ ਡਰ ਲੋਯੇਨ ਇਸ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ‘ਅੱਤ’ (ਐਕਸਟ੍ਰੀਮ) ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਈ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੀ ਜਿੱਤ

ਯੂਰਪੀ ਸੰਸਦ ਲਈ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂ ਘੋਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਬੋਲੀ ‘ਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਰਪ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਅਪਣਾਏ ‘ਫਾਸਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ’ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਫਾਸਿਸਟ ਕਬੂਲ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਉਘੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਚਿੰਤਕ ਸਲਾਵੋਈ ਜ਼ਿਜ਼ੇਕ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ‘ਚ ਜੁੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਖੱਬੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇਗੀ ਜਦਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਵਾਦ ਘੋਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖ ਦੇ ਅੰਤਵਾਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਯੂਰਪੀ

ਏਸ਼ਿਆਈ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ‘ਚ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਗਲਬੇ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ‘ਚੋਂ ਉਭਰਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵਿਰੇਨ ਮੂਰਤੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ,

ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਭਾਲ ‘ਚ ਲੱਗੇ ਪੱਛਮ ‘ਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾਵਾਂ ਨਿਗਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ‘ਚ ਅਰਥ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮਾਡਲ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਮਿਸਰ ਦਾ ਯੂਟਿਊਬਰ ਫਿਦਿਆਸ ਪਨਾਈਓਤੂ ਹੈ ਜੋ ਯੂਰਪੀ ਸੰਸਦ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ ਫਾਰ ਜਰਮਨੀ (ਏ.ਐੱਫ.ਡੀ.) ਦੇ ਆਗੂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ‘ਸੰਤੁਲਤ’ ਵਿਚਾਰ ਸੈਤਾਨੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਉਪਰ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਕਸਤ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਉਭਾਰ ਗਲੋਬਲ ਸਾਊਥ (ਚੀਨ, ਭਾਰਤ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਦਿ) ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ‘ਚ ਇਟਲੀ ਦਾ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੋਮੇਨਿਕੋ ਲੇਸੁਰਦੋ (ਜੋ ਸਤਾਲਿਨ ਦੀ ਮੁਤ-ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾ ਦਰਮਿਆਨ ਵਖਰੇਵਾਂ ਕਰਨ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ‘ਸੁਧਾਰ’ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਡੇਂਗ ਸਿਆਓ ਪਿੰਗ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਤੱਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾ ਤਾਂ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਬਣੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪੇ ਬਣੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਬਣੀ ਰਹੇ)।

ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੀਨ ਨੇ ‘ਸਰਵ-

ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੱਛਮ ਦੇ ਉਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ। ਸਰਵ-ਏਸ਼ਿਆਈ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਵ-ਆਧੁਨਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਮਾਜ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਹ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖੁਦ ਹੀਗਲ ਵੀ ਏਸ਼ੀਆ ਨੂੰ ਚੀੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ (ਮੁਕਤ ਸਵੈਧੀਨਤਾ) ਦੀ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਰਵ-ਏਸ਼ਿਆਵਾਦ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਹੀਗਲੀ ਧਾਰਨਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ‘ਚ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵਹਾਅ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਕਾਰਜ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਪਾਨ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਬਸਤੀਆਨਾ ਵਿਸਤਾਰ ‘ਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਬਕ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ

ਸਰਵ-ਏਸ਼ਿਆਵਾਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਝੁਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਡੀ ਲਕੀਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ’ ਓਨਾ ਮਾਸੂਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ‘ਚ ਜਪਾਨੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਫਾਸਿਸਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਮਰੀਕੀ, ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰਖਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ‘ਚ ਘੋਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਆਗੂ ਐਨ ਇਰੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹੀ ਰਵੱਈਆ ਡੇਂਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਭਰੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਏ. ਜੇਮਜ਼ ਗ੍ਰੋਗੋਰ ‘ਸਮਕਾਲੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਐਡੀਸ਼ਨ’ ਮੰਨਦਾ ਹੈ - ਇਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਰਾਜ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨਸਲੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ‘ਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਚੀਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੀਨ ਦੇ ਲੰਮੇ, ਲਗਾਤਾਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ‘ਚ ਆਰਥਿਕ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਹੀ ਤਾਂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ! ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਗਤੀ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ, ਰੂਸ, ਤੁਰਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਇੰਨੀ ਖਿੱਚ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਤਾਂ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਚੀਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਕੰਟਰੋਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਰਥਿਕ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਅਪਣਾਇਆ। ਜੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਰਮਾਏ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਹਿਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਰਾਜ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।

ਨਵ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਰੁਝਾਨ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੀ ਪੇਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਜੇਤੂ ਮਿਸਰ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਯੂਟਿਊਬਰ ਫਿਦਿਆਸ ਪਨਾਈਓਤੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਮਸਕ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਟੋਰੀਆਂ ਸਨ। ਟਵਿੱਟਰ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਸਕ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਾਲੋਅਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਮਸਕ ਦੀ ਮਾਂ ਤੱਕ ‘ਸਪੈਮ’ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੁੱਜਦੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਮਸਕ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਪਨਾਈਓਤੂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਵੀ ਪਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਨਾਈਓਤੂ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ 19.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਪੂਲਰ ਵੋਟ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਲਈ।

ਫਰਾਂਸ, ਯੂ.ਕੇ., ਸਲੋਵੇਨੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਪਿੱਛੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ‘ਖੱਬੇਵਾਦੀ’ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਮਸਖਰੇ/ਭੰਡ ਵੀ ਚੋਣ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਖੇਡ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਮਸਖਰੇਪਣ ਵੱਲ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨਗੇ, ਨਵ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਗ੍ਹਾ ਉਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਣਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉਪਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਮੈਨੂਏਲ ਮੈਕਰੌਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਕੁਲ ਅਸਹਿਮਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘੋਰ ਸੱਜੇ ਪੱਖ ਦੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਅਮਲ ‘ਚ ਕੌਮੀ ਅਸੰਬਲੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਗਈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਕੰਮ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰਮਤ ਭਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਵੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਨਵ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ - ਜਿੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕੇ।

ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਪੈਲੇਸ ਪੁੰਜਾ ਤਾਂ ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੰਨ ਪਾੜਵੇਂ ਡੀ.ਜੇ. ਦੇ ਰੌਲੇ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਅਚਾਨਕ

ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ
ਫੋਨ: +91-98158-97878

ਗਾਣੇ ਵੱਜਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਗੱਭਰੂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨੱਚਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ-ਵਾਜਬ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਮਾਹੌਲ ਸੁਖਾਵਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ

ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਕਲਾਕਾਰ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਦਰਸਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਤਕਰਾਰ ਉਭਰ ਆਈ; ਇਸ ਬਦਮਜ਼ਗੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਰੰਗ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਜੀਦਾ ਲੋਕ ਗੰਧਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਪਰ ਮੋਹ ਭਰੀ ਆਓ ਭਗਤ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਰਵਾਇਤੀ ਮਠਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਗਰੋਂ ਬਰਾਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ

ਸੋਹਣੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਮੰਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ, ਲੰਮੇ ਪੈਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਬਦਲਦੇ ਵਕਤ, ਆਧੁਨਿਕਤਾ, ਵਧੀ ਹੋਈ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਨੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬੇਰੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਚੇ, ਤਾਏ, ਮਾਮੇ, ਭੂਆ ਦੇ ਜੰਮੇ ਜਾਏ ਭੈਣ ਭਰਾ ਲੱਗਦੇ ਹਲਕੇ ਗਾਣਿਆਂ ‘ਤੇ ਬੜੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਨੱਚਦੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਹੱਛੇ ਤੇ ਭੱਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਨੱਚਦੀ

ਕੁੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ/ਹੈ? ਮਨੋਰੰਜਨ ਖਾਤਿਰ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਪੁੰਜਾ ਦੀਆਂ ਅੱਧ-ਨੰਗੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਨੱਚਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਬੇਹੁਦਾ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੇ. ਦੇ ਕੰਨ ਪਾੜਵੇਂ ਸ਼ੋਰ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਿਹੜਾ ਆਨੰਦ ਭਾਲਦੀ ਹੈ? ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਮਟ ਚੁੱਕੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਮਿਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ

ਅਤੇ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਨਾ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਕੰਨ ਪਾੜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣੇ/ਸਮਝੇ ਸਿਰ ਜਾਂ ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਵਾਇਤੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਸਮੇਂ ਲੋਕ ਘੱਟ ਹੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਖਾਣ ਪੀਣ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸਮਾਜ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਸਮਾਗਮਾਂ ‘ਤੇ ਫੋਕੀ ਟੌਰਰ ਖਾਤਿਰ ਕੀਤੇ ਫਾਇਰਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤਮ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਧਰਨ, ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਾਂ... ਸ਼ਾਲਾ ਬੇਰ ਹੋਵੇ!

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ; ਟੌਹੜਾ/ਬਾਦਲ ਦੌਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਸੰਕਟ (ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਕੌਤਕ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ)

ਲਓ ਜੀ, ਸੱਤਾ ਦੀ ਔੜ ਦੇ ਸਤਾਏ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ (ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਾਡਰਨ ਆਰਾਮ ਪ੍ਰਸਤ ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਦੋਹਰ-ਪੋਤ) ਸੱਤਾ ਲਈ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਤੜਪਦੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੇਅਸੂਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਤੁਰ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣ ਦਾ ਆਹਰ-ਪਾਹਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ) ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੁਖ ਵਿਚ ਪਲੇ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਇੱਕ ਧੜਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ

ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹਿਲਾਉਣ ਦੇ ਪੱਤਝਿਕਾਂ ਦੀ ਸੂਰੂਆਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤਕ ਹੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੱਤਰ

ਪਹੁੰਚੇ। ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਦਾਨਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਸ ਇਸ 'ਲੁੱਬਤ ਰਾਜਨੀਤੀ' ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਅਵੇਸਲੇ ਹੀ ਖੁਦ ਫਸ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਉਹ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲੋਕ ਰਾਇ ਖੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਨਕਸਲੀ/ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸਕੀ। ਨਤੀਜਨ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਰੁਧ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਉਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੁਦਮਾਲਤਾ ਸਾਥੀ ਬਣ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਨੇਤਤਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵਸੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਨੇ

ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਇਕ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਖੀਣ ਹੋ ਗਈ। "ਕਬੀਰ ਜੋ ਹਮ ਜੰਤੁ ਬਜਾਵਤੇ, ਟੂਟਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਰ। ਜੰਤੁ ਬਿਚਾਰਾ ਕਿਆ ਕਰੇ, ਚਲੇ ਬਜਾਵਨਹਾਰ।" ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਿਆਸੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਰਨ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਬੋਹੜ ਵੀ

ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-685-5997

ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ

ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਧੜੇ ਨਾਲ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ-ਖਾਸ ਕਰ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਬੜੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਾਤੋ-ਪੋਤੇ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਖਸਲਤ, "ਨਾਵਿਣ ਚਲੇ ਤੀਰਥੀ, ਮਨ ਖੋਟੈ ਤਨਿ ਚੋਰ" ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਜਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸਭ ਹੱਦਾਂ-ਬੰਨ੍ਹੇ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਖੜੇ ਪੈਰ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ-ਸਾਫ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰ ਹੱਥਕੰਡਾ ਵਰਤ ਕੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚੋਗੰਡੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਕਤ-ਖੋਹ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸੂਰੂਆਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਲ 1980 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਅਕਾਲੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਗਏ। ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਮੋਰਚੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਸੂਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਪਿਛੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸਾਕੇ ਵਾਪਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਬੇਅਸੂਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਕ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ 'ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ' ਦੇ 42ਵੇਂ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਖੁਦ ਪੂਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਰਿਹਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਸਰ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁਕ ਕੰਪ 'ਤੇ ਪੋਸਟਾਂ ਪਾ-ਪਾ ਕੇ ਝੁਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ 'ਜਗੀਰੂ ਲਾਣੇ' ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਗਲੋਂ ਲਾਹ ਹੀ ਦਿਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਧੂੰਹ ਕਮਾਉਂਦਿਆਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਾਬੋਤਾਜ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਪਟਿਆਲਾ ਲੋਕ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪੰਗਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਕਰਕੇ ਲਾ-ਲਾ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਾਲੇ ਮਸਲਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਸਾਫ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਮਨਮਾਨੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੈਂਡਲ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨਾਮੁਰਾਦ ਰਸਾਕਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿਖਰ ਉਦੋਂ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਗਦੇ ਹੱਥ ਸ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਵਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਭੁੱਬੂਤਾਰੇ ਨੱਚਣ ਲਗ ਪਏ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੇ ਠੰਡ/ਸੀਤਲ ਸੁਭਾਅ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਖੜੇ ਪੈਰੀਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਵਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲਗਾ ਕੇ ਅੱਕੀ-ਪਲਾਹੀ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਲਗਾ ਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਚਰਚਾ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਇਹ ਸੀ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਪਿਛੋਕੜ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਰੰਤੂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਫਲਾਤੂਨ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤਾਕਤ ਬੁਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕੁਸ਼ ਤਾਕਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੁਧੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜਾਨਸੀਨਾਂ ਵਲੋਂ ਅੰਨੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਲੋਹ ਵਿਚ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਕੁਝ ਬੱਜਰ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਲਾ ਹੁਣ ਉਹ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁੱਕ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਬੋਹੜ ਬੱਲੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਬੋਹੜ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਮਾਫੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਨਵੀਆਂ ਕਰੁੱਬਲਾਂ ਫੁੱਟ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

'84 ਦੇ ਸਾਕੇ ਪਿਛੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸੂਰੂ ਹੋਈ, ਉਸ ਤਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 'ਸਰਵਉਚਤਾ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸੂਰੂ ਹੋਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਨੇਤਲੇ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਹੰਚੇ-ਵਰਤੇ, ਸੁਘੜ ਪਰੰਤੂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਵਿਟਰੇ ਹੋਏ ਕਾਮਰੋਡ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸੂਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿਵੇਂ ਮਨਮਾਨੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਥੇਰੀਆਂ ਦੰਦ ਕਥਾਵਾਂ ਬਣ ਅਤੇ ਬਿਨਸ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਰਮੋਰ ਕੀਰਤਨੀਏ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰੀ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸਾਲ 1996 ਆਉਂਦਿਆਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਗੁਡੀ ਮੁੜ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵਿੰਗਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਉਸੇ ਦੀ ਛਤਰੀ ਹੇਠ ਆ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਗਲੇ ਦੋ-ਢਾਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਚਲੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਹੀ ਐਸੇ ਸਨ ਕਿ ਦੇਰ-ਸਵੇਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਖੜਕਣੀ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਦਮਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਚੁਸਤ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਖੜਕ ਗਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਚਿੰਤ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਨਾਜੁਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚੁੰਡੀ ਵੱਢ ਕੇ ਜੋ 'ਮਾਸੂਮ' ਜਿਹੀ ਏਲਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਬਟਰਫਲਾਈ ਇਫੈਕਟ ਕਿਤਨੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਚਲੇ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਉਧਰੋਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ। ਆਪਸੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਮੁੜ ਸੂਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚੇ ਲਪੇਟ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਰੀਆਂ-ਖੋਟੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸ. ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣਾ ਸੂਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਜੋ ਸੱਤਾ ਦੀ ਔੜ ਕਾਰਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਖੇਖਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਝਮੇਲੇ ਦਾ ਆਖਾਤਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 45 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਖਤ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਮਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਦਖਲ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੇਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਰੋਲ ਗੁਮਰਾਹਕੂਨ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਬਿਖੇੜੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਪਾਈ ਪਿਰਤ ਹੀ ਬੇਅਸੂਲੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 46 ਸਾਲ ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਦ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਹਰ ਵਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਘਟਿਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ। ਐਸ ਵਕਤ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਗਰਾਫ ਸਭ ਸਮਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨਿੱਜੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਲਿਆਕਤ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਉਲਝ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸ ਯੋਗਤਾ, ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਅਸੂਲਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੀ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਲੱਗ ਜਾਏਗੀ। ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਕਾਈਆਂ ਦਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਮੈਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਪੀਸੋਡ ਦੀਆਂ 'ਵਿਹਾਰ ਚਤੁਰਾਈਆਂ' ਕਾਰਨ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਪਲੀਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੋਰ ਲੱਗੇਗਾ।

ਸੰਨ '84 ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਦਸ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕਣ ਜਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਿਖਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੈਖਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਉਹ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਪੁਜ ਗਏ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਕਤ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਦਿਲੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹਾਰ ਨਾ ਮੰਨੀ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਆਂ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜਾ

ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਤਕ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵਿਰੁਧ 'ਚਾਂਦਮਾਰੀ' ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਸਿਰ-ਪੱਤਣ ਲਗ ਨਾ

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬੇਦਰੋਗ

ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਦਲੇ ਬਗੈਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਛੱਡ ਕੇ ਬਚਾਏ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ। ਜਦ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਚਾਦਰ ਵਿਚ ਲਪੇਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਦੁਰਸਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣ ਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ। ਜਦ ਇਹ
(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪਰਮਾਰਥ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦੇ ਹਾਮੀ - ਬਾਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ

ਹਰ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਫਰਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਮਨੁੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅਥਾਹ ਭੌਤਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸੁਖ-ਸੁਹਾਵਣਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁਖਾਲਾ ਅਤੇ

ਇੰਜ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ
647-640-2014

ਰੱਜਿਆ-ਪੁੱਜਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ, ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਮਾਰਥੀ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅੱਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਪੂਰਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹਰ ਮੁੱਖ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ 'ਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ 'ਚ ਹੋਸਣ, ਖੇਡਣ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਸਹਿਜ, ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਪਰਮ-ਅਨੰਦ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਮ ਹੈ। ਪੂਰਬ ਦੇ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਇਜ਼ਾਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ, ਪਿਛਲੇ ਅੰਠ-ਦਸ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਤੇ ਹੈਪੀਨੈਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਖੋਜਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈ, ਪੂਰਬਲੇ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸੁਮੇਲ 'ਤੇ ਅਮਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (Finiding Modern Truth in Ancient Wisdom— Jonathan Haidt). ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੋਢੀ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਕੇ, ਅਜੋਕੀ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਭੌਤਿਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਈਹਾ ਸੁਖੁ ਆਗੈ ਮੁਖ ਊਲਜ ਸੰਗਿ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਾਈਐ॥
ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਇਮ-ਕਲਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਖੀ (ਖੁਸ਼) ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਸੁਹੇਲਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾ ਰਹੇ। ਸਾਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ

ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰ ਇੱਕ ਹਨ। ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪ 'ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਤਿਸੰਗ ਭਵਨ' ਨਾਉਂ ਦੇ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟ੍ਰਸਟ (ਨਿਉ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਕਲੋਨੀ, ਪਟਿਆਲਾ) ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਅਤੇ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਹਿਤ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਸਣੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ, ਇਸ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਆਪਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ-ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਾਮੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਪੁਰਬ, ਲੰਗਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀਵਾਰ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕਥਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਚੌਥੀ ਲੜੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮ ਹਨ ਜੋ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਹੋਰਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਹੋਰਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਮੋਹਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਮਾਡਰਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਖੁਦ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਅਭਿਆਸੀ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੱਖੋਂ ਤਜਰਬੇਕਾਰ 'ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ' ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਆਪ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ-ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪ ਦੀ ਪੱਕੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਹੱਲ, ਸਮੁੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਮਲ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਉਚਾਰਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਅਭਿਲਾਖੀ-ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਮਾਡਰਨ ਪਹੁੰਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਬੰਧਿਤਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਵਾਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਹਰ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਮਾੱਥ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਸਮੂਹਿਕ 'ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ' ਰਸਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਭਾਗੀਦਾਰ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਨ ਬਣ ਸਕੇ। ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ ਇੱਕ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ-ਕਮ-ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ-ਨੁਮਾ ਵੱਡੀ ਪੁਸਤਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ

ਕੋਰਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਲੇਬਸ, ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸਤਾਰ-ਪੂਰਨ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਦੀ 'ਕੋਚਿੰਗ' ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫੈਕਟ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ, ਮਨਮੱਤੀ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦੱਸ ਕੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਮਰਿਆਦਾ 'ਚ ਪਰਪੱਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਟਤਤਾ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਰਥ ਪੱਖੋਂ ਵੱਧ ਉਦਾਰ-ਚਿੱਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਗੁਰ-ਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਤ-ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੁਲਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰ-ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਚਾਲੂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲਾਭ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤ ਹਰ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ।

“ਸਾਚੁ ਕਹੈ ਸੁਨ ਲੋਗੁ ਸਭੈ, ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ॥

ਆਪ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ-ਕਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ'। ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪਣੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਉਸ ਵਕਤ ਖੋ ਬੈਠੇ ਸਨ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਬਾਬਾ ਜੀ) ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਚ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪ ਲਗਾਤਾਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਰਵਿਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ, ਹਿਸਟਰੀ ਅਤੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ 'ਚ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਟੀਚਰਾਂ-ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਇਸ ਨਸੀਹਤ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੇ 37 ਸਾਲ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜ੍ਹਾਏ। ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਸਦਕਾ ਆਪ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਨ ਦੇਣ 'ਚ ਮੋਹਰੀ ਸਿੱਖ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਹੌਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਆਪ ਦਾ ਪਰਮਾਰਥ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤਾ ਝੁਕਾਉ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਇਕੱਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਹਨਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨੁ ਨ ਗਲੀਏ ਢੂਢੀਐ ਕਬਨਾ ਕਰਤਾ ਸਾਰੁ ॥ ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾਂ ਪਾਈਐ ਹੋਰ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮੁ ਖੁਆਰੁ ॥
ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਵੱਛ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂ ਕੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਰੋਲ-ਮਾਡਲ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ

ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖ ਸਾਡੇ ਪਰਮਾਰਥੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਬਲਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੋਰੋ ਹੋ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਗਾਈਡੈਂਸ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਭਿਆਸ ਸਭ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।

“ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕਾਜੁ ਸਵਾਰੀਐ”।
ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ-ਮੱਤੀ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਜਦ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ, ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਕਬੀਲਦਾਰੀਆਂ ਨਜਿਠਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਜਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ, ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੱਧ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸੇਧ ਸਦਕਾ ਬੀਬੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਸਭ ਲਈ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਆਪ (ਬਾਬਾ) ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸੰਤ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੱਕ ਬੈਠਕ 'ਚ ਹੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ-ਬੈਠਕ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਫੁਰਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਓਹ ਇੰਨੇ ਪਾਠ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੁਦ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ 'ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਐਸੀ ਮਿਹਰ ਰਹੀ ਕਿ ਓਹ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਇੱਕ ਬੈਠਕ 'ਚ ਪੂਰਾ ਅਖੰਡ-ਪਾਠ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਪਿਛਲੇ 10-12 ਸਾਲ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕੋ ਬੈਠਕ ਦੇ 350 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰਮੱਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੂਲ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਤਨ-ਮਨ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: ਗੁਰਮੱਤ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਾਇੰਸੀ ਪਰਿਪੇਖ 'ਚ ਖੁਲ੍ਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ। ਦੱਸੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ। ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨੇ: ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ 'ਜ਼ੀਰੋ-ਟੋਲਰੈਂਸ' ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਕੰਮ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੁਰਿਪੂਰਕ ਹਨ। ਇੱਕ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੂਸਰੇ 'ਚ ਮੱਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ 'ਚ ਕੁਤਾਹੀ ਦੂਸਰੇ 'ਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਮਾਮਲਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਚਲਾ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨ? ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਦਾਇਰੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੂਜਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਿਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਸਵੈਇੱਛਾ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨੇ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ। ਇਹ ਸਮੂਹਿਕ ਜਾਂ ਜਥੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਨਿੱਜੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਾਰੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਾਂਗ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਤ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਾਂਗ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਭਾਏ ਰੋਲ ਦੀ ਸਵੈਇੱਛਾ ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਫਾਰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਨਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਫੀ ਲਈ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੈਸਲਾ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਜ਼ਾ ਲੋਕ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਸਵੈ ਇੱਛਾ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਿਜ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਣੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਭੁੱਲ ਦੀ ਮਾਫੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਮੰਗ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਰੱਖਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸੋਝੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪਿਰਤ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਲਈ ਕਰਨਯੋਗ ਸਾਰਥਕ ਕੰਮ ਵੀ ਬੜੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਮਿਸਾਲੀ ਹੋਸਲੇ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੁਅਰਤ ਦਿਖਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਸਾ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅੱਗੇ ਝੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ

ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ, ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਦਨਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਸੱਦ ਕੇ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਣਾ ਦੇਣ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਸੰਸਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਿਥਿਆ ਸਮਾਂ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਤ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਭ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਲੀਗ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਜੋਸ਼ ਵਾਲਾ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਐਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਹਸਤੀ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਪੰਥ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਹਵਾ ਰੁਮਕਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਖੜੋਤ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਪਰ-ਅਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਚਹੁੱ ਕੂਟਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵਜ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਕੀ ਐਸਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ?...ਸੱਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਬੇੜਾ ਬੰਬਨ ਲਈ ਸੁਣੀ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਧ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਸਰ ਵਰਗੇ ਬੇਗਰਜ਼ ਨਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਦਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਬੇਗਰਜ਼ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਲੱਭ ਸਕਣਗੇ ਜਾਂ ਸੁਝਾਓ

ਸਕਣਗੇ? ਇੱਕ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਸਰ ਤਾਂ ਹੈਗਾ, ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਵੀ ਜਾਵੇਗਾ, ਹੋਰ ਮੁਕਤਸਰ ਵਰਗੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਣਗੇ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੋੜ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੋੜ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਯਾਦ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਰਤੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਤਿਕਾਰਤ ਥਾਂ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਚਰਚਿਤ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਵਲੋਂ ਇਸੇ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ 'ਸਾਝਾ ਟੀਏ ਚੈਨਲ' ਉੱਤੇ ਮਦਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦਿਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਠੋਸ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਥੇ ਅਕਾਲੀ ਬੁੰਗਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾਮਚਾ ਛੇ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੁਤਾਹੀ ਬਦਲੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਯਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕੋਰਤ ਵਾਪਰਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅੱਧ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀ ਬੜੀ ਹੀ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਤੇ

Punjabi American Organization

ਵੱਲੋਂ ਮਾਣ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੈ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦਾ 20ਵਾਂ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

Teeyan Da Mela-2024

ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ-2024

Ladies Only

Chief Guest

Dr. Darshan Singh Dhaliwal & Debra Dhaliwal

Programme Hosted by
Jyoti Sharma
(Famous Punjabi Actor, singer and Anchor)

July 28th, 2024 Sunday

Time: 10:30 AM to 4:00 PM

Waterford Banquet

933 S Riverside Dr, Elmhurst, IL 60126

Join us and enjoy

Giddha, Dholki, Singing, Dancing, Mehndi, Shopping and Food

Tickets: General- \$35 *VIP- \$100

*VIP Table- \$1000

*Kids 6 years to 12 years - \$20

*Kids under 5 years -Free admission

Lunch Included

Please scan QR Code for Tickets

Special attraction of the Event

Shaunkan ਸ਼ੌਂਕਣ
Mele Di ਮੇਲੇ ਦੀ

For Participants requirements, contact any team member.

Gold Sponsors

SUNIL SHAH
(847) 309 4462
Rita Shah

Grand Sponsors

Jodi & Mac Bhamra

JP Khaira

Raj & Bhupinder S. Dhaliwal

For General inquiries & Sponsors

Minni Multani 630-935-5239
Naina Singh 847-828-9412
Jasmeet Suga 630-673-6300
Joti Khaira 630-277-1649

Raj Mago 630-890-1362
Naiha Walia 847-687-9074
Jeevan Dhama 847-409-4675
Pinki Walia 847-999-8720

Prabh Khaira 630-267-2107
Sukhi Singh 847-917-3664
Rosie Rehal 630-699-8555
Sheetal 630-442-3334

Performances/Stalls Shaloo Chhabra 813-317-6815 Gurpreet K. Singh 630-677-6144

Tickets Kamal Hunjan 630-673-5156 Pammi Sangha 630-965-2930 Jolly Dandona 847-630-6417

"Volunteers and new members needed. High school volunteers will get community service hours"

PAO

www.paochicago.org

Punjabi American Organization

“ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ-2024” ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸਪਾਂਸਰ

Jasmeet & Jasbir Suga

SUGA BUILDERS & CONSTRUCTION
COMMERCIAL & RESIDENTIAL
LICENSED • BONDED • INSURED

Kamal and Lucky Sahota

Sukhi and Jesse Singh

RE/MAX AMERICAN DREAM
Call for best Residential / Commercial Real Estate and Mortgage deals.
Ph: 847-606-3664

Naina & Devinder Singh

THE GODDARD SCHOOL
FOR EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT

Owner - Naina Singh
Chicago - West Loop
312-925-8566

Satwant and Avtar S. Multani

Joti & Dr. Harjinder Khaira

FAMILY AND COSMETIC DENTISTRY
LAKE STREET DENTAL
630.894.8008

Gurpreet Singh

Retirement & Insurance Advisor
1211 W 22nd Street Suite #110 Oak Brook, IL 60523
P: 630-537-0990
C: 630-677-6144
F: 630-537-1371

PreetiSingh@ffig.com

Leader's Conference Sales Builder Awards

futurityfirst.com/Gurpreet-Singh

Malinder (Rani) K. Dandona

Rupi and Savi Attal

Lakha Dhidsa - Wisconsin

Jagjit & Sarbjit Sehra
JK Cargo Trucking Co.

Pammi & Amritpal Sangha

Hardeep Gill

Deep & Parminder Walia

Sunny Kular

Kamal & Inder Hunjan

Paul Khaleel - Indiana
Vicki Singh - Indiana

AJ Sandhu
Ashyana Banquets & Catering

Supporting Organizations

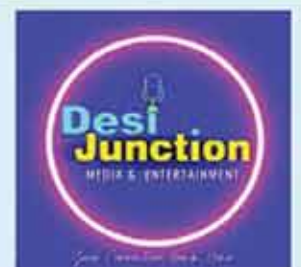
Punjab Sports Club Chicago
Sher-E-Punjab Sports and Cultural Club, Chicago
Sher-E-Punjab Sports and Heritage Club (Midwest) Chicago

Punjabi Cultural Society (PCS) Chicago
Punjabi Heritage Organization Chicago
SWERA Chicago

Media Sponsors

ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਜ਼
Punjabi Parwaz
ਲੋਕ-ਪੰਥੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Design by Kuljeet Dyalpuri

Please Join and Support

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਚਾਰ ਅੱਖਰ

ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਮੈਰੀਟਸ, ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲ ਨੇ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਆਈ ਕਿਤਾਬ 'ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਕਾਂਜੀ: ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ' ਲਈ ਮੁੱਖਬੰਦ ਵਜੋਂ ਇਹ 'ਚਾਰ ਅੱਖਰ' ਲਿਖੇ ਹਨ...

ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਹੋਣਹਾਰ ਕਵੀ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਏ। ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਇਹਨੇ ਤਸੀਹੇ ਝੌਲੇ। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਵੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੱਚ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਆਪ ਵੀ ਸੱਚ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਰਚੀ। ਏਨਿਆਂ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਏ - ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਬਦਜੋੜਾਂ ਬਾਰੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੂਸਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਏ। ਇਹਦੀ ਖੋਜ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਏ ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਏ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਬੋਲੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਸਲ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲ

ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਰਦੂ ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਹੜਾ-ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ। ਸੂਫੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਏਧਰ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਲੀ ਵੀ ਸਿਰਫ ਉਰਦੂ ਤੇ ਬੋਹੜੀ-ਬਹੁਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ। ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ (ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਓਧਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਪਰ ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਤਾਈਂ ਹੋ ਸਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਅਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਮ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੂੜ੍ਹੇ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ, ਘੁਮਿਆਰ ਦੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ ਦੇ ਆਮ ਸਬਦਾਂ ਨਾਲ ਰਹਾਨੀ ਸੱਚ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਸੁਨਿਆਰੇ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਰੁਹਾਨੀ ਟਕਸਾਲ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਉਸ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੱਲ ਬੇਅੰਤ ਸਬਦ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬੜੇ ਠੋਠ ਸਬਦ-ਜੁਗਤ, ਗੋਦ, ਵਿਉਂਤ, ਵਿਧੀ, ਜੋੜ/ਨਿਖੇੜ, ਉਸਾਰਨਾ/ਉਖੇੜਨਾ, ਤਾਣਾਪੇਟਾ, ਅਪਣਾ/ਦੂਜਾ ਆਦਿ ਸਬਦਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਫਲਸਫੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ

ਦੌੜ ਦੀ, ਜੰਗ ਅਮਨ ਦੀ, ਸਤਰੰਜ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ, ਹਵੇਲੀ ਦੀ, ਅਸਬਾਤ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਇਹਦਾ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੇ 'ਪ੍ਰਵਚਨ' ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਏ? ਸਮੱਸਿਆ ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੱਸਿਆ ਸਾਡੇ ਕੱਚਘੜ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਏ। ਜੇ ਏਨੇ ਪੇਚੀਦਾ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀ ਕਰੂ? ਫਿਰ ਮੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਨਾ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਨਾ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਪਈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੋਲੀ ਠੋਠ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਬੋਲੀ ਦਾ ਅਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਬੋਲੀ ਨੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਜੇ ਚਿੰਤਨ ਈ ਖੋਟਾ ਏ ਤਾਂ ਬੋਲੀ ਖਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਏ? ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਸਾਡੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਇਕ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਮਿਲੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਸਤਾਲਿਨਵਾਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਿਆ। ਸੇਖੋਂ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਖੀਰ ਤਕ ਸਤਾਲਿਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਤਾਲਿਨ ਵੇਲੇ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦੀਆਂ ਬਰਫਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੋਈ ਮਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਤੋਏ-ਤੋਏ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਓਦੋਂ ਸਾਡੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨੀ ਜੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਸਾਡੇ ਕੱਚਘੜ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਹਾ ਦਿੱਤਾ, ਹੁਣ ਸੰਰਚਨਾਵਾਦ ਦੇ ਮਗਰ ਪਏ ਹਨ। ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਵਾਇ 'ਹਿੰਸਾ' ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁਤੇ ਨਕਸਲੀਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਬਣ ਗਏ। ਏਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਕਸਲੀ-ਸਤਾਲਿਨਵਾਦੀ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ; ਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਬੋਹੜੀ ਏ। ਇਹਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਬਦਜੋੜ, ਵਿਆਕਰਣ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਘੋਖਿਆ ਵਿਚਾਰਿਆ ਏ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਏ। ਅਮਰਜੀਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ।

ਕਿਤਾਬ 'ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਕਾਂਜੀ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲੇਖਕ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ।

ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ 'ਡਿਸਕੋਰਸ' ਦਾ ਤਰਜਮਾ 'ਪ੍ਰਵਚਨ' ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਦੂੰ ਵੱਧ ਕੁਤਾਰੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਏ? 'ਸੰਰਚਨਾ' ਤਾਂ ਭੰਗੜੇ, ਗਿੱਧੇ ਦੀ, ਪੇਕੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ, ਘੋੜ-

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 3 ਅਗਸਤ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-649

ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਭਾਵੇਂ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾਂਦੇ, ਬਦਲਿਆ ਯੁੱਗ ਹੋ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਿਹਾ ਨਾ ਹੁਣ ਧੰਦਾ ਖੇਤੀ, ਪਾਣੀ ਬਿਨ ਹੋਈ ਧਰਤ ਬਰਾਨੀ। ਭੁੱਖਿਆਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਅੰਨਦਾਤਾ ਹੰਢਾ ਰਿਹਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ, ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਧਰਨਾ ਲਾ ਬੈਠੇ ਬਾਡਰ, ਸਰਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-647

ਕਾਵਾਂ ਨੇ ਕਾਵਾਂਰੋਲੀ ਛੱਡ ਕੇ, ਬਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਬੰਦਾ ਰਿਹੋ ਪੈਰ ਕੁਹਾੜੀ ਮਾਰ। ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ, ਜਨ-ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ। ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ! ਕਿੱਥੇ ਚੱਲੀਏ? ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ, ਹੋਇਆ ਦੁਸ਼ਵਾਰ। -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਪਾਲੀ ਫੋਨ: 94176-49275

ਮਾਂ ਕਾਉਣੀ ਆਈ ਚੋਗਾ ਲੈ ਕੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਲਾਈਨ ਲਗਾਈ, ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਏਗੀ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ, ਸਬਰ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਾਈ। ਭਾਵੇਂ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਪੈਦੀ ਖੋਹ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਂ ਨੇ ਹੈ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ, ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਹਨ ਪਰਿੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੋਹ-ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਾਈ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਰਲ ਮਿਲ ਕਾਵਾਂ ਮਜਲਸ ਕੀਤੀ ਵਿਚਾਰੀ ਗੱਲ ਜੋ ਹੱਡੀ ਬੀਤੀ। ਕੋਈ ਆਖੇ 'ਸਿਆਣਾ' ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ 'ਕਾਣਾ' ਸਾਨੂੰ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ 'ਚਲਾਕ' ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸਾਨੂੰ 'ਧੋਬੇਬਾਜ਼' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪਾਂ ਵੀ ਹੁਣ ਲੀਹ 'ਤੇ ਆਈਏ ਛੱਡ ਚਲਾਕੀ ਪਿਆਰ ਵਧਾਈਏ। -ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਕਾਵਾਂ-ਰੋਲੀ ਪੈਦੀ ਖਤਰੇ ਦਾ ਘੁੰਗੂ ਵੱਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾ ਬੋਲੇ ਉਜਾੜ ਹੈ ਭਾਲਦਾ। ਕਾਵਾਂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਤੋਂ ਕਾਹਦੀਆਂ ਆਸ ਸਾਉ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਅੰਡੇ ਭੰਨ ਨਿਘਾਲਦਾ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਪੰਚਾਇਤ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਾਵਾਂ ਰੋਲੀ ਪੈਦੀ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਮੁਫਤ ਦਾ ਮਾਲ ਡਾਂਗਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਉਤਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਚਾਂਦੀ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕੁਲਬੁਰਫਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ)

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਦਾ ਸਫਰ

'ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ' ਲੇਖ ਮੈਂ ਸੰਨ 2004 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਾਲਿਆਂ ਛਾਪਣ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ-ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਨਿਕਲਦੇ 'ਅਜੀਤ ਵੀਕਲੀ' ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ 'ਲਕੀਰ' (ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ 2004) ਵਿਚ ਛਪਿਆ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਇਹ ਲੇਖ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਿਆ; ਨਾਲ ਇਹਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਘੱਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਖਬਰਾਂ ਛਾਪਣਾ ਹੈ; ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕਈ ਸੱਜਣ ਪਾਠਕ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਾਧਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਪਰ ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਮੁੱਢਲੇ ਲੇਖ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ। ਵਾਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਦਾਬੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਹੁਣ ਦਾ ਨਹੀਂ; ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ

ਹੀ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਹੁਣ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਲੀ ਚੁੱਪ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਹੈ, ਨਾ ਲਿਖਾਰੀ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹਕਾਰ ਨੂੰ। ਮੇਰੇ ਸੱਜਣ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸੈਹੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਪੈਹੇ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਬੋਲੀ ਛੋਟੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬਰਤਾਨੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸੀ; ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਇਹਦੀ ਗਰਾਮਰ ਵੀ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਬੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਜੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੋਲੀ ਨਿਰੋਲ 'ਨਖਾਲਸ' ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਲੇਖਕਾਂ, ਪੜ੍ਹਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਸਤਾਦਾਂ

ਦਾ ਕੰਮ ਬੋਲੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਨਾ ਕਿ ਇਹਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਕਰਨਾ। ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਦੀ ਰੂਹ, ਇਹਦਾ ਸਰੂਪ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣੀ ਸਾਡਾ ਕੌਮੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜੋੜਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਰੜਕਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਪੂਰਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬਦ-ਜੋੜ ਓਹੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਜੋ ਹਰ ਲੇਖਾਰੀ ਨੇ ਆਪ ਵਰਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕਈ/ਹਵਾਲੇ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਲਭ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਏ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਲਹੌਰ ਦੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਇਕ ਸਦੀ ਬੀੜ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾਵਿਦ ਇਕਸਾਰ ਟਕਸਾਲੀ ਸਬਦਜੋੜ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ। -ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ

ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰੇਤ ਉਪਰ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਫਿਰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪੈੜ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ। ਓਹ ਰੇਤਾ ਇੰਜ਼ਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਸ ਉਪਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਨੰਨ੍ਹੇ ਨੰਨ੍ਹੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਪਣੀ ਪੈੜ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੈੜਾਂ ਮਿਟਦੀਆਂ ਨੇ, ਪੈੜਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਪੈੜ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪੈੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਧਰਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ ਆਤਮਾ ਅਮਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਪੈੜਾਂ ਬਣਨਗੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਬੋਦਲਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖਵਿੰਦਰਾ। -ਸੁੱਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ ਫੋਨ: 360-281-2624

ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ: ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਅਤੇ ਬਿਜਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਭਰਪੂਰ ਚਰਚਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੇ ਰਿਤਕਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਜੋਂ ਨਿਤ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਪੈਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਅਣ-ਵਿਆਖਿਅਤ ਨਾ ਰਹੇ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਕੇ ਮੁੜ ਰਿਸਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ।

1699 ਵਿਚ ਜਿਸ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਘਾਤ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਸਨ ਇੱਕ ਈਸ਼ਵਰ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਬਾਲਕ। ਇੱਥੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ ਸਮਾਪਤ ਹੈ। ਔਰਤ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਤੈਅ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟਾ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੁਰਾਇਆ ਹੱਕ ਪਾਪ

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ
ਫੋਨ: +91-94176-52947

ਹੋ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਖਾਲਸਾ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਸੀ। 1699 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਵਾਚਕ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ ਬਣ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਾਲ ਖੰਡ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਆਈਆਂ, ਮੌਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਮਿਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਈ, ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਲ ਵਾਹਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੌਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਈਨ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ। ਅਬਦਾਲੀ ਅਤੇ ਦੁੱਰਾਨੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਲੁੱਟੇ ਮਾਲ ਵਜੋਂ ਹਿੰਦੂ ਧੀਆਂ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਧੀਆਂ ਛੁਡਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਪਾਸ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਸੂਰਮਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਇਉਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਰ ਘਰ ਦੀ ਕਾਤੂਨੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਚਾਟੀ ਦਾ ਦਹੀਂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਲਾ ਪੰਜਾਬ ਲੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਅਪਣਾਇਆ। ਮਗਰੋਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਲਾ ਪੰਜਾਬ ਲੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਅਪਣਾਇਆ। ਮਗਰੋਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਾਲੇ ਦੇਸ ਦਾ ਸੂਬਾ ਬਣਿਆ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਸੰਸਦੀ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਹ ਝੂਠ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਲਈ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਾਲੇ ਦੇਸ ਦਾ ਸੂਬਾ ਬਣਿਆ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕ ਰਾਜੀ ਸੰਸਦੀ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਹ ਝੂਠ ਹੈ। ਬੱਸ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਲਈ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਠਿਕਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੱਕ ਅਨੇਕ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 21 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਾਨਵ ਦਾ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਸਤਿਕਾਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਸੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਾਕਬਿਤ ਖਾਲਸੇ ਦਾ 180 ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਮੋੜਾ ਕੱਟਣਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸਮਝਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਧੀਆਂ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦਾ ਸੀ; ਇਹ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਸੀ ਜੋ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਾਹਦਾ ਬਦਲਾ? ਕਾਹਦੀ ਸਜ਼ਾ? ਮੁਗ਼ਲ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ, ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਿਹੱਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਅੰਸੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਸਨਮਾਨ ਖੋਆ ਗਿਆ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਅੜਿੱਕੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ,

ਸਭ ਦੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜਾਓ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਿਰਜੀ ਹੈ। ਇਹ ਅ-ਬਦਲ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਹੀ ਬਣੇਗਾ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਅੰਸੀਵਿਆਂ ਦੇ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਬਾਰੇ ਚਿੱਤਰ।

ਯਤਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਡਿੱਗਾ। ਉਦਯੋਗ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਿੱਖਿਆ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ, ਸਭ ਚੌਪਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹੁਣ ਡਰਾਉਣਾ ਭੂਤ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਸ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਦੈਸ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਪਿਛਾਏ ਸੋਚ ਹੈ। ਸੱਭਿਅਤਾ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਪਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਉਸ ਉਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ

ਫੌਜ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੇਲਵੇ ਸਿਸਟਮ ਸ਼ੁੱਠ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ। ਆਰਥਿਕਤਾ ਗਲੋਬਲ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ; ਦੇਸ-ਵਿਦੇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਦਾ ਚਾਰਟ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫੌਜ, ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ, ਟੈਂਕ, ਲੜਾਕੂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਇਸ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਵੀ 16 ਜੂਨ 1980 ਦੇ ਆਪਣੇ ਐਲਾਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਦਰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣਾ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਠੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੇਖਣ- ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਉਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਕਿੱਲ (ਹੁਨਰ) ਦੀ ਹੱਥ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਆਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਦਿਖਾਉਣਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਕਸਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਾ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਮਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਨਾਲ ਮਾਲਮਾਲ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਹੈ ਹੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤੇ

ਆਧਾਰਿਤ, ਫਿਰ ਖੇਤੀ ਜਿਨਸਾਂ ਵਿਚ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਹਰ ਵੰਨਗੀ ਲਈ ਮੁੱਲ-ਵਾਧੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਉਂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ।

ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹਾਸਲ ਕਰੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਉਤੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਰੰਗਲਾ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣੇਗਾ ਜੇ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ। ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਸ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ 'ਪੰਜਾਬ ਸਾਰਾ ਜਿਉਂਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ' ਵਾਲੀ ਝਲਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਉਤ-ਪੋਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਹਿਰੂਨੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰੈਡੀਕਲਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਿਰੋਲ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰ ਗਿਰਾਵਟ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਨਾ, ਮੁਆਫੀਆਂ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਰਵਉਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਤਨ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੁੱਧੀ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਿਰਫ ਰਚਨਾਤਮਕ ਏਜੰਡਾ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਲਾਜ਼ਿਮ ਕਰਵਾਉਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅੰਸੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਅਨੇਕ ਵਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਤ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਨਿਹੰਗ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਮੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਕੋਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਢੇਰ ਉਤੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖੁਰਦੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਵਰਨਾ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਢੇਰ ਨੂੰ ਪਲੀਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦਿਨ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲ ਸੀ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਜਾਮ 'ਚ ਫਸਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਸਾਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਸੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਭੀੜ ਸੀ। ਗੱਡੀਆਂ, ਮੋਟਰਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਜਾਮ ਹੋਇਆ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹਿਲਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਨ ਪਰ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ। ਫਿਰ ਉਹੀ ਹਾਲ ਜਿਸ

ਦੀਪ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98721-65707

ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਮੁੱਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਜਮਘਟੇ 'ਚੋਂ ਉਡ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ।

ਘਰੋਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਢਿੱਲੀ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਂ ਮੇਰੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀ ਭੀੜ ਹਿੱਲਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਹੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਵਜ ਰਹੇ ਹਾਰਨ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਕਿਰਚਾਂ ਵਾਂਗ ਵਜ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਘਸਮੈਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਧੂੰਏਂ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨਾ ਅੱਧਿਉਂ ਬਹੁਤਾ ਬੀੜ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੀਂਹ ਦਾ ਕਿਤੇ ਨਾਮੋ-

ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹਿੰਮਤ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰ ਅਸਮਾਨੋਂ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਨ ਲੱਗਦੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਤੇ ਪਹਿਲੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਚਾਰ ਬੰਦਲ ਉਠੇ ਤਾਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਕਿਧਰੇ ਖਿਡ-ਪੁੰਡ ਗਏ। ਮੈਂ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਟਪਕਦੀਆਂ ਪਸੀਨੇ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਪੂੰਝਦਾ। ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਫਿਰ ਵੱਜੀ। ਭੀੜ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਫੋਨ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੀ ਪਤਨੀ 'ਤੇ ਵੀ ਖਿਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਬੋੜ੍ਹਾ ਧੀਰਜ ਰੱਖਦਾ। ਐਵੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਕਈ ਵਾਰੀ। ਫਿਰ ਸੋਚਦਾ, ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਬੇਵੱਸ ਹੈ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਤੋਂ ਚੱਜ ਨਾਲ ਸੁੱਤੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਵੀ ਚੱਤੇ ਪਹਿਰ ਅਵਾਜ਼ਾਰੀ ਜਿਹੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਘਰ ਵੱਲ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ।

ਖੜ੍ਹੀ ਭੀੜ ਬੋੜ੍ਹਾ-ਬੋੜ੍ਹਾ ਹਿੱਲੀ ਹੈ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ। ਅਗਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਨੇ ਸਹਿਜ-ਸਹਿਜ। ਮਨ ਦੀ ਤਲਖੀ ਬੋੜ੍ਹੀ ਘਟੀ ਹੈ। ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵਾਲਾ ਮੋੜ ਮੁੜ ਕੇ ਭੀੜ ਆਪਣੀ ਚਾਲੇ ਅਜੇ ਤੁਰਨ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਕਹਿਰੇ ਜਿਹੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਹੱਥ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ

ਰੁਕਣ ਦਾ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਮਾਰਿਆ। ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਹਲ, ਉਪਰੋਂ ਇਸ ਜਾਮ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਮਿਲੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਖਲੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲੇ ਚਲਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਬੋੜ੍ਹੀ ਧੌਣ ਭੁਆਈ। ਤਿੰਨ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਬਾਲ ਉਸ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕੁੱਛ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ-ਪਤਲੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਗਲ ਦੁਆਲੇ ਵਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਫੁਟਪਾਥ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਖਲੋਤਿਆਂ ਤਿੱਖੀ ਧੁੱਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁੱਛ ਚੁੱਕਿਆ ਬੱਚਾ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਧੌਣ ਹੇਠ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਘਸੋੜ-ਘਸੋੜ ਕੇ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਨ ਪਸੀਜ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇੰਨੀ ਕਾਹਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਰੇਕ ਵੱਜ ਗਈ।

ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਮੇਰੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੱਪੜੇ ਲੱਤੇ ਤੋਂ ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਸਿੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਰੋ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਘਗਿਰਾਈ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਬੋਲਣਾ

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, "ਭਾ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਮੇਰਾ ਕਾਕਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਮੇਰੀ ਉਥੇ ਈ ਐ, ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਉਹਨੂੰ। ਭਾ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ, ਬਬੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਸਿਰਫ ਵੀਹਾਂ-ਤੀਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਐ।" ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਲ 'ਚ ਆਰੀ ਦੇ ਦੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੁੰਭੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਭਾਰੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕੁੱਛ ਚੁਕਿਆ ਬਾਲ ਉਹਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਵੱਜੀ ਘੰਟੀ ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਰੀ ਬਿਨ ਦੇਖਿਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਾਂਭੇ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਆਦਤ ਮੂਜਬ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ- ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ, ਉਹਦੇ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ, ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜੀਆਂ ਬਾਰੇ। ਉਹ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵੀਹਾਂ-ਤੀਹਾਂ ਵਾਲੀ ਲੋੜ ਵੀ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦਾ।

ਸਾਨੂੰ ਇੰਝ ਭਰ ਵਗਦੀ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਖਲੋ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਅੱਧਖਤ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੜਕ ਪਾਰੋਂ ਬਚਦਾ ਬਚਾਉਂਦਾ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਆਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, "ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਭਾ ਜੀ?" ਮੈਥੋਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਹੋਇਆ- "ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਐ ਵਿਚਾਰ, ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਬੱਚਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਇਹਦਾ।" ਉਹਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਦੋ ਕੁ ਪੈਰ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਪੁੱਟੇ ਤੇ ਮੇਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਤੂੰ ਤਾਂ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਲਾਗੇ ਮਿਲਿਆ ਸੈਂ ਇਸੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਮੇਰਾ ਕਾਕਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਇਆ ਲੈ ਗਿਆ ਸੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਭੋਰਾ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਮਾਰਦਿਆਂ।"

ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਫੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਪਿਛਾਹ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਡੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਲੀਓ ਤੁਲੀ ਹੋਣੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਹੁੜ ਰਿਹਾ। ਭੀੜ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਾਗਿਉਂ ਭੱਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਜੁਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਕਾਵਿ; ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖ ਦੀ 'ਗੁਰਦਾਰੀ' ਦਾ ਦੋਸ਼!

ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਹਿਜ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਰੁਕ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਿੱਛੇ ਪਰਤ ਸਕਦੇ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਸਫ਼ਾ ਮੋੜ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਫ਼ੇਸਬੁੱਕ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਪਾਠਕ ਲਈ ਲਿਖੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਿਰੰਤਰ ਸਕ੍ਰੋਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ "ਫਰੋਲਦਾ" ਹੈ। ਟਰੈਕ ਵਿਚੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਕਪੜਾ ਫਰੋਲਣ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਬਾਕੀ ਕਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਪਾਸੇ ਸੁਟਦੇ ਹਾਂ। ਫ਼ੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਾਠਕ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਇਹੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੰਮੀ ਰਚਨਾ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਾਠਕ ਨੂੰ (ਅਚੇਤ ਹੀ) ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਹੇਠਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬੇਹਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕੁਝ

ਸੁਖਪਾਲ

ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਰਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਫ਼ੇਸਬੁੱਕ ਮ੍ਰਿਗ-ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ।

ਨਵਤੋਜ ਭਾਰਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ : ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਪਛਾਣਨੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਝਾਉਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਵੇਰਵਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਭੁਲੇਖੇ-ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੇਪਛਾਣ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ : ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ "ਇਕ ਖੱਬੀ ਧਿਰ" ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਆਏ ਹਨ : ਪਾਤਰ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਉਪਰਲੇ ਵਾਕ ਵਿਚ 'ਇਕ ਖੱਬੀ ਧਿਰ' ਲਿਖਿਆ ਸੀ। 'ਖੱਬੀ ਧਿਰ' ਜਾਂ 'ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ' ਜਾਂ 'ਕੁੱਲ ਖੱਬੀ ਧਿਰ' ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਫ਼ੇਸਬੁੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ-ਦੌੜ ਵਿਚ 'ਇੱਕ' ਸ਼ਬਦ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਉਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ: 'ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਹਨ ...'।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਭ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਪਾਤਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸੱਚ ਸੀ, ਤੇ 50 ਵਰ੍ਹੇ ਮਗਰੋਂ ਵਾਪਰੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੇਲੇ ਵੀ। ਪਾਤਰ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਬਰਨਾਲੇ ਵਿਚ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਏਹਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਪਰ ਉਸ ਇਕ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਤਰ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਾਤਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਹੇ ਉਪਰਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦਾ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕਈ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਜੀਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਪੂਰਣਤਾ ਨਾਲ, ਕਈ ਕੱਟਤਤਾ ਨਾਲ। ਏਹਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੁਰੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਾਂ ਖੱਬੀ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਅਜਿਹੀ Extreme Position 'ਤੇ ਜੀਦੇ ਅਤੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਪਾਤਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਖੁਦ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੀ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਧਸੋਚੀ, ਨਾਵਾਜ਼ਬ ਅਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਕਿ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਾਲੂ ਕੱਢਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡ ਕਹਿ ਦਿਓ! ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ : ਕੀ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਫ਼ੈਸਨ ਵਾਂਗ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਅਜਕਲ੍ਹ ਕਾਮਰੇਡ ਹੋਣ ਦਾ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿਬੂਬ ਸ਼ਾਇਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਾਵਿ ਅੰਦਰ ਖੱਬੀ-ਸੈਕੂਲਰ ਸੁਰ ਨੁਮਾਇਆ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਲਿਖੀ ਗਈ 'ਬੁੱਢੀ ਜਾਦੂਗਰਨੀ' ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੱਖੇ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੈ ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਹਾਲੀਆ ਲੇਖ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੀਮੀ ਸੁਰ ਵਾਲੇ ਪਰ ਬੜੇ ਹੀ ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਫ਼ੈਸਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ? ਦੂਜੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ : ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਚਮੜੀ ਕਿਹੜੀ ਸੂਝ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ?

ਖੱਬੀ-ਧਿਰ ਦੀ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਛਪੇ ਨਵੇਂ ਪਰਚੇ 'ਸੁਰਤਿ' ਵਿਚ ਛਪੀ ਮੁੱਖ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਏ: "ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੈਫਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਲੈਫਟ ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੋਚ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ"।

ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ "ਅਨਿਆਂ" ਸ਼ਬਦ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਾ ਹੈ।

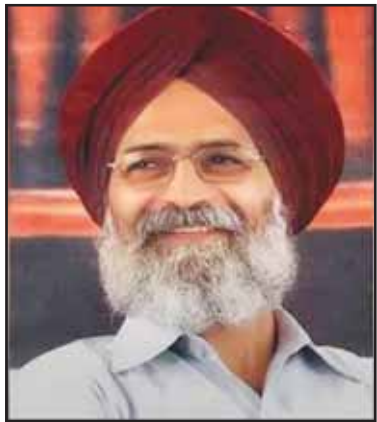
ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਕਹੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰ ਲਈਏ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਵਿਦਿਆ, ਵਿਚਾਰ, ਜੜ੍ਹਾਂ, ਜੀਵਨ-ਜਾਚ, ਅਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ। ਪੁੰਜੀ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਅਸੀਮ ਤਾਕਤ ਦਾ ਸਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ - ਉਹਨੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਪੁਰਸ਼ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ : ਧਰਮ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਸਹਿਤ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਚੌਥਾ : ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਵੈ-ਸੱਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ : ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਤਰਲਾ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਸੁਖਦਾਈ ਪਰਵਾਸ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵਾਪਰਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਸਹੀ ਗੱਲਾਂ ਹਨ।

ਪਰ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ 'ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਦੂਤ' ਗਿਣਦਾ ਹੈ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ-ਸੂਝ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਾਪੇ, ਪਰ ਪਾਤਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੌਧਿਕ ਦੇਣ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਵੱਧ-ਦਿਸਾਵੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਲੇਖਕ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਦ ਕਿ 'ਪੰਜ ਦਰਿਆ' ਅਤੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਲੇਖਕ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਲੇਖਣੀ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਭਾਵੁਕ ਵੀ ਜਾਪ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਏਨਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਗਿਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਦੂਤ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ?

ਉਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਟੂਕ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ : "ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੈਫਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਅਤੇ ਨਾ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਲੈਫਟ ਨੇ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਬਿਰ ਮਾਡਲ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਧਰਮ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਸਿੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਟਰੋਕਚਰ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਉਹਦੇ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵਚੇਤਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨੇ, ਉਹਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰੱਟ ਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾਓ। ਅਜਿਹਾ ਲੈਫਟ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਲੈਫਟ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੋਚ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ"।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ : ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨਾਲ ਗੁੰਨੇ

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

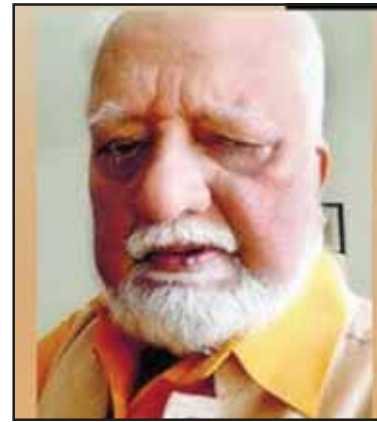
(Amalgamate ਕੀਤੇ) ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਲਈ। ਜਿਹੜਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹਦੇ ਬੀਜ ਸਿੱਖ/ਪੰਜਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਤੇ ਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੂੰ Import ਕਰ ਕੇ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦਾ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਏ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ - ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਜਾਂ ਬੁਰਜ਼ੁਆਜ਼ੀ ਮੁਰਦਾਬਾਦ - ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਏ।

ਪਰ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਜੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਨਿਆਂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੋਦੀ-ਯੋਗੀ-ਸ਼ਾਹ-ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੀ ਦੇਸ਼-ਭਰ ਵਿਚ ਵਿੱਢੀ ਹੋਈ ਮੌਜੂਦਾ Systematic Institutional Strangulation ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਰਾਜ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਠਾਹਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਕੁਕਰਮ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ? ਫਿਰ ਸੰਨ 84-ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ 2002-ਗੁਜਰਾਤ ਜਾਂ 2023-ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ?

ਉਸ ਲੇਖਕ ਦਾ ਇਹੀ ਉਪਰਲਾ ਬਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਜੀ ਧਿਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਪਰਲੀ ਟੂਕ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ 'ਲੈਫਟ' ਨੂੰ 'ਖਾੜਕੂਆਂ', ਅਤੇ 'ਮਾਰਕਸਵਾਦ' ਨੂੰ 'ਸਿੱਖੀ' ਨਾਲ ਬਦਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਹੋਵੇਗਾ : 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਨਾ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਬਿਰ (ਹਥਿਆਰਬੰਦ) ਮਾਡਲ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਧਰਮ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਸਿੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਟਰੋਕਚਰ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਉਹਦੇ

ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵਾਜਬ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ

'ਸੁਰਤਿ' ਪਰਚੇ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੇਖਕ ਏਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹੇਗਾ। ਕਿਉਂ? ਸ਼ਾਇਦ ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਜੀ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਖੱਬੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਮਰੇਡ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਆਖਣ ਲਈ 'ਸੇਫ ਟਾਰਗੇਟ' ਹਨ। 'ਸੁਰਤਿ'

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਬਰਬਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਸੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤੇ ਨਿੰਦਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਲਿਖਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਪਰਚੇ ਕਰਨ ਹੀ ਲੱਗੇ ਹੋ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰੋ, ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਰੋ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦਾ ਮੁੱਖਵਾਕ ਹੈ : 'ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਪਿੱਛੇ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਜੋਖਮ-ਦਰ-ਜੋਖਮ ਉਠਾਇਆ ਹੈ'। ਜੇ 'ਜੋਖਮ' ਉਠਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਉਠਾਅ ਲੈਣਾ ਸੀ ...!

ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਗਲਤ ਹੈ - ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ-ਤਰਫ਼ਾ ਹੈ। ਗੋਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਨਣਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੋ ਸੂਰਜ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸਤਕ, ਲੇਖਕ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕੁੱਲ-ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਣ ਤੇ ਔਗੁਣ, ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਕਮੀਆਂ - ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਨਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਕ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਲਿਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਅੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਦੋਵੇਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਦੀ ਤਾਂ ਤੀਜੀ ਅੱਖ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

'ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਲੈਫਟ ਨੇ ਕੀਤਾ' - ਅਜਿਹੀ ਅੱਧੀ-ਸੱਚੀ Blanket Statement ਨਾਲ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਆਪਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੁਮਨਾਮੀ ਮਗਰੋਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਸਾਡਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਚਾਨਣਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਹਨੇਰਾ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਧਾ ਸੱਚ - ਝੂਠ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਝੂਠ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਧੇ ਸੱਚ ਦੀ ਕੁਝਿੱਕੀ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਬੰਦਾ - ਅੱਧੇ-ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਣਦਿਸਦੇ ਅੱਧੇ ਝੂਠ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਭੁਲੇਖੇ

ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਚਲਾਕ ਬੰਦੇ ਕਈ ਵੀ ਪੂਰਾ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਝੂਠ ਓਸੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ 'ਸਿੱਖ-ਚਿੰਤਕ' ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼-ਭਰ ਵਿਚ ਕਈ 'ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ' ਇਹ ਵਿਧੀ ਬੜੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਉਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰਿਆ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਏਹਦੇ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਰਥ ਕੱਢੇ। ਨਾ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੜਾਇਆ। ਕੀ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ? ਕੀ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅਨਿਆਂ ਕਹੋਗੇ?

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਹ ਸਿਫਤ ਰਹੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਸੰਘ (ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ) ਨਾਲ ਚਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਰੱਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਵੇਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਫੁੱਟ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਦਲ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਕੰਮ ਸੀ - ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ

ਖਾਤਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਨੌਕਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਣਾ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤਾਂ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਉਹਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨਗੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ, ਅਕਾਲਮੰਦ, ਸੰਤੁਲਿਤ, ਨਵੀਂ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਦਿਸ਼ਾ ਚੁਣਨੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ, ਸਿਆਣੀ, ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਬਚੀ। ਏਸ ਨੂੰ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੋਪ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ 'ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ' ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ :

ਲਗਭਗ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸਾਈਅਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚ ਦਿੱਤੀ, ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਆਰਾਮ ਫਰਮਾਇਆ। ਪਰ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛਮ ਹੁਣ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜੀਵ-ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਂਤ (Evolution) ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਧਾਰਣ ਅਣੂਆਂ ਦੇ ਜੋੜ ਤੋਂ ਕਦਮ-ਦਰ-ਕਦਮ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਇਸਾਈਅਤ ਅਤੇ ਡਾਰਵਿਨ - ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਵੈਟੀਕਨ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪੋਪ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਾਈ ਮੁੱਖ-ਜਥੇਦਾਰ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਡਾਰਵਿਨ ਸਹੀ ਹੈ, ਜੀਵ-ਵਿਕਾਸ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਏਹ ਵੀ ਰੱਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਰੱਬ ਦੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਕਾਰਿਆ ਪਰ ਇਖਤਲਾਫ਼ੀ ਲੀਕ ਵੀ ਮੈਟ ਦਿੱਤੀ। ਸਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਮੁਖੀ ਇਉਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਏਸ ਗੱਲ ਨੇ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸਾਈਆਂ ਦਾ ਚਰਚ ਨਾਲ ਵਖਰੇਵਾਂ ਘਟਾਅ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਚਰਚ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਧਾਅ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸਾਈਅਤ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਸਮਲਿੰਗੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਏਸ ਹੱਦ ਤਕ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਮਲਿੰਗੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵੱਲ ਮੁੜ ਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਿਰਾ ਲਿੰਗ-ਭੇਗ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਔਰਤ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਰਦਾਂ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਮਿਲ ਜਾਏ ਕੋਈ 'ਜੇ.ਸੀ.ਬੀ ਜਿਹਾ' ਜਥੇਦਾਰ?

ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ। ਰੋਪੜ-ਬਲਾਚੌਰ-ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਾਲਾ ਮੇਨ ਰੋਡ ਚੌੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੜਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਮਿਥੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਸੜਕ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਤੱਕ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵੀ ਪੁਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੱਕ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਚੌੜੀ ਬਣ

ਤਲੇਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲ ਪੁਰ
001-408-915-1268

ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਰ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਹੀ ਪਾਸੀ ਭਰਿਆ-ਭਰਕੂਨ ਬਜ਼ਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸੜਕ ਚੌੜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਸੜਕ ਉਤੇ ਧਰਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਅਫਸਰਾਂ

ਨੂੰ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ!

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ ਕੋਈ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਅਫਸਰ, ਜੋ ਸੀ ਤਾਂ ਬੜਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪਰ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਉਹਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਕੰਮ ਲਟਕਿਆ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ-ਦਰਬਾਰੇ ਉਹਦੀ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰ ਖਿਚਾਈ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ!

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਦੇ ਲਾਗਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਡੀ.ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨਾਮਵਰ ਅਫਸਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਜਿਹਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸਨੇ ਉਤਲੇ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲ ਖੁਦ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਭੇਜ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਮੈਨੂੰ ਦੇ

ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਸੜਕ ਦਾ ਰੁਕਿਆ ਪਿਆ ਪੁਸ਼ਤਾਵਿਤ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਕੁੱਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ!

ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ! ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀਏ ਡੀ.ਸੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਚਾਰਜ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਵਿਖੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਜੇ.ਸੀ.ਬੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਢਾਅ-ਢੁਹਾਈ ਦਾ ਅਮਲਾ ਫੈਲਾ! ਉਸਨੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਮਾਨ ਵਗੈਰਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜੇ.ਸੀ.ਬੀ ਮਸ਼ੀਨ! ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸੜਕ ਚੌੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ!! ਹੁਣ ਆਈਏ ਅਸਲ ਗੱਲ ਵੱਲ- ਇਨ੍ਹੀ

ਦਿਨੀਂ ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੇ 'ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ ਗਵਾਹ' ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਇਆ ਜਥੇਦਾਰ ਹੈ। ਇਕ ਏਸ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਥੇਦਾਰ ਪਦਵੀ ਦੀ ਘੋਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗਹਿਰੇ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਖਦਸ਼ੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਜਾਂ 'ਸੱਚ ਕੀ ਵੇਲਾ' ਮੌਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਸੀਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ 'ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ ਗਵਾਹ' ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਕਣਗੇ ਇਹ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ?

ਸੋ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ 'ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਹੁੰਦਾ' ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀਏ ਡੀ.ਸੀ ਵਾਂਗ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਭੇਜ ਕੇ ਕਿਸੇ 'ਜੇ.ਸੀ.ਬੀ ਜਿਹੇ ਜਥੇਦਾਰ' ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਚਾਰਜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ!

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਨਾਲ ਤਾਂ 'ਕਮਿਊਨਿਕੇਟ' ਕਰਨਾ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਮਰਦ ਹੀ ਮਰਦ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਲਹਿਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਕਿ ਏਹਦਾ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਹਰ ਏਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਿੰਗ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾ ਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਡਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਚਰਚ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿਉਂਕਿ ਚਰਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਪੌਪ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਏਹਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਏਸ ਲਈ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਏਹ ਲੋਕ ਚਰਚ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਕੈਥੋਲਿਕ ਪਾਦਰੀ ਅੜ ਗਏ। ਜੇ ਕਈ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਖੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਆਸ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਏਨੇ ਮਹਿੰਗੇ ਤੇ ਦੌਲਤ-ਵਿਖਾਉ ਗਲ-ਘੋਟੂ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕੋਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਲਾਹਨਾਮਾ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਸਕੀਏ!

ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਹੁਰੀਂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੋਪ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਲਈ ਚਰਚ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਾਨ 'ਤੇ ਵੱਧ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਚਰਚ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬੇ ਨੂੰ ਸਾਂਝਣਾ ਅਤੇ ਖੜਾ ਰਖਣਾ ਹੈ ਪਰ ਚਰਚ ਆਪਣੇ ਇਸ ਧਰਮ ਤੋਂ ਹੁਣ ਬਿੜਕਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਪੋਪ ਦੇ ਏਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨੂੰ 'ਕਾਮਰੇਡ ਪੋਪ' ਆਖਿਆ ਪਰ ਪੋਪ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅਤੇ ਰਹੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਬੰਦਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੋਪ ਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਦਲੇਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਜਥੇਦਾਰ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗਾਈਡੈਂਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਕਸੂਰ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ, ਰਸੂਖ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੇ ਬੇਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਕਈ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਕਤ ਵਕਤ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁੱਖ-

ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਵਰਤਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਬੰਦੂਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ। ਖਾੜਕੂ-ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਸਾਥੇ ਹੋਣ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣਗੇ। ਏਹਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਮੈਂ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣੀ ...।

30 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਨੇਡਿਓ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਕੋਲ 3 ਦਿਨ ਲਈ ਲੰਡਨ ਠਹਿਰ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਲੰਡਨ (ਯੂ.ਕੇ.) ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ-ਟੂਏ ਪਰਚੇ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਦੇ ਵਾਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹਨੇ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ :

* ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਦਿਆਂ 2 ਮਹੀਨੇ ਲੱਗੇ। ਜਦ ਮੈਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਛੱਤ ਉਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਬੰਦੇ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ - ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ - ਪੈਂਦੀ ਸੱਟੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੌਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਗੋਡਾ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਿਆ: 'ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੇ?' ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ : 'ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ'। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ : 'ਵੇਖੋ ! ਆਮ ਬੰਦਾ ਬੱਸ ਜਾਂ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਹਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸੂਹ ਲੈਣ ਭੇਜਿਆ ਹੈ'। ਮੈਂ ਆਖਿਆ : 'ਨਹੀਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਜਾਂ ਬਸ 'ਤੇ ਹੀ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਹਿੰਦੂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬੱਸ ਜਾਂ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਸੀ - ਮੈਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਾਂ।' ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬੋਲੇ : 'ਇਹ ਝੂਠ ਬੋਲਦੈ। ਕਿਹੜੇ ਪਰਚੇ ਕੋਲ ਏਨੇ ਪੈਸੇ ਹੁੰਦੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਸੈਰ ਕਰਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ?'

* ਮੈਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਟੋਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਉਹਦਾ ਹਰ ਓਪਰੇ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਝੂਠਾ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ : 'ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ - ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਬਾਨੀ ਜੋੜ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ।' ਦੇ ਬੰਦੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਜਣੇ ਨੂੰ ਮੈਂ 'ਇੰਡੀਆ ਟੂਏ' ਦਾ ਨਵਾਂ ਅੰਕ ਬੈਗ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਫੜਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ : ਏਹਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਕਰਕੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪਲਟੀ ਜਾਣਾ, ਇਉਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਿਸੇ। ਉਸਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵੀ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਆਉਂਦਾ, ਮੈਂ

ਉਹਦਾ (ਪਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ) ਮੁੱਲ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪੰਨੇ ਹੀ ਪਲਟੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ੀ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਟੱਪ ਗਈ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਓਥੇ ਹੀ ਰੋਕ ਕੇ ਬੋਲੇ : 'ਏਹ ਮੁੰਡਾ ਚਲਾਕ ਵੀ ਹੈ, ਤੇ ਕਾਬਲ ਵੀ। ਏਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੋਲ ਕਾਕਾ - ਤੂੰ ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ ਮੈਥੋਂ?' ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਘੰਟਾ ਭਰ ਸਭ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਲ ਭਰ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਫ਼ੌਰਨ ਸੱਦਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪੁਰਾਣਾ ਚੇਤਾ ਸੀ।

ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ: 'ਮੈਂ ਕਈ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਆ ਤੇ ਲੁੱਕਣਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਜਣੇ ਉੱਜੜੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਬੰਦੇ ਸਨ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਾਲ ਦਾ ਹੀ ਸੂਹ ਦੇ ਕੇ ਮਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਵੀ ਜਾਗਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਆਨ ਰੋਟੀ ਵਿਚ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕੰਮ ਅਤੇ ਟੱਬਰ ਪਾਲਣ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲੜਣਾ ਕਿਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਜਾਪਿਆ, ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਪੀ। ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ, ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਖਾੜਕੂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੱਸਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਾਹ ਕੇ, ਜਾਂ ਨਹਿਰਾਂ ਕੰਢੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਜਾਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦੇ ਭੁੰਨ ਕੇ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੱਡਾ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਪਾਗਲਪਣ ਸੀ ਇਹ! ਪਰ ਇਹ ਪਾਗਲਪਣ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਸ ਕੌਮ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਰਚੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਵੇਅ ਕੀਤਾ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ - ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਿੱਖ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਸਿਰਫ਼ ਸਾਢੇ 3% ਸਿੱਖ ਹਮਾਇਤੀ ਨਿਕਲੇ। ਮੈਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ Sincierity 'ਤੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਲੜਣਾ ਵੀ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਹੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੜਾਈ ਚਾਹੀਦੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਲੜ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਕੌਮ 'ਤੇ ਬੋਧ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੌਮ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਅਜਾਈ ਮੌਤ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਜ ਦਾ ਆਦਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਜ ਨੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ - ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਰਨ ਲਈ ਗਲਤ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਏਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ

ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ'।

ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਮਗਰੋਂ ਉਹਦਾ ਗਲ ਭਰ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਕਿਹਾ : 'ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਪਲਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਿਜਰਤ ਕਰਕੇ ਆਏ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਅਸਲੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਵੇਖੋ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਓਪਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂ? ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੜਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆ ਕੇ ਲੜੇ। ਚਾਰ ਪੁੱਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਰੇ ਤਾਂ ਚਾਰ ਪੁੱਤ ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸਾਹ ਨੇ ਵੀ ਸਚੇਰੇ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਲੜਦਿਆਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸੱਚੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਇਹੀ ਪੈਮਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਮੁਤਾਸਿਰ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਹੁਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵੀ ਓਪਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਨਾ - ਤੁਹਾਡਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ!'

ਮੈਂ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਬੋਲਿਆ:

'ਏਸ ਲਈ ਕਿ - ਨਾਨਕ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਭੇਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਮਿਟਾਇਆ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋ। ਏਹਦਾ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੁੱ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ। ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ-ਤਾਰਾ ਦੇ ਸਾਲ ਭਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਬੰਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਲਈ 'ਸੱਤ' ਵਿਚ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਭਰਾ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਓਥੇ ਸਭ ਫੈਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ : 'ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਬਾਹਰਲਾ ਬੰਦਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਪੱਖ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਦਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਅਜ ਤੱਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਰਦਾਰ ਪੁੱ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਲੋਕ ਬਾਹਰੋਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਆਏ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ, ਜਾਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਮੁਖੀ - ਪੁੱ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕਾਇਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਆਇਆ, ਉਹ ਭੁਲੇਖੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਬਣ ਕੇ ਪਰਤਿਆ। ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਮੈਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ

ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਫੈਕਟ ਨਾ ਹੋਣ, ਤੁਹਾਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਹੋਣ। ਪਰ ਮਸਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ-ਗਾਇਕ ਵੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਵੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਦਲੀਲ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਪੱਖ ਵੀ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਵੀ, ਤੇ ਹਰ ਆਏ ਗਏ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਪੁਚਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਲਸ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਹੱਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹੋ। ਕਿਉਂ?'

ਉਹ ਭਰਾ ਬੋਲੇ : 'ਤੈਨੂੰ ਪਤੇ - ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਤ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਭਾਪਾ ਹੈ! ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਖਾ ਜਾਊ! ਏਹਨੂੰ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ!'

* ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਥਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਏਹ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ-ਸਿੱਖ, ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹਤਰ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : 'ਜਾਤ ਪਾਤ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ। ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕਈ ਮੁੰਡੇ ਮਜ਼ਬੂਬੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸਨ। ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵੱਡੇ ਖਾੜਕੂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਛੋਟੇ ਖਾੜਕੂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ : 'ਓਏ ਚੂਹੜਿਆ! ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆ ...'

ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਹੀਆਂ, ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਓ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਵਾਇਆ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਵੇਲੇ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਦਾ ਆਈਡੀਆ ਵੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਤਾਂ ਏਸ ਸਭ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ 'ਅਨਿਆਂ' ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸਫ਼ ਸਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਸ ਅਤੇ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਜਹੀਨ ਬੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਨ - ਉਹ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਏਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦਾ ਅਨਿਆਂ ਕਹੋਗੇ? ਜਾਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਅਨਿਆਂ ਕਹੋਗੇ?

ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ? 'ਸੁਰਤਿ' ਪਰਚੇ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਨਾਇਕ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ...।

ਕੌਰੇ ਵਰਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖੀਏ?

ਸਫ਼ੇ, ਸਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ। ਸਬਦ ਜੋ ਸਫ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਭਣ-ਜੋਗ ਬਣਾਉਣ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਵੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫ਼ੇ ਕੌਰੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਝੁਰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਤਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਹੁਕ ਨੂੰ ਕਲਮ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਰਲੇ। ਪਰ ਇਹੀ ਵਿਰਲੇ ਦਰਅਸਲ ਵਕਤ ਦਾ ਮਾਣ ਹੁੰਦੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੌਰੇ। ਕੁਝ ਭਰੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੌਰੇ। ਕੁਝ ਸਫ਼ੇ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਅੰਧ-ਪੱਥੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧੂਰੇਪਣ ਨੂੰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧੂਰੇ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਿਮਦੇ ਸਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਣਾ, ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾਉਣਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਅਧੂਰਾਪਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ, ਅਧੂਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਰਥਕਾਰੀ ਕਿੰਨੀ ਕਠਨ ਅਤੇ ਅਧੂਰੇ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀਦਾ?

ਹਰ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਤਕਦੀਰ ਜਿਹੜੀ ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਕਲਮ ਅਤੇ ਸੋਚ ਨਾਲ ਉਕਰਦਾ। ਵਰਕੇ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਤਰਾਸਦੀ ਹੰਢਾਈ? ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਅੱਖ ਸਿਮਣ ਲਾਈ? ਕਦੋਂ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਵਧਾਈ? ਕਿਸ ਹਨੇਰੀ ਨੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਜਗਦੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਬੁਝਾਈ? ਰਾਤ ਦੇ ਕਿਸ ਪਹਿਰ 'ਚ ਨੀਂਦ ਆਈ? ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੇ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਾਈ ਤਨਹਾਈ? ਕਿਹੜੇ ਪਲਾਂ ਨੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਹੁਕ ਪਲੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਈ? ਕਿਹੜੇ ਸੁਪਨੇ ਨੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਜਗਾਈ? ਕਿਸ ਡੰਗੋਰੀ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਪੁਗਾਈ? ਕਿਹੜੀ ਔਲਾਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਪਾਈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਬੀਤੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸੱਖਣੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਫ਼ੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਜ਼ਾਮਨ। ਕੁਝ ਅਵੱਗਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ। ਕੁਝ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਅਤੇ ਤਸਬੀਹ। ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ। ਕੁਝ ਹਰਫ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬਦ ਨਾਮਾ। ਕੁਝ ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ। ਕੁਝ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਅਧ-ਮਿਟੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ।

ਇਹ ਸਫ਼ੇ ਸਾਡਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਨਾਮਾ। ਅਵਚੇਤਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਵਿਚ ਆਏ ਫ਼ਰਨਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ। ਸਫ਼ਲਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸਫ਼ਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ। ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰਤ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ। ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਉਡਦੀ ਧੁਲ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ। ਕਰਮ ਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮ ਯੋਗਤਾ। ਸਾਡੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਕਥਨੀ ਦਾ ਆਸਾਵਾਪਣ।

ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ। ਕਿਤਾਬ ਜੋ ਉਹ ਖੁਦ ਲਿਖਦਾ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਦੀ ਬੀਤੀ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ। ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਕਥਨ। ਉਸ ਦੇ ਉਸੇ ਅਤੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਥਾ। ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ। ਆਸ ਅਤੇ ਆਸਬਾ ਦੀ ਕਥਾਕਾਰੀ।

ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ। ਵਿੱਥਾਂ ਤੇ ਵਿਚਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ। ਵਹਿਮਾਂ ਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦੀ। ਵਰਗਾਂ ਤੇ ਵਰਨਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਬੰਦੀ। ਬੰਦਿਆਈ ਅਤੇ ਬੁਰਿਆਈ ਦਾ ਚੌਖਟਾ। ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਖੇਪਲਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਸ ਚੌਖਟੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਗਣ ਦਾ ਬਣਨ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਰਾਸਦਾ। ਇਹੀ ਤਰਾਸਣਾ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਕਾਸ। ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤਰਾਸਿਆ ਤੇ ਕਿਸ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਕੇ, ਖੁਦ ਦੀ ਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸੀਲ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਬੰਦਾ ਤਾਅ-ਉਮਰ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕਥਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਦੇ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀ, ਸਗੋਂ ਸਦਾ ਅਧੂਰੀ। ਇਹ ਅਧੂਰਾਪਣ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ। ਸੀਮਤ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ?

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਹਰ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਤਾਂ ਅਜੇਹਾ ਲਿਖ ਜਾਓ ਕਿ ਸਨਦ ਰਹੇ। ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਜਗਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਜੀਵਨ-ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾ ਸਕਣ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਬਣਾ, ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਨਰੋਈਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਉਗਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾ ਸਕਣ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮਾਣਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਮੱਤੀ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਲਈ ਅਸਾਨੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪਿੰਡੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਨਵੀਆਂ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਪਣਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ।

ਕੌਰੇ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਉਕਰਨ ਲਈ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਖੁਦ ਸਿਰਜਣਾ, ਚੌੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਇਨਾਇਤ ਹੁੰਦੀ।

ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੀਏ। ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਸਫ਼ਰ ਖੁਦ ਉਗਾਈਏ। ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਘਾਟਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਰੜਕਣ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸੂਰਜ ਉਗਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਿੱਘ ਠਰੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮਾਵੇ ਤੇ ਚਾਨਣ ਓਝੜ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਵੇ। ਉਹ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਰਨ।

ਅੰਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਅੰਬਰ ਵਰਗੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਫੈਲਾਅ ਵਸੀਰ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਸੀਰਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਅਸੀਮਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ।

ਕੁਝ ਕੁ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਚੰਨ ਧਰਨਾ। ਸਬਦਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਚਾਨਣੀ ਨਾਲ ਗਰਭਾਉਣਾ। ਇਸ 'ਚੋਂ ਉਗਿਆ ਚਾਨਣ ਮੱਸਿਆ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਨਣੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਅਤੇ ਸਾਥ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਨਣ-ਰੱਤੇ ਪਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਗੰਧ ਪਰੋਵੇ।

ਕੁਝ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਰਗੀ ਲੇਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਠੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਨ ਦਾ ਮੋਰ ਪੈਲਾ ਪਾਵੇ ਤੇ ਹਰ ਸਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਬਣਾਵੇ। ਉਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਰੂਹ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਧਾਵੇ ਤੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਕੰਢਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਪਾਣੀਆਂ ਵਰਗੀ ਤਰਲਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਲਦੀ ਤਰਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਉਤਰ ਰੂਹ ਵਿਚ ਜੀਰ ਜਾਂਦੇ। ਪਾਣੀ ਵਰਗੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਰੇਤ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਰਲ। ਸਦਾ ਅਭੇਦਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ। ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਪਾਣੀ, ਪਾਣੀ ਸਦਾ ਅਭੇਦ। ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਨਿਖੇੜਨਾ, ਪੱਲੇ ਪੈਦਾ ਖੇਦ। ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਵੱਸਦਾ, ਜੀਕੂੰ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋਤ। ਪਾਣੀ, ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਉਣ ਤੇ ਪਾਣੀ ਅੰਤਰ ਜੋਤ। ਤਾਂ ਹੀ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਪਿੰਡੇ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਖੜੋਤ। ਜਦ ਕਿ ਖੜੇ ਪਾਣੀ ਮਰਦੇ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ।

ਕੁਝ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿਗਰੀ ਯਾਰੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਏ। ਕਸਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਿਭਾਈਏ। ਉਚਮਤਾ ਨੂੰ ਬੋਲੇ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਈਏ। ਯਾਰ ਰੁੱਸ ਜਾਣ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮਨਾਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਰੁੱਸਿਆ ਯਾਰ ਜੇ ਕਦੇ ਸਦਾ ਲਈ ਰੁੱਸ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਯਾਰ ਦੇ ਰੋਸੇ ਦਾ ਦਰਦ, ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਸਦਾ ਤੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਉਮਰ ਭਰ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ।

ਕੁਝ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨੋਕਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ-ਕਾਮਨਾ ਉਗਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ, ਬੇਹੋ ਵਕਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਬਖਸ਼ੇ। ਜਰਜਰੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਨਤਾ ਅਰਪਿਤ ਕਰੋ। ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਹੋਵੇ। ਬੰਦਾ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੂਲ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਵੇ। ਬਚਦੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਕਮਾਵੇ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੋਠਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਵੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਸਫ਼ਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਧੂਰਾਪਣ ਨਾ ਕੋਹਵੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਚੀਸ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾ ਲਾਵੇ। ਕੁਝ ਕੁ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੁੱਸੀ ਹੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। ਗਵਾਈਆਂ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ, ਇਸ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਕੁਝ ਤਾਂ ਯਤਨ ਕਰੋ।

ਇਕ ਅੱਧ ਵਰਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਕਤ ਦੀ ਕਲਮਕਾਰੀ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਓ। ਮਿਲ ਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਨੂੰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਓ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਕਸ਼ਟਮਈ ਹੁੰਦਾ ਅਪੂਰਨ ਹੋ ਕੇ ਜਿਉਣਾ। ਕਿੰਨਾ ਸੁਖਮਈ ਹੁੰਦਾ

ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ। ਸਾਹ-ਸੁਰੰਗੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਨਾਦ ਅਤੇ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯਾਦ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ! ਹਰ ਸਫ਼ਾ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਮਕਾਰੀ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹਰਦਮ ਉਤਾਵਲਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ, ਕੀ, ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਕੀ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ?

ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਵਰਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਰਨਮਾਲਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਮੇਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਇਬਾਰਤ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬਦ ਕਾਰੀ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਹਾਸਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨੀ। ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਖੁਦ ਬਖ਼ੂਦ ਵਕਤ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਕਾਹੜੇ ਫਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਵਰਕੇ ਰੋਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਸਦਾ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਵਸੀ ਅਨਾਦੀ ਚੁੱਪ ਵਰਗੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਦੱਸ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਕੀਰਤੀ ਤੇ ਕਰਮ-ਸਾਧਨਾ ਬੋਲਦੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਰਮ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚੋਂ ਬੰਧਨਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚਲੀ ਅਸੀਮਤਾ ਚੁਗਲੀ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਹਿਕਾ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ। ਕਦੇ ਉਚੇਚ ਨਾ ਕਰੋ। ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਕਿੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਖੋਲੇ ਹੁੰਦੇ।

ਸਮਾਂ ਤਿਲੁਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਹੱਥ ਖਿਸਕ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਅਜਾਈ ਨਾ ਗਵਾਓ। ਵਰਤੋਂ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਅਜੇਹਾ ਕਰ ਜਾਵੇ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਮੱਤਾ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਮਾਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀਏ। ਅਜੇਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਮਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੌਰੇ ਵਰਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਈਏ।

ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦਾ ਬਖ਼ਰਦੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਅਤੇ ਯਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਕੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਕਦੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਕ ਚਾਪਟਰ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕੁਝ ਚਾਪਟਰ ਦਰਦੀਲੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੂਰ-ਖ਼ਲੂਸ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਅਸਫ਼ਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ। ਕੁਝ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ। ਹਰ ਚਾਪਟਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ। ਇਕ ਚਾਪਟਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ

ਵਿਰਲਿਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੇ ਹਾਣੀ ਜਦ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਫ਼ੇ ਪਲਟਣਾ ਹੀ ਜਾਣਦਾ। ਉਹ ਸਮਝਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਹੁੰਦੇ।

ਹਰ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ। ਕੁਝ ਚੜ੍ਹਦੇ ਦੀ ਲਾਲੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਡੁੱਬਦੇ ਦੀ ਪਲਿੱਤਣ। ਕੁਝ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੱਸਿਆ ਵਰਗੇ। ਕੁਝ ਤਿੱਖਤ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਢਲਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ। ਕੁਝ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਉਗਮਣਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਮਾਤਮ। ਕੁਝ ਨਵ-ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਿਲਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਰਿਆਂ ਦੇ ਵੈਣ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰੂਪ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਚੋਣ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਹਰ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਖੁਦ ਲੱਭਣੇ ਪੈਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਖਾਲੀ ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰ ਜਿਲਦ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੀ। ਕਦੇ ਕੂੜੇ ਦਾ ਵੇਰ ਬਣੀ, ਮੀਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲਦੀ, ਹਨੇਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਰਕਾ ਵਰਕਾ ਹੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਗਵਾਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਫਿਟਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਲਾਵੇ। ਰੱਦੀ ਬਣੀਆਂ ਇਹ ਜੀਵਨ-ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹੇ? ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸੜੇ, ਕਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਡੁੱਬਣੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਤਿਣਕੇ ਨੂੰ ਫੜੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕੀਮਤੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮੁੱਲ ਪੈਦਾ। ਮਾਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰੱਦੀ ਦੇ ਭਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾ।

ਜੇ ਵਰਕੇ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹੇ, ਜੇ ਇਹ ਹਰਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੌਰੇ ਹੀ ਰਹੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਾ ਲਿਖਿਆ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਾ ਸਮਝਿਆ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਫ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧੂਰੇਪਣ ਦੀ ਆਉਂਦ ਹੰਢਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜੇ ਸਾਡੀ ਕਲਮ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਜੇ ਦਵਾਤ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਹੀ ਸੁੱਕ ਗਈ, ਜੇ ਸਾਡੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੀ ਮਰ ਮੁੱਕ ਗਈ, ਜੇ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਹੀ ਰੁੱਸ ਗਈ, ਜੇ ਸਾਡੀ ਸੁਪਨਾਸਾਜ਼ੀ ਹੀ ਮਰ ਗਈ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਯਤਨ ਹੀ ਹਰ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਰੇ ਅਤੇ ਅਧੂਰੇ ਵਰਕਿਆਂ ਦੀ ਹਾਅ ਵਕਤ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਰਕਿਆਂ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਅਜੇਹੀ ਨਜ਼ਮ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਹੜੀ ਨਾ ਤਾਂ ਵਕਤ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹ ਹੋਣੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਾ ਰਹੀਏ। ਉੱਠੋ! ਕੁਝ ਤਾਂ ਕਰੀਏ। ਖਾਲੀ ਵਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰੀਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਅਜੇਹਾ ਕੁਝ ਧਰੀਏ ਕਿ ਸਫ਼ੇ ਮਹਿਕਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦ ਕਾਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਿਤ ਕਰਦੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਯੁੱਗ ਜਿਉਣ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੀ ਰਹੇ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਤਰ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੋਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਹੈ। ਜੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਚੋਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਇਕਦਮ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੈਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾਜ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ। ਜੇ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਵੀ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋ ਤੇ

ਠਕ ਠਕ ਠਕ ਠਕ ਠਕ ਠਕ

ਕਿਤੇ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਛੱਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ

ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਸ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਬੜੀ ਹੀ ਸੁਖਦ ਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਾਇਆ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਟੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦਰਖਤ

ਉਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਮਣ ਦਾ। ਇਹ ਦਰਖਤ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਇਆ। ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਵੀ ਦੂਜੀ ਛੱਤ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉੱਠ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਕੋਈ

ਜਾਨਵਰ ਜਾਮਣ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਖੋਲੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜਾਨਵਰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਖਤਰਨਾਕ ਜਾਨਵਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਸਾਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਬੜਾ ਆਨੰਦ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜਾਮਣ ਪੱਕਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਡਿੱਗਦੀ ਸੀ ਤੇ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਵੱਜ ਕੇ ਠਕ ਠਕ ਠਕ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਇਹ ਮਿੱਠੀ ਜਾਮਣ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਠਕ ਠਕ ਠਕ ਠਕ ਠਕ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦਮਈ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੈਰਿਸ ਓਲੰਪਿਕਸ 2024

ਆਓ ਵੇਖੀਏ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਾਲ ਪੈਰਿਸ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜੋ ਹੱਥੋ-ਹੱਥੀ ਸਾਰੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਘੁਮਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸ਼ਾਲ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਓਲੰਪੀਆ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 2024 ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਮਸ਼ਾਲ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸੂਰਜੀ ਕਿਰਨਾਂ ਤੋਂ ਅਗਨੀ ਤੇ ਅਗਨੀ ਤੋਂ ਓਲੰਪਿਕ ਲਾਟ ਬਣੀ ਇਹ ਮਸ਼ਾਲ 26 ਜੁਲਾਈ 2024 ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇਗੀ। 33ਵੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮਸ਼ਾਲ ਨਾਲ ਚਬੂਤਰੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਕੁੰਡ

ਪ੍ਰੋ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661
principalsarwansingh@gmail.com

ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਗਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ, ਸਟੇਡੀਅਮ ਤੇ ਖੇਡ ਭਵਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੱਕਣਗੇ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਿਜਲਈ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੇਡਾਂ ਵੇਖਣਗੇ। ਹੈਂਡਬਾਲ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਤੇ ਰਗਬੀ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 24 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਪੈਰਿਸ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮੈਲਬੌਰਨ-1956 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਵੇਖਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ 19:30 ਵਜੇ ਸੋਨ ਦਰਿਆ ਦੇ ਰਮਣੀਕ ਕੰਢੇ ਆਈਫਲ ਟਾਵਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਈਫਲ ਟਾਵਰ ਉਪਰ ਪੰਜ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਰੋਏ ਪੰਜ ਗੋਲ ਚੱਕਰਾਂ ਵਾਲਾ ਝੂਲਦਾ ਓਲੰਪਿਕ ਪਰਚਮ ਮੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਚ ਪਾਸਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕੀ ਝੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾਈਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਬੋਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। 6 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡ 'ਚ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਝਲਕਾਂ ਵੀ ਵਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ 2 ਲੱਖ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਸੇਨ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਖਲੋਣ ਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੱਖਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਸੇਨ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਝਾਕੀਆਂ ਵੇਖ ਸਕਣਗੇ।

ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਲੋਕ ਟੀਵੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖਣਗੇ।

ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 26 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 11 ਅਗਸਤ ਤਕ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੈਰਿਸ ਅਤੇ 16 ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ 35 ਖੇਡ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਮਿੱਥੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 206 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 10714 ਖਿਡਾਰੀ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਐਤਕੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਲੀਪ ਦੇ ਸਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਜਟ ਅਰਬਾਂ ਤਕ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਿਸ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਬਜਟ 9 ਬਿਲੀਅਨ ਯੂਰੋ ਹੈ।

1896 ਤੋਂ 2021 ਤਕ ਸਵਾ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ 28 ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। 32ਵੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਜੋ 2020 ਵਿਚ 24 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 9 ਅਗਸਤ ਤਕ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ ਕੋਵਿਡ ਕਰਕੇ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਆਖਰ ਉਹ ਖੇਡਾਂ 23 ਜੁਲਾਈ 2021 ਤੋਂ 8 ਅਗਸਤ 2021 ਤਕ ਜਪਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਟੋਕੀਓ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ।

ਮਾਡਰਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 1896 ਵਿਚ ਏਥਨਜ਼ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 1900 ਵਿਚ ਪੈਰਿਸ, 1904 ਸੇਂਟ ਲੂਈਸ, 1908 ਲੰਡਨ ਤੇ 1912 ਸਟਾਕਹੋਮ ਵਿਚ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ 1916 ਵਿਚ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। 1920 ਵਿਚ ਐਂਟਵਰਪ, 1924 ਪੈਰਿਸ, 1928 ਐਮਸਟਰਡਮ, 1932 ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਤੇ 1936 ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ। 1940 ਤੇ 1944 ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ। 1948 ਵਿਚ ਲੰਡਨ, 1952 ਹੈਲਸਿੰਕੀ, 1956 ਮੈਲਬੌਰਨ, 1960 ਰੋਮ ਤੇ 1964 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਟੋਕੀਓ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ। 1968 ਵਿਚ ਮੈਕਸੀਕੋ, 1972 ਮਿਊਨਿਖ, 1976 ਮੌਂਟਰੀਅਲ, 1980 ਮਾਸਕੋ, 1984 ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ, 1988 ਸਿਓਲ, 1992 ਬਾਰਸੀਲੋਨਾ, 1996 ਐਟਲਾਂਟਾ, 2000 ਸਿਡਨੀ, 2004 ਏਥਨਜ਼, 2008 ਬੀਜਿੰਗ, 2012 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਤੇ 2016 ਵਿਚ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੀਰੋ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਦੀਪ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਕੇਵਲ 4 ਵਾਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟੋਕੀਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਿਓਲ, ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਬੀਜਿੰਗ ਤੇ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਟੋਕੀਓ। 2016 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੀਰੋ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ। 2028 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਤੇ 2032 ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਬ੍ਰਿਜ਼ਬੇਨ ਵਿਖੇ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕਦੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਆਬਾਦੀ ਪੱਖੋਂ ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ

ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਛੇਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਮਨੁੱਖੀ ਆਬਾਦੀ ਵਸਦੀ ਹੈ।

ਲੰਡਨ, ਪੈਰਿਸ ਤੇ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਤਿੰਨ ਐਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨ ਜਿਥੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤਿੰਨ

ਵਾਰ ਹੋਈਆਂ ਜਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ, ਸਿਹਤਮੰਦ ਤੇ ਨਰੋਆ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੇਲੇ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਜੁਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਰੰਗ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਨਸਲ ਦਾ, ਨਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੌਮ ਜਾਂ ਜਾਤ ਦਾ।

ਬੀਜਿੰਗ ਓਲੰਪਿਕ-2008 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ 50ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ। ਲੰਡਨ-2012 ਵਿਚ 55ਵੇਂ ਥਾਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰੀਓ-2016 ਦੀ ਮੈਡਲ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 67ਵੇਂ ਥਾਂ ਜਾ ਪਿਆ ਸੀ। 2016 ਵਿਚ ਰੀਓ ਦੀ ਅੰਤਮ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 46 ਸੋਨੇ, 37 ਚਾਂਦੀ, 38 ਤਾਂਬੇ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ 27, 13, 17, ਚੀਨ ਨੇ 26, 18, 26, ਰੂਸ 19, 18, 19, ਜਰਮਨੀ 17, 19, 15, ਜਾਪਾਨ 12, 8, 21, ਫਰਾਂਸ 10, 18, 14, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ 9, 3, 9, ਇਟਲੀ 8, 12, 8 ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ 8, 11, 8, ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੇਵਲ 1 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 1 ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। 59 ਦੇਸ਼ ਐਸੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1 ਜਾਂ ਵੱਧ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। 73 ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਚਾਂਦੀ ਤੇ 87 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। ਇਹ 87 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਜਿੱਤ-ਮੰਚ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ 206 ਮੁਲਕਾਂ ਤੇ 1 ਰੀਓ-2016 ਵਿਚ 120 ਦੇਸ਼ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਰਹੇ। ਉਥੇ 48% ਮੈਡਲ ਯੂਰਪ, 22% ਅਮਰੀਕਾ, 21% ਏਸ਼ੀਆ, 5% ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ 5% ਓਸ਼ੀਆ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਤੇ।

ਟੋਕੀਓ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਤਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 39 ਸੋਨੇ, 41 ਚਾਂਦੀ, 33 ਤਾਂਬੇ, ਚੀਨ 38, 32, 18, ਜਾਪਾਨ 27, 14, 17, ਬਰਤਾਨੀਆ 22, 21, 22, ਰੂਸ 20, 28, 23,

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 17, 07, 22, ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ 10, 12, 14, ਫਰਾਂਸ 10, 12, 11, ਜਰਮਨੀ 10, 11, 16, ਇਟਲੀ 10, 10, 20 ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 7, 6, 11 ਜਦ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ 1 ਸੋਨੇ, 2 ਚਾਂਦੀ ਤੇ

4 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਨੀਰਜ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ, ਮੀਰਬਾਈ ਚੰਨੂ ਤੇ ਰਵੀ ਦਾਹੀਆ ਨੇ ਸਿਲਵਰ, ਪੀਵੀ ਸਿੰਧੂ, ਲਵਲੀਨਾ, ਬਜਰੰਗ ਪੁਨੀਆ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬਰਾਂਜ਼ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। ਇੰਜ ਭਾਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਮਨਾਈ। ਖਾਸ ਖੁਸ਼ੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਤੇ ਹਾਕੀ ਦਾ ਬਰਾਂਜ਼ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਸੀ।

ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਉਂਜ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਏ ਪੰਜ ਚੱਕਰ ਪੰਜਾਂ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੀਜਿੰਗ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ-2008 ਵਿਚ 43 ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਟੁੱਟੇ ਸਨ, ਲੰਡਨ ਵਿਚ 30, ਰੀਓ ਵਿਚ 19 ਜਦ ਕਿ ਟੋਕੀਓ ਵਿਚ 17 ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡ ਟੁੱਟੇ।

ਟੋਕੀਓ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਕੀ ਦਾ ਓਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬੈਲਜੀਅਮ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਫਰਾਂਸ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਹੈਂਡਬਾਲ ਦਾ ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਵਾਟਰ ਪੋਲੋ ਦਾ ਸਰਬੀਆ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਟੀਮ ਅਮਰੀਕਾ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਤੇ ਵਾਟਰ ਪੋਲੋ ਦੀ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਬਣੀ। ਹਾਕੀ ਦੀ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼, ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਹੈਂਡਬਾਲ ਦੀ ਫਰਾਂਸ। 1896 ਤੋਂ 2021 ਤਕ ਹੋਈਆਂ 29 ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 27 ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਿਆਂ 1051 ਸੋਨੇ, 830 ਚਾਂਦੀ, 733 ਤਾਂਬੇ, ਕੁਲ 2614 ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ 'ਤੇ ਝੰਡੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਨੇ 10 ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਕੁਲ 1010 ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ 28 ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 851 ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੇ 10 ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 546 ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ 28 ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 716, ਇਟਲੀ ਨੇ 27 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 577, ਜਰਮਨੀ ਨੇ 16 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ

615, ਹੰਗਰੀ ਨੇ 26 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 491, ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਨੇ 5 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 409, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ 28 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 554, ਰੂਸ ਨੇ 6 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 426, ਜਾਪਾਨ ਨੇ 22 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 439, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ 17 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 267, ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ 26 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 302 ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਨੇ 25 ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 35 ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਨਾਮਨ ਪ੍ਰਿਚਰਡ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੀਜਿੰਗ ਤੋਂ 3 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਲੰਡਨ ਤੋਂ 6 ਪਰ ਰੀਓ ਤੋਂ 2 ਮੈਡਲ ਹੀ ਜਿੱਤ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਟੋਕੀਓ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ 7 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁਣ ਤਕ 10 ਗੋਲਡ, 9 ਸਿਲਵਰ ਤੇ 16 ਬਰਾਂਜ਼ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਾਂ ਵਿਚ 8 ਹਾਕੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 1 ਸੂਟਿੰਗ ਤੇ 1 ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਮੈਡਲ ਹਾਕੀ, ਸੂਟਿੰਗ, ਕੁਸ਼ਤੀ, ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ, ਟੈਨਿਸ, ਵੇਟ ਲਿਫਟਿੰਗ ਤੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਦੇ ਹਨ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਹੈ ਪਰ ਉਹ 497 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਲਕ ਕੈਨੇਡਾ 302 ਮੈਡਲਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਕ ਤੇ ਮਾੜੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਜੰਗੇ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 29 ਵਾਰ ਹੋਈਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 18 ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ 'ਤੇ ਝੰਡੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। 7 ਵਾਰ ਸੋਵੀਅਤ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਜੇਤੂ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਰਾਂਸ, ਇਕ ਵਾਰ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਇਕ ਵਾਰ ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਚੀਨ ਨੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ ਹਨ। ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹਰੇਕ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਟੁੱਟਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। 1896 ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕੁਇੰਟਲ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਬਾਲਾ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਹੀ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਢਾਈ ਕੁਇੰਟਲ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਬਾਲਾ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ! ਟੋਕੀਓ ਵਿਚ ਜਾਰਜੀਆ ਦੇ ਲਾਸ਼ਾ ਤਲਖਾਡਜ਼ ਨੇ 265 ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਦਾ ਬਾਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਂਜ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ 267 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਜਰਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਤੇ ਜੁਗਤੀ ਹੋ ਰਿਹੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਟੱਟ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਮਾਟੋ ਹੀ ਹੈ: ਹੋਰ ਤੇਜ਼, ਹੋਰ ਉੱਚਾ, ਹੋਰ ਅੱਗੇ!

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਣਾ ਵੱਡਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਹੈ ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ। ਧਰਤੀ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਤੇ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਤੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦੇ ਗੋੜ ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਮਝੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਖੇਡ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ! ਜੀਵ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਜਿੱਤ ਰਿਹੈ, ਕੋਈ ਹਾਰ ਰਿਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕਾਦਰ ਨੇ ਅਲੌਕਿਕ ਮੇਲਾ ਰਚਾ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਈ ਸਭ ਖਲਕ ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਈ।

ਪੰਥ-ਪ੍ਰਸਤ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ

ਇੱਕ ਸਿਰਤੀ ਯੋਧਾ, ਜਾਗਦਾ ਤੇ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹਿੰਮਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰ, 'ਪਹਿਰੇਦਾਰ' ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਤ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਅਤਿ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਜਸਪਾਲ ਸਾਬੋ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਇਸ ਵੀਰ ਨੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਅਖਬਾਰ ਨਾਲ ਅਤੇ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ
ਫੋਨ: +91-99150-91063

ਪੰਥਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ।

ਮਨ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਢੁਕਵੇਂ ਲਫਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਹੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਉਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਤੇ ਵਿਵੇਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਛਪਣ ਵਾਲੀ ਉਸਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਸਭ ਪਿੱਛੇ ਨੇ ਤੇ ਪੰਥ ਪਿਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ' ਦੀ ਰੀੜ, ਨੀੜ, ਇੱਛਾ, ਤਮੰਨਾ, ਸਧਰਾਂ ਅਤੇ ਅਰਮਾਨ ਹੀ ਜਗਮਗ-ਜਗਮਗ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਰੀਬ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਛਪਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ

ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਕਰੀਬ 50 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਪੰਥਕ ਸਰੂਪ ਦੇ ਪਰਚਮ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਿਨ

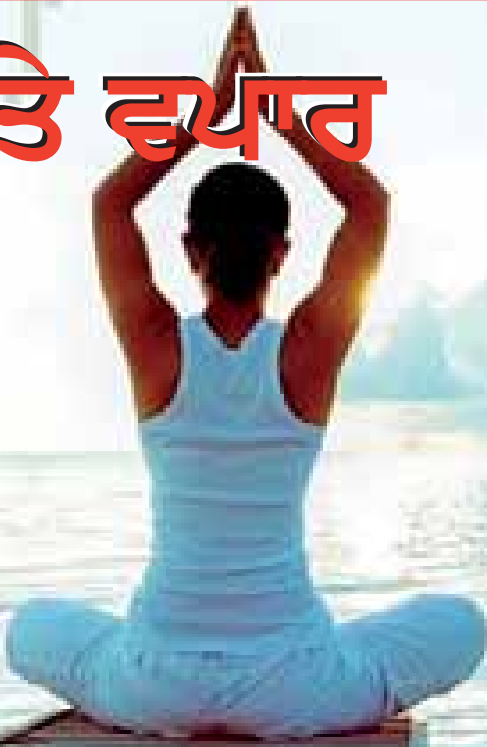
ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਪੰਥਕ ਮਸਲੇ, ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ, ਪੰਥਕ ਮਤਭੇਦ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕੌਮ ਦੇਰ ਨਾਲ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਬੇਬਾਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮਾਹੌਲ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਬਦ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਬਦ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ

ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੇਖ ਸਕਣ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਠਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਢੇ ਹੀ ਜਗਦਾ-ਮਘਦਾ ਰਖੀਏ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਅੱਜ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ: ਮਰ ਵੀ ਜਾਊਂ ਤੇ ਲੋਗ ਭੁਲਾ ਹੀ ਦੇਂਗੇ, ਲਫਜ਼, ਪਰ ਮੇਰੇ ਹੋਨੇ ਕੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਂਗੇ।

ਯੋਗ ਅਤੇ ਵਪਾਰ

ਅੱਜ ਯੋਗ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਯੋਗ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੈ।

39 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਵੱਲੋਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੌਸ ਏਂਜਲਸ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਵਾਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੁਣ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਬਾਹਰੋਂ ਮਸੀਤ ਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੀ ਨਕਲ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਮਹਿਰਾਬੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਾਰੀਆਂ ਅਰਬੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਸਨ। ਜਾਲੀਆਂ ਪਰਦੇ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦਾ ਚਰਬਾ ਸਨ। ਅੰਦਰਲੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲਮਕਦਾ ਚੀਨੀ ਫਾਨੂਸ ਧੁੱਪ-ਛਾਂ ਜਿਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ,

ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ

ਦਿਨ ਢਲਦੇ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਰੋਸ਼ਨੀ। ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਹਿਮਾਲਾ ਦੇ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਿਰੋਲ ਦੇਸੀ ਮਾਹੌਲ, ਵਾਹੀਯਾਤ ਸਜਾਵਟ ਸਹਿਤ।

ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਤਰਤੀਬ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸੀਪੁਣੇ ਦੇ ਇਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਅੰਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣ-ਮੱਤੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ 'ਸਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ' ਨਾਮੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹੀਰੋ ਅਬਦੁਲ ਕਰੀਮ ਨੂੰ ਇਕ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਬਾਪ ਦੀ ਔਲਾਦ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੌ ਕੁ ਲੋਕ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਕਾਰਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਹੋਰ ਲੋਕ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੀਕ ਨੀਲੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਬੰਦਾ ਸੱਚਾ ਅਧਿਆਤਮ ਜਿਗਿਆਸੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੰਨੀ ਸੰਭਵ ਸੀ ਓਨੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਪਧਾਰੇ ਹੋ?" "ਇਹ ਸਵਾਮੀ ਵਧੀਆ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਹਨ, ਸਵਰਗ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੁਫਤ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਮੁਫਤ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਕਲਪਨਾ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਲੰਗੇਟ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਰੋਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ 'ਸਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ' ਦਾ ਰੋਮਨ ਨੌਵਾਰੋ ਜਾਂ ਚਪੜ-ਚਪੜ ਕਰਦਾ ਗੋਗੀਆ ਪਾਸ਼ਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਾਜੇ ਦੀ ਧੁਨ ਵੱਜੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਔਰਤ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਨੁਭਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, "ਇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸੂਫੀਮਤ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਧਰਤੀ, ਕੰਚਨਜੰਗਾ ਦੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਡੁੱਬਦੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਅਲੌਕਿਕ ਸੁਹੱਪਣ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਮਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੀ ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ, ਅਮਰਨਾਥ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲਜੇ ਠੰਢ ਪਾਉਂਦਾ ਗਿਆਨ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਦੀ ਪਰ ਰੱਜੀ-ਪੁੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ..." ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਰੱਜੀ-ਪੁੱਜੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਗਏ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਖੁਭੇ ਪਿੰਡ, ਅਕਾਲ, ਮਹਾਂਮਾਰੀਆਂ, ਸੌਕਾ, ਹੜ੍ਹ, ਆਮ ਸ਼ੋਸ਼ਿਤ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਪੁੱਜੀਪਤੀ, ਝੁੱਗੀਆਂ ਝੱਪੜੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ। ਉਹ ਲੱਖਾਂ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀ ਯਾਦ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਰਾਮਦੇਹ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਮਹਿਲਾ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਰੱਜੀ-ਪੁੱਜੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਕੈਥਰੀਨ ਮੋਏ ਦੀ ਭੈੜੀ ਨਿੰਦਿਆ ਬਿਹਤਰ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੇਕਨੀਅਤ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਮਹਿਲਾ ਦੀ ਜੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਗਲਤਬਿਆਨੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੁਹੱਪਣ ਅਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਹਾਨਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਉਥੇ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਲੱਢੇ ਵੇਲੇ ਆਰਤੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ। ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਨ-ਪਾਤਰ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੀਲੇ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਆਖਾਂ। ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦੋ ਭਾਗ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਫਿਫਥ ਐਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਸਿਲਵਾਇਆ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟਾ ਸੂਟ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਮਰੀਕਨ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਏ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲੀ ਯੋਗ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਧਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਰੁਚੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀ ਹੀ ਲਖਾਇਕ ਸੀ। ਇਹੋ ਬੇਚੈਨੀ ਅੱਜ ਦੇ ਹਿੰਪੀਆਂ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਦਾਚਾਰ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਭੌਤਿਕ ਉੱਨਤੀ ਜਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਸਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਪੁੱਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਡਾਲਰ ਕਮਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਜਿਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀਆਂ

ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਨਿੱਠਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪਤਨੀਆਂ ਬਦਲਣਾ ਅਤੇ ਕਈ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਤੀਵੀਂ ਨਾਲ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸੰਭੋਗ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਔਰਤਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੋਂਗੀਆਂ, ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭੇਤਚਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਰਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਨੋਖੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਅਤੇ ਅਦਭੁਤ ਲਹਿਰ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲੁਟਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹੋ ਪੂਰਬੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੁਣਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜਲਵੇ, ਉਹ ਅਨੋਖੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਜੁੜੀਆ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਬ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਯੋਗ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਜਾਂ ਇਸਲਾਮ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹ ਜੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਇਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਘਟਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ 1944 ਵਿਚ ਸਾਂਤਾ ਬਰਬਰਾ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਲੌਸ ਏਂਜਲਸ ਅੱਪੜ ਕੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਮੈਨੂੰ ਫੈਸਟੀਵਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂਤਾ ਬਰਬਰਾ ਲੈ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਉਹ ਭਾਰਤ ਅਤੇ 'ਮਹਾਨ ਇਸਤਰੀ' ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ (ਕੀ ਉਹ ਸੱਚੀ ਮਿਸਟਰ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ ?)। ਲੌਸ ਏਂਜਲਸ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਦੇ ਘਰੀਂ ਮੁੜ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਰਿਆ ਵੀ, ਬਸ ਮਰੇ ਕਿ ਮਰੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਵਾਮੀਆਂ-ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਭਲੀ ਔਰਤ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਰੁਚੀ ਸੀ। ਕੀ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਲੌਸ ਏਂਜਲਸ ਦੇ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਝਾ ਦੇਵਾਂ ? ਉਹ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਸਾਂਤੀ

ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਭਾਲਦੀ ਸੀ। "ਇਹ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਗੁਰੂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ।"

"ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ?" "ਓਹ! ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਹੁਣ ਤਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣਾ। ਮੈਂ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹਾਂ।"

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਿਲਮੀ ਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਜਿਹਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਸ ਘੱਟ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਮੈਂ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਨਾਟਕੀ ਤੱਤਵ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਪਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਉੱਜਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਾਂਤਾ ਬਰਬਰਾ ਪੁਚਾ ਕੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਡੀ.ਪੀ. ਧਰ ਵੀ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ ਹੋਨੋਲੂਲੂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਥੇ ਮਿਸਟਰ ਪੰਡੀ ਦੀ 'ਅਰਾਉਂਡ ਦੀ ਵਰਲਡ ਇਨ ਏਟ ਡਾਲਰਜ਼' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਫੈਸਟੀਵਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਪਤਨੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾਲ ਕਾਰ ਚਲਾ ਕੇ ਸਾਂਤਾ ਬਰਬਰਾ ਲੈ ਆਈ। ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, "ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਖਿਆਲ ਹੈ ਫੈਸਟੀਵਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤਕ ਅਸੀਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।"

ਮੈਂ ਆਖਿਆ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।" ਉਸ ਨੇ ਮੱਥੇ ਝਟਕ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੇ ਜਿਊਰੀਆਂ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਹਮਾਰਾ ਘਰ' ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖੂਬ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ। ਦੋ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਿਊਰੀ ਕੇਵਲ ਬਾਲਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸੰਘੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਾਲਟਸ ਲਿਜ਼ਾ ਕੇ ਬਾਲਾਂ ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਵਾਲਟਸ ਦੇ ਫਸਾਦਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਵਾਲੇ ਗੋਰੇ ਬਾਲਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਵਿਖਾਈ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹੋ ਬੱਚੇ ਉਥੇ ਬਣ ਰਹੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਜਾਂਚੇ ਸ਼ੋਅ ਬਹੁਤ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ

ਸੀ। ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ੋਅ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਸੀ।

ਸਾਂਤਾ ਬਰਬਰਾ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਸਾਰੇ ਅਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਖਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਖਾਵਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਯੋਗ ਦੇ ਇਕ ਮਾਹਿਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਯੋਗ ਨੂੰ ਫੋਰਡ ਮੋਟਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰਾਕਫੀਲਰ ਦੇ ਤੇਲ ਵਾਂਗ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਲੌਸ ਏਂਜਲਸ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵੱਡੇ ਪਲਾਟ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੋਟਲ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਵੀ ਸੀ, ਸਰੀਰਕ ਸੁਚੱਜਕਾਰ ਵੀ ਸੀ, ਯੋਗ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੋਟਲ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣੀ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਖੁੱਧ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਜਾ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ, ਇਰਾਨੀ ਕਾਲੀਨ ਵਿਛਾ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੰਗ ਨਾਲ ਸਿਗਾਰ ਚੱਬਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਯੋਗ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਹੁਤ ਉੱਜਲ ਸੀ।

ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਯੋਗ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਬਕ ਸਮਝਾਉਣਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ, "ਯਪ! ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਯੋਗ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਲੋੜ ਹੈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਵਾਮੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ। ਨਾਮਵਰ ਸਵਾਮੀ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਦੇਖਣਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਯੋਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਯੋਗ ਦੇ ਰਸਾਲੇ, ਵੈਸ਼ਨੋ ਭੋਜਨ ਲਈ ਯੋਗ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਯੋਗ ਕੈਂਪ... ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ, ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੈ ਇਹ। ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।"

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਰਸਪੂਤਿਨ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਆਚਾਰੀਆ ਆਖਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਪੋਸਟਰ ਬੜਾ ਉਤੇਜਕ ਸੀ- "ਸਮਾਜਵਾਦ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ!" ਲੈਨਿਨ ਸਦੀ ਦਾ ਸਾਲ ਸੀ। ਸਿਰਲੇਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵੀ ਜਾਦੂ ਜਿਹਾ ਕਰਦੀ ਜਾਪੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਸੰਝਾਂ ਦੇ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਚੰਗੀ ਵੱਡੀ ਹਾਜ਼ਿਰੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਹੌਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਲਸੇ ਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਟਾਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਆਚਾਰੀਆ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸਾਂਤਾ ਬਰਬਰਾ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਸਾਰੇ ਅਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਖਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਖਾਵਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਯੋਗ ਦੇ ਇਕ ਮਾਹਿਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਯੋਗ ਨੂੰ ਫੋਰਡ ਮੋਟਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰਾਕਫੀਲਰ ਦੇ ਤੇਲ ਵਾਂਗ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਲੌਸ ਏਂਜਲਸ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵੱਡੇ ਪਲਾਟ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੋਟਲ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਵੀ ਸੀ, ਸਰੀਰਕ ਸੁਚੱਜਕਾਰ ਵੀ ਸੀ, ਯੋਗ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੋਟਲ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣੀ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਖੁੱਧ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਜਾ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ, ਇਰਾਨੀ ਕਾਲੀਨ ਵਿਛਾ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਚੇ ਵਿਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਏਨਾ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬੋਲਣਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਭਾਸ਼ਨ ਕੀ ਸੀ, ਸੋਵੀਅਤਵਾਦ ਅਤੇ ਆਮ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਬਦ-ਜਾਲ ਸੀ। ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦਾਦ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਚਾਰੀਆ ਜੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਸਜੇ-ਧਜੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਾਮਲਾ), ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ, ਕੇਸਰੀ ਬਾਣਾ ਪਾ ਕੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਸੁੰਦਰੀ ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੀਲਣ ਵਾਲਾ ਜਾਦੂ ਸੀ। ਸਮਾਜਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਉਸ ਰਸਪੂਤਿਨ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਰਹੱਸ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸ ਉੱਪਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਅਕਸਰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਦਵਤਾਪੂਰਨ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਤੋਂ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕ ਉਸ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਉਹ ਗਲਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਹੋਈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਖਰੀਦ ਲਈਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਐਕਸਪੈਰੀਮੈਂਟ' ਵਿਚ ਮੈਂ ਜੋ ਪੜ੍ਹਿਆ ਉਹ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਹੈ:

ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ: ਤੇਜ਼-ਤੇਜ਼ ਸਾਹ ਲਵੋ। ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਖਲੋ ਜਾਵੋ। ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹ ਖਿੱਚੋ। ਦਸ ਮਿੰਟ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਰਹੋ...

ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ: ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੋ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਦੇਵੋ—ਦਸ ਮਿੰਟ।

ਤੇਜ਼-ਤੇਜ਼ ਡੂੰਘਾ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹਿਲ-ਜੁਲ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨਭਾਂਤ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹਿਲਜੁਲ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗੀ। ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਫਾਲਾਂ ਮਾਰੋ, ਨੱਚੋ, ਰੋਵੋ, ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੋ, ਹੱਸੋ, ਜਿਵੇਂ ਜੀਅ ਕਰੋ ਕਰੋ। ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਸਾਰਾ ਪਾਗਲਪਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਵੋ। ਜੇ ਕੁਝ ਪੂਰਨ ਭਾਂਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। ਸਰੀਰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਵੋ। ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਰਹੋ...

ਤੀਜਾ ਪੜਾਅ: ਦਸ ਮਿੰਟ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੂ-ਹੂ ਕਰੋ। ਅੰਦਰ ਚੱਕ-ਬੱਲ ਮੱਚੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਹੂ-ਹੂ-ਹੂ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਬੋਧ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਉਤਾਰ ਵੱਲ ਉੱਠੇਗੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਟੀਸੀ ਤਕ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਚੌਥਾ ਪੜਾਅ: ਦਸ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਡੂੰਘਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ। ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਉਡੀਕ। ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਜਾਵੋ। ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦੇਵੋ।

ਸਰੀਰ ਭਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਹਨੀ ਦਬਾਉ ਹੱਥ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਲੰਮੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਪੂਰਨ ਭਾਂਤ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਖਾਲੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਦੇਵੋ। ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਰਹੋ। ਇਹ ਪਲ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਦਾ ਪਲ ਹੈ। ਨਾ ਸਾਹ ਦਾ ਪੜਾ ਹੈ, ਨਾ ਸਰੀਰ ਦਾ। ਕੇਵਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ।

ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਕੈਂਪ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੱਚਦੇ-ਗਾਉਂਦੇ ਉਸਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਭਾਵ-ਵਿਭੋਰ ਹੋ ਕੇ ਸੂਫੀਆਂ ਦਾ ਨੱਚਣਾ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਅਕਸਰ ਮੁੱਲਾਂ ਨਸਰੂਦੀਨ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ

ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਅਜੇ ਤਕ ਉਸਨੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵੇਦਾਂਤ, ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ, ਸੂਫੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਈਸਾ ਦੀਆਂ ਵਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਸਭ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਾਂਤਾ ਬਾਰਬਰਾ ਬੀਚ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ।

ਦੀ ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂਤਾ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ, ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਤਾਤਰਿਕ ਖਰਮਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸਦੇ ਚੇਲੇ-ਚੇਲੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਜਨ, ਚੀਕ-ਚਿਘਾਤੇ, ਠਹਾਕੇ, ਰੋਣ-ਧੋਣ ਵਿਚ ਡਬੋ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸਨੂੰ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਘੁਟਣ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਆਖਦਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਆਖਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਪੂਨਾ ਵਿਚ ਕੁਲੀਨ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਿੰਪੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਜਾਪਾਨੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਭਠਕਾਉ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਾਏ ਹਨ। ਇਕ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਾ ਜਾਦੂ ਜਾਂ ਤਾਤਰਿਕ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਗਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਵੇਖੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਸਨੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਬਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਚੇਲੇ (ਉਹ ਆਪ ਵੀ) ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਯੋਗ ਦਾ ਇਕ ਤਾਤਰਿਕ ਪੱਖ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਫਿਲਮ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰੇ ਕੇਸਰੀ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲਾ ਲਾਕਟ ਗਲ 'ਚ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਅਧਿਆਤਮ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਉਹ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਯੋਗੀ, ਆਚਾਰੀਆ ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਨ ਵੱਜਰੇਸ਼ਵਰੀ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮੁਕਤਾਨੰਦ। ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਇੰਦਰ ਰਾਜ ਆਨੰਦ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪਹਿਰ ਸੀ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਮਿਠਾਈ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਟੋਕਰੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਰ ਕੋਈ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਮੈਂ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਮ ਜਿਹੀ ਨਮਸਤੇ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਵੀ ਮਿਲਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਅਲੌਕਿਕ ਤਰੰਗ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇੰਦਰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਣ

'ਤੇ ਏਨਾ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿੰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਤਰੀ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰੰਜੀਪਤੀ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਸਹਿਣ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਵੈਸ਼ਨੋ ਭੋਜਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਾ ਉਤਾਰ 'ਤੇ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਾਂਤਾ ਬਾਰਬਰਾ ਬੀਚ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ।

ਬਾਬੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸਦੀ ਕਿਸਮਤ ਚਮਕ ਪਈ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਬਾਬੇ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾ ਕੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਵਾਲੇ ਲਾਕਟ ਵੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਲਾਕਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਾਜਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਆਚਾਰੀਆ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਮੁਕਤਾਨੰਦ ਦਾ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਉੱਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰੂ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਲੋਕੀਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪ੍ਰਭਾਮੰਡਲ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਕੰਨੜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਆਸ਼ਰਮ ਨੇ ਇਕ ਹਾਥੀ ਵੀ ਪਾਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਆਸ਼ਰਮ ਰੁਮਾਂਚਕ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ, ਨੇਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਵਾਂਗ ਵੱਧ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੋਕੀਂ ਉਥੇ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ, ਨਾ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ? ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਭਿਵੰਡੀ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਆਸ਼ਰਮ ਕੁਝ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭਿਵੰਡੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਬਲ ਰਿਹਾ

ਰਹੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕਤਾ ਦੇ ਸੱਪ ਦੀ ਸਿਰੀ ਮਿੱਧਣਾ ? ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ, ਆਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸ਼ਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤਾਨੰਦ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਬਾਬਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦਾਨ ਦੇ ਧਨ ਨਾਲ ਇਕ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਆਦਿ-ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਬਲ ਵੰਡੇ ਸਨ। ਜਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਬਾਬਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕੇਵਲ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਸਵਾਲ ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਸੂਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚੁਭ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੰਦਰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਹਰ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਸਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਪਲੱਬਧੀ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਅਧਿਆਤਮ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, "ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਲੜ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੰਤ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਭਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਲੰਗੋਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗਾ ਪਰ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਛੱਡੇਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਕਲੀਵ ਲੈਂਡ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਆਸ਼ਰਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਚਮਤਕਾਰਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਜੀਭ ਨਾਲ ਗਊ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਚੱਟਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੰਬਈਆ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇੰਦਰਯਨੁਸ਼ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਲਨ ਜਿਨਸਬਰਗ, ਖਲਾਬਾਜ਼ ਅਤੇ 'ਸਾਈਟਿਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਯੋਗ ਵਪਾਰ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਿਆ।

ਬਾਬਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਰਸਮਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਵਾਂਗ ਸਰਵ-ਲੌਕਿਕ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਉਸਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਗਈ ਸੀ। ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨਮਾਜ਼ ਕਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ? ਬਾਬੇ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਉਸਨੂੰ ਤਲ-ਘਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਉਥੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਖਿੱਚੇ

ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਧਨਾਚਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੰਡਲਨੀਆਂ ਜਗਾਉਣੀਆਂ ਜਾਂ ਭਿਵੰਡੀ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਉੱਠ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਾਂਤਾ ਬਾਰਬਰਾ ਬੀਚ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ।

ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਕੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ? ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧੰਨਾ ਸੇਠ, ਕੱਪੜਾ ਮਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰੇ, ਜਰਮਨ ਕਰੋੜਪਤੀ ਉਦਯੋਗ-ਮਾਲਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਸ ਕੋਲ ? ਮੱਧ ਵਰਗ ਜਾਂ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬਾ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਵਾਂਗ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ 241 ਪੰਨੇ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਛੇ-ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਲਿਖਦਾ ਸੀ, ਮਹਾਂਬਲੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਠੰਢੇ ਸ਼ਾਂਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ। ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸੀ 'ਚਿਤਸ਼ਕਤੀ ਵਿਲਾਸ'। ਇਸਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਉੱਪਰ ਹਸਤਾਖਰ ਦਰਜ ਸਨ (ਜਾਂ ਆਖੀਏ ਸਮਰਪਣ ਸੀ)—"ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ, ਪੂਜਾ ਯੋਗ ਸੀ ਨਿੱਤਯਾਨੰਦ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਵਾਮੀ ਮੁਕਤਾਨੰਦ।" ਨਿੱਤਯਾਨੰਦ ਉਸਦਾ ਗੁਰੂ ਸੀ।

ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਬਾਬਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: ਗੁਰੂਦੇਵ ਮੇਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੁਰਗ ਬਣ ਜਾਵੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰਬੋਤਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ ਜਾਤ, ਵਰਗ, ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਮੁੱਕ ਜਾਣ

ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਛੋਟ-ਵੱਡੇ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ-ਲੋੜਵੰਦ, ਸਮਝਦਾਰ-ਨਾਸਮਝਦਾਰ ਸਭ ਅੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦਿਲ 'ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਦਿਆਲਤਾ ਅਪਣਾਵੋ

ਮੇਰਾ ਸਦਾ ਗਣੇਸ਼ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਮੈਨੂੰ ਕੌਮ, ਫਿਰਕਾ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਦੇਵੋ

ਮੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਏ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੋ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਲਖਾਇਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਜਜ਼ਬੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਛੁੱਟ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿੰਦੀ, ਮਰਾਠੀ, ਕੰਨੜ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਮਾਨਵਤਾ ਉੱਪਰ ਜੇ ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਣ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਆਸ਼ਰਮ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਇਨਸਾਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ, ਫਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫੁੱਲ, ਘਾਹ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਨਸਪਤੀ, ਉਸਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਸੱਤਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਬਾਬਾ ਸੱਠ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਲਗੂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਕ ਗਰਾਹੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਮਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਸ਼ਰਮ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਤਵਾਰ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਗਣੇਸ਼ਪੁਰੀ ਦੀ (ਮੈਂ ਉਥੇ ਗਿਆ ਵੀ ਸੀ) ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਇਹੋ ਸਥਿਤੀ ਕਲੀਵ ਲੈਂਡ ਦੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਪਣੀ ਹਾਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਸਾਂਤਾ ਕਰੂਜ਼ (ਪੂਰਬੀ) ਦੇ ਯੋਗ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਬੇ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਵੱਡੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਡਕੈਤੀ, ਹਿੰਸਾ ਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਮਿਲ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਜ਼ਾਤ ਲਈ ਯੋਗ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੈਂ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਤਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਯੋਗ ਦੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੇਚੈਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਆਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਰਸਮਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਵਾਂਗ ਸਰਵ-ਲੌਕਿਕ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਉਸ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਗਈ ਸੀ। ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨਮਾਜ਼ ਕਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ? ਬਾਬੇ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲ-ਘਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਬਨਾਮ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ

ਤਾਜ਼ਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਵੇਂ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ। 400 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 240 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਿਹਰਾ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨੁੰਮਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੀ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਢੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

ਪਰ ਇਸਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਨਾਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸੂਖ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਸੌਂ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਡੋਡਾ, ਰਿਆਸੀ, ਕਨੂਆ, ਪੁਣਡ ਤੇ ਰਾਜੌਰੀ ਵਿਚ ਆਏ ਦਿਨ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਨੀਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਭਾਜਪਾ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਹੈ ਏਥੇ ਦੇਸ਼-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ 'ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ' ਦੀ 'ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੋਰੀ ਆਓ' ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਕੇ ਯੂਟੀ ਐਲਾਨਣਾ ਵੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਰਦਾਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਰਿੰਦੇ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਰਾਜ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਸੋਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਰਗਾ ਰਾਜ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਏਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ 'ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ' ਵਰਗਾ ਹੀ ਨਾਅਰਾ ਹੈ। ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਵਾਲਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਨਦੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜੋਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਉੱਤੇ ਮੁਹਰ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਤੇ ਦੂਜੀ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ। ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਲਾਵਾਰਸ ਹੋਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ

ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ। ਜਦ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾਦਰਾ ਨਗਰ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਈਸਾਈ ਯੂਵਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਉਸ ਬੇਟੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਭੈਣ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਦਰਾ ਨਗਰ ਹਵੇਲੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿਲਵਾ

ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ। ਆਪਣੇ ਮਰਾਠਾ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਪਤੀ ਪਤਨੀਆਂ ਸਮੇਤ।

ਸਮਰਾਲਾ ਦੀ ਭੈਂ ਵਿਚ ਗੋਰੀ ਹਿਰਨੀ ਮੈਂ ਤਹਿਸੀਲ ਸਮਰਾਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਬਡਲਾ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਏਥੇ ਹਿਰਨਾ ਦੀਆਂ ਭਾਰਾਂ ਏਧਰ ਓਧਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਮਿਰਗਾਂ ਦੀ ਜੂਨ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ:

ਹੀਰਿਆ ਹਰਨਾ, ਬਾਗੀ ਚਰਨਾ
ਤੇਰੇ ਸਿੰਗਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਕੁੱਝ ਲਿਖਿਆ
ਮਿਰਗ ਤੇ ਮਿਰਗਾਈਆਂ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਿਰਨ ਵੇਖਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨੀਲੋਂ ਦੇ ਚਿਤੀਆ ਘਰ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਹੀ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਲੇਖਕ ਮੰਚ, ਸਮਰਾਲਾ ਨੇ ਇੱਕ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਗੋਸ਼ਟੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਪੁਸਤਕ 'ਗੋਰੀ ਹਿਰਨੀ' ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿਰਨੀ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਨਾਇਕਾ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਯੂਵਾ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉਹ ਮੇਰੇ ਹਾਣੀ ਮਾਮੇ ਦੀ ਜਾਣੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਜ ਜਰਮਨ ਗੋਰੀ ਨੇ ਵੀ ਖੂਬ ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਸਨ। ਹਿਟਲਰ ਵੇਲੇ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ।

ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਰਮਨੀ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈਮਬਰਗ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ, ਉਸਦੀ ਮੋਗੇ ਵਾਲੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਸਬੱਬੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਈ ਜਰਮਨ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਬੇਟੇ ਹੈਮਬਰਗ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਮੇਰਾ ਨਾਵਲ 'ਗੋਰੀ ਹਿਰਨੀ' 2013 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੇਰ 2020 ਵਿਚ 'The German Foe' ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਅਤੇ 'ਗੋਰੀ ਹਿਰਨੀ' ਨਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਫਰਵਰੀ 2024 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੋ

ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ।

ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੈਕਸੀਆਂ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਡਰਾਈਵਰੀ ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਆਈ ਈਸਾਈ ਯੂਵਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਬਿਰਲਿਆਂ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣ ਕੇ ਘਟਨਾ, ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਰਾਂਚੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਧੀਆਂ ਦਾ ਬਾਪ ਬਣਿਆ। ਇੱਕ ਪਤਾਓ ਉੱਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਵੰਧਨਾ ਤੋਂ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ

ਦਿੱਤੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੰਬਈ, ਦਾਦਰਾ, ਝਾਰਖੰਡ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਾਲੇ ਹੋਏ 'ਰਾਮ ਸਿੰਘ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਰਖਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਬੀਰ ਕੌਰ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਰੱਖੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਕੌਰਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤਾਂ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ 'ਲੇਖਕ ਮੰਚ' ਵਲੋਂ ਵਿਉਂਤੀ ਗੋਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅਭੀਸ਼ੇਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਤੇ ਗਾਰਗੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹਨ ਪਰ ਹਿੰਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਏਨਾ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਿਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦਾ ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵੰਨਣਾ ਸ਼ਕੀਜਾ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੋਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਇਸ ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਕਿੰਡਰਗਾਰਟਨ ਸਕੂਲ ਦਾ ਅਮਲਾ ਵੀ ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲਾ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਨਾਵਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਤ ਵਰਤਾਰਾ ਏਦਾਂ ਬਿਆਨਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਪਾਤਰ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਰਸੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ।

ਹਿੰਦੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਨਾ ਇਸਨੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਾਗਰ॥
ਕੁੱਝ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਰਬ ਹੈ, ਕੁੱਝ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਔਲਾਹ
ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਸੁਣ ਕੇ, ਦੋ ਵਾਰ ਨਾਮ ਆਪਣਾ।

ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਵਾਲੀ ਕਿਰਤ - 'ਕੁਦਰਤ ਕਾਰੀਗਰ ਹੈ'

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲਿਆਕਤ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਖਾ ਕੇ ਹੀ ਆਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਦਾਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਨ ਕੌਰ ਵਰਗੀਆਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕਵਿੱਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਅਦੁੱਤੀ ਤੌਹਫਾ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਇਖ਼ਲਾਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਥਾਹ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਰਨ ਕੌਰ ਕੋਲ ਅਨਹਦ ਨਾਦ, ਅਨਾਹਤ ਵਰਗਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸੂਝ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਵੱਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ

E-mail: jaggikussa@yahoo.de

ਬੋਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ 'ਝੱਲ' ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਗਰਜਦੀ-ਵੰਗਾਰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਮੈਨੂੰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਦੀ 'ਗੜ੍ਹਕ' ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹੀਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਵੱਜਦੀ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਵੰਝਲੀ ਦੀ ਹੂਕ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਕਿਰਨ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਹਾਸਲ ਹੈ।

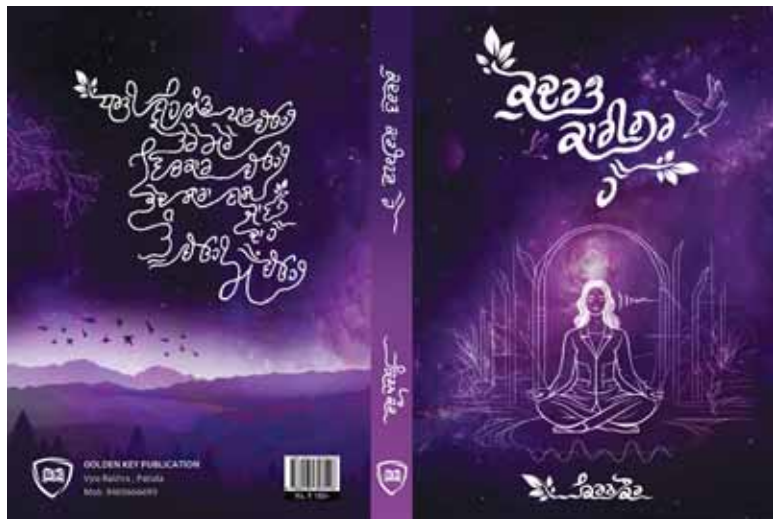
ਕਿਰਨ ਜੰਡ 'ਤੇ ਸੰਧੂਰ ਭੁੱਕਣ ਦੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਿੱਪਲਾ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਪ ਦੀ ਖੁੱਡ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਪਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ

ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਖੰਮੂਣੀਆਂ (ਮੋਲੀਆਂ) ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਰੀਝ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਹੋ ਕੇ, ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੀ ਰਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ:

ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ
ਘੋਰ ਹਨੇਰਾ ਛਾਅ ਗਿਆ
ਆਸ ਦੇ ਦੀਪਕ ਬੁਝਣ ਲੱਗ ਪਏ,
ਓਦੋਂ ਮੈਂ 'ਸ਼ਿਵ' ਨੂੰ
ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਇਆ
ਕਿ 'ਉਦਾਸੀ'
'ਬੰਦਗੀ' ਬਣ ਗਈ...

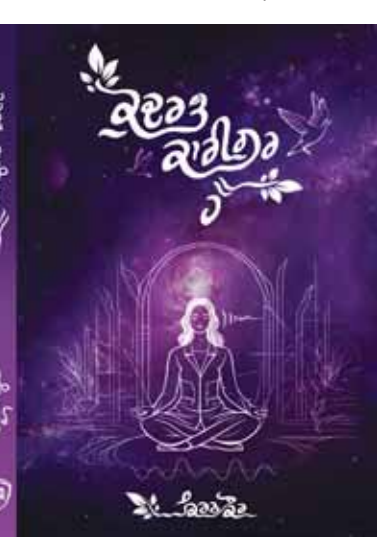
ਕਿਰਨ ਕੌਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਿਲ ਧੜਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬਣ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਝਾਂਜਰ ਛਣਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੱਲ੍ਹੜ ਕੁੜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਸੀਦੇ ਕੱਚੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਧੂਰੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਮੁਟਿਆਰ ਵੱਲੋਂ ਫੂਲਕਾਰੀ 'ਤੇ ਹਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮੌਹ ਦੇ ਫੂਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਬੇਬੇ ਦੀ ਮਧਾਣੀ ਗਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਬਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੁਮਕਦੀ ਪੌਣ ਲੋਰੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਝਰਨੇ ਰਾਗ ਛੇੜਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋਈਆਂ ਇੰਦਰ ਦੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਨਿਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਹਿ-ਲਹਾਉਂਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਜਿਹੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਸਰੋਂ ਦੇ ਫੂਲਾਂ ਵਰਗੀ ਰਸਭਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲਾੜੀ 'ਤੇ ਬਣਦੇ ਤੌਤੇ ਗੁੜ ਜਿਹੀ ਮਹਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪੌਣੇ ਗੰਨੇ ਦੇ ਰਸ ਵਰਗਾ ਸੁਆਦ। ਉਹ ਨੀਲੇ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉੱਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਨਾ ਹਜ਼ਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ:

ਸਾਇੰਸ ਆਖਦੀ ਹੈ;
ਡਾਇਨਾਸੌਰ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।
ਮੈਂ ਆਖਦੀ ਹਾਂ;
ਇਨਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹੇ...
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਾਣੇ ਲੰਗ

ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜਨਮੀ ਕਿਰਨ, 2017 ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦੇਸ਼ 'ਆਸਟਰੀਆ' ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 2018 ਵਿਚ ਤਹੱਈਆ ਕਰ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵਿਅੰਗਮਈ 'ਲਘੂ ਕਹਾਣੀਆਂ' ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲੱਗੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਉਹ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸਿਰਜਣ ਲੱਗੀ। ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪਿਆ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਜਦ ਉਹ ਬਗ਼ਾਵਤ 'ਤੇ ਉਤਰ ਵਿਦਰੋਹੀ ਰਚਨਾ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਬਾਗ਼ੀ ਜਾਂ ਗੁਰੀਲਾ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਕਲਾ ਦੇ ਸੂਖਮ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਵੀ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿੰਗ-ਵਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਨਸ਼ਤਰ ਵੀ। ਕਿਰਨ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ ਇੱਕ ਸਾਧਨਾ ਹੈ, ਠਕ ਠਕ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਇਸੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਵਿਚ ਖੂਹ 'ਤੇ ਗਿੜਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਦੀ ਇੱਕ-ਸੁਰ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਸਾਰ ਲੈਅ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਮਾਘੀ ਮੌਕੇ ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਲੱਗਦੇ ਕੱਸੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗਾ ਹੁਲਾਸ ਅਤੇ ਨਿੱਘ ਹੈ। ਅੱਸੂ ਕੱਤੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਲ ਖਿੱਚਦੇ ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਟੱਲੀਆਂ ਖੜਕਣ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਧੁਨ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਬਦ-ਬੁਣਤੀ ਵਿਚ ਨਾਰੀਅਲ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗਾ ਕੁਦਰਤੀ ਰਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬੁਣਤਰ-ਰਸ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਕਿਰਨ ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਾਂਗ, ਖਾਣ ਲਈ ਹੋਰ ਅਤੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਲੋਚਕ ਅਤੇ ਨਿੰਦਕ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਆਲੋਚਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੇਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਨਿੰਦਕ ਦਾ ਕੰਮ ਬਿਨਾ ਗੱਲੋਂ 'ਤਰਕ' ਮਾਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਦੁਆਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਫ਼ੌਲਾਦੀ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਦਖੋਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸਹਿਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਹਲੜ ਬੰਦੇ ਵਾਂਗ ਸਿੰਗ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਖੁਰ-ਵੱਢ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਨਿਯਮਬੱਧ ਸੈਨਿਕ ਵਾਂਗ ਸਮਾਜ ਦੇ 'ਵੈਰੀ' 'ਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਤ ਬੰਨ੍ਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕੁਦਰਤ ਕਾਰੀਗਰ ਹੈ' ਨੂੰ ਬਾਗਾਂ ਫ਼ੌਲਾ ਕੇ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਆਖਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਾਂਗਾ।

ਨਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਬਿੱਲ ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਟੈਕਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ (ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ.) ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕੀਨੀਆ ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੋੜਨ ਲਈ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਣਾਈ ਵਿਉਂਤ ਸੀ ਪਰ ਲੋਕ ਇਹ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਉਂਤ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਸੇਧਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀ ਕੋਲ ਚੁੱਕੀ ਤਖਤੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਇਉਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ: ਕੀਨੀਆ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਚੂਹਾ ਨਹੀਂ।

ਕੀਨੀਆ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਖਿਲਾਫ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ

ਅਫਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦਾ ਮੁਲਕ ਕੀਨੀਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦੀ ਕਾਂਗ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਕ 'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਤੁਫਾਨੀ ਹਲਚਲ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਘੇਰਨ ਤੱਕ ਫੈਲਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਿਲੀਅਮ ਰੂਟੋ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੌਰਨਾ ਲੋਕ ਦੱਖੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਤੇ ਫੌਜੀ-ਪੁਲੀਸ ਬਲਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 30 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ 30 ਕਾਉਂਟੀਆਂ 'ਚ ਫੈਲੇ ਹਨ ਤੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੈਰੋਬੀ

ਪਾਵੇਲ ਕੁੱਸਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਿੱਖਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਹ ਭਰੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਬਿੱਲ ਲਿਆਉਣ ਖਿਲਾਫ ਫੁੱਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਲੋਕ ਰੋਹ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਂਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਨਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਬਿੱਲ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦੀ ਮੰਗ ਹੁਣ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਬਿੱਲ ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਟੈਕਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ (ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ.) ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕੀਨੀਆ ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੋੜਨ ਲਈ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਣਾਈ ਵਿਉਂਤ ਸੀ ਪਰ ਲੋਕ ਇਹ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਉਂਤ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਸੇਧਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀ ਕੋਲ ਚੁੱਕੀ ਤਖਤੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਇਉਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ: ਕੀਨੀਆ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਚੂਹਾ ਨਹੀਂ।

ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਆਇਆ ਕੀਨੀਆ ਕੋਈ ਇੱਕਲਾ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਗਰੀਬ ਤੇ ਪਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀਨੀਆ ਨੇ 2021 'ਚ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਤੋਂ 4 ਸਾਲਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ 2.39 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕਰਜ਼ ਲਿਆ। ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ

ਲੋਕ ਰੋਹ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਚ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਦਾਬੇ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਬਹੁਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ

ਬੈਂਕ ਇਹ ਕਰਜ਼ ਪਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਉਸੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਦੀਆਂ ਸਨ।

ਦਾ ਕੋਟਾ ਸਿਸਟਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਕੱਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਕੋਲ 16.5% ਵੋਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜੀ-7 ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕ ਇਸ ਦਾ 40% ਵੋਟ ਹਿੱਸਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੁੱਗਤ ਇੰਨੀ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਅੰਤੋਨੀਓ ਗੁਟੇਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਤਾਂ 1940 ਵਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਭਾਵ, ਜਦੋਂ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪੁੱਗਤ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ।

ਇਸ ਚਰਚਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਨੀਆ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਮੁਲਕ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਧੀਆਂ ਜਾਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ 'ਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ ਜਾਲ 'ਚ ਜਕੜ ਲਿਆ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖੋਮੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਅਣਬਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਧਮਕਾਇਆ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਚਾਈ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੰਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਤੇ ਪੱਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਸ਼ਿਗਟਨ ਸਥਿਤ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ 'ਚ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਅਹਿਮ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀਨੀਆ ਆਪਣੇ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੇ 25% ਤੱਕ ਵਧਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਟੈਕਸਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਕਰਨ, ਬਜਟ ਕਟੌਤੀਆਂ, ਤੇਲ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਕਟੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਹਤ ਦੇ ਬਜਟਾਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤੰਬਰ 22 'ਚ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰੂਟੋ ਨੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਅਤੇ ਤੇਲ (ਬਾਲਣ) 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀਆਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਾਧੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਬੇਚੈਨੀ ਤਿੱਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਆਖਿਰਕਾਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੋਹ ਫੁਟਾਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਗਈ। ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ। ਕੀਨੀਆ ਹਕੂਮਤ ਇੱਕ ਪਾਸੇ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦੱਬੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। 54 ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚੋਂ 31 ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਆਤ 'ਚ ਇਹ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ) ਕਰਜ਼ਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਢਾਂਚਾ ਢਲਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਢਾਂਚਾ ਢਲਾਈ ਦਾ ਭਾਵ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜੰਗਲ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਨਚਾਹੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਪਰੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸਸਤੀ ਕਿਰਤ ਮੰਡੀ ਹਾਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤਿਆਰ ਮਾਲ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਜੋਂ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਤੇ ਸੰਸਾਰ

ਹੁਣ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਹ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਚੋਖਟੇ 'ਚ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੁੱਗਤ ਵਾਲੀ ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਕੋਲ ਹੈ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਵੋਟਿੰਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹਦੇ ਮੰਤਵ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਹ ਕੰਮ ਵੰਗ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ

ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜੇ ਕੁਝ ਪਿਛਲੇ 3 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਹ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਸੰਧੀਆਂ ਹੁਣ ਪਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਕੇਹੇ ਦਰਿਆ ਵਗਦੇ ਨੇ...

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਦਰਿਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਗ ਰਹੇ ਨੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਸੱਤਵੇਂ ਦਰਿਆ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਦੀ ਰੌਣਕ ਗੁੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗਲੀਆਂ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ

ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ

ਫੋਨ: +91-94171-48866

ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਨ ਜਿਹੀ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। “ਕਿਤੇ ਸਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਵੀ...” ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬਾਪ ਕੰਬ ਉਠਦੇ ਨੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੋਲਿਆਂ, ਬੇਆਬਾਦ ਬਾਵਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੁੰਨੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਮਾਪੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੇ-ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਜਾਨ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਉਹ ਕਾਲਜੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸਿਰ ਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਘਰ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ, ਗਹਿਣੇ, ਇੱਕ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਲਾ ਫੱਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਖੁਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ- “ਓਹ ਜਾਣੇ, ਇਹਦਾ ਵਿਗੋਚਾ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ

ਝੱਲ ਲਵਾਂਗੇ ਪਰ ਇਹ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮੌਤ ਜਾਲ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚਿਆ ਰਹੁ।”

ਛੇਵੇਂ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਹਿਰ ਕਾਰਨ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੱਥੇ ਹੋਲੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀਓਂ ਪਤਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਠੰਢੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਛਾਈ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਅਤੇ ਭਾਂ-ਭਾਂ ਕਰਦੇ ਮਕਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਵੱਢ ਖਾਣ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਹ ਕੰਬ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ। ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਬਾਪ ਪੁੱਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਾਰਨ ਮਰਨ ਹਕੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਕੌਸਲਿੰਗ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਅਤੇ ਆਪ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਫਰੋਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਪਰਲ-ਪਰਲ ਹੰਝੂ ਵਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਉਹਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ, “ਮੇਰਾ ਦੁੱਖ ਸੁਣੋਗੇ?” ਮੇਰੇ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕੀਤੀ। ਪਿੱਠ ਤੋਂ

ਕਮੀਜ਼ ਚੁੱਕ ਕੇ ਡੁਸਕਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਲਾਸਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਨਾ। ਇਹ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਮੇਰੇ ਇਸੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਡਾਂਗ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ। ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਭਲਾ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਸ਼ੇ ਲਈ ਕਿੱਥੋਂ ਦਿੰਦਾ ਐਨੀ ਰਕਮ? ਬਸ ਮੇਰੇ ਨਾਂਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਡਾਂਗ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਆਈ, ਉਹਦੇ ਵੀ ਦੋ ਡਾਂਗਾਂ ਜੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਇਹਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਈ ਐ। ਆਂਚ-ਗੁਆਂਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ 'ਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਬੋਝੇ ਕੋਲੋਂ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਆਇਆ। ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਇਹਨੂੰ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰ ਲਵੇ। ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਅੱਧਾ ਮਰਜ਼ੂਗਾ।”

ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਘਰ ਜਾਉ। ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।” ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਖਾਂ ਪੁੰਝਦਾ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਵਾਰਡ ਵਿਚੋਂ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਜਾਂਦੇ ਬਾਪ 'ਤੇ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ

ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਛੱਡ ਤਾਂ ਚੱਲੀਐਂ, ਆਪਣੇ ਭਣੇਈਏ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਈ।” ਬਜ਼ੁਰਗ ਇੰਝ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਮਾਪੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋ ਪੰਚ ਵੀ ਸਨ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬਾਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਤਪਾ ਰੱਖਿਐ ਇਹਨੇ ਸਾਨੂੰ। ਜਿਹੜਾ ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ, ਉਹਦੇ ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਬੋਲਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਘਰੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਵੇਚਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਉਲਾਭੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਐ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਬੜਾ ਭਲਾ ਮਾਨਸ ਐ। ਉਹਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਛ ਨਾ ਬੋਲਿਆ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇਦੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਹਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ਪਾੜ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਥੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹਦੀ ਕਰਤੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਪੁਲੀਸ ਕੇਸ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੇਠ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿੱਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਬੈਅ ਕਰਨੀ ਪੈ

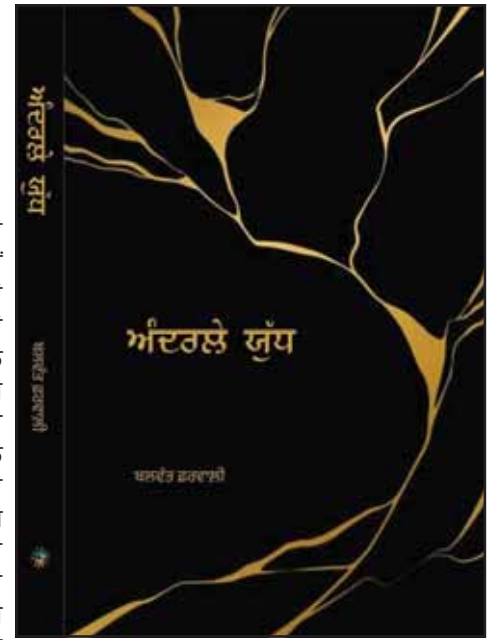
ਗਈ।” ਬਾਪ ਅਤੇ ਪੰਚਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਸਨ ਪਰ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦੀ ਥਾਂ ਫੀਠਪੁਣਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਮਾਪੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ, “ਘਰੋਂ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹਦੇ ਹੱਥ ਲਗਦੈ, ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਡੱਢ ਲੈਂਦੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਖੇਤ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਘਰ ਸੀ। ਕਣਕ ਵਾਲੇ ਢੋਲ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਢੱਕਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜੰਦਰਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਜੰਦਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਣਕ ਵਾਲੇ ਢੋਲ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਡਾ ਹੋ ਕੇ ਕਣਕ ਕੱਢਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਢੋਲ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਖਤਕਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਭੱਜ ਕੇ ਆਈ। ਦੇਖਿਆ, ਇਹ ਅੰਦਰ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਡਿੱਗਿਆ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਤਰਲਮੋਢੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ, ਫਿਰ ਇਹਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਇਹਨੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿਵਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈ ਜਵਾਨੀ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਹੰਝੂ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧੁੰਦਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਚਲਦੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਮਨੋ ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ - ਅੰਦਰਲੇ ਯੁੱਧ

ਭਾਵੇਂ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅੰਦਰਲੇ ਯੁੱਧ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਵੰਤ ਫਰਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਇਕ ਨਾਵਲ ਵੀ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਾਹਰੀ ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੁਣ-ਅਵਗੁਣਾਂ ਸਮੇਤ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਣਾਵਾਂ, ਅੰਤਰਦਵੰਦਾਂ ਤੇ ਅੰਤਰ ਯੁੱਧਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰਲੀ ਮਨੋ-ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਤੇ

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਰਾ
ਫੋਨ: 89682-82700

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਤੀਖਣਤਾ ਸਮੇਤ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਮ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਵਿਚ ਮੁਕ ਬਗਾਵਤ ਛੁਪੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਸੰਕੇਤਕ ਇਸ਼ਾਰੇ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ 'ਡੋਕੀ' ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋਗੀ ਦੌੜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਸੰਵਾਦਕ ਚਰਚਾ ਛੇੜਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਘਟ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਉਪਲੱਬਧ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਸਬੰਧੀ ਸੁਚੇਤਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਸਿੱਦੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਉਸਦੇ ਡੋਕੀ ਲਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਰਮ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਉਹ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਟਰੈਕਟਰ, ਬੁਲਟ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਨੀ, ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਡੋਕੀ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਨਹੀਂ ਲਾਵੇਗਾ ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ

ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਡੋਕੀ ਲਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਜਰਨੈਲੀ ਸਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਢਾਬਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਹੀ ਹਾਂ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ 'ਜਵਾਰਾਭਾਟਾ' ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਥਿਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾ ਮੂਲਕ ਸਮਾਜਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਬਦਲ ਤਲਾਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਪਰਮਜੀਤ ਤੇ ਅਸਮੀਤ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਹਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਯੁੱਧ ਕੇਵਲ ਮਾਂ ਬਾਪ ਕਹਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯੁੱਧ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਲੜਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਮੀਤ ਦੀ ਸੌਸ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾਮਈ ਸੋਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਵੇ ਪਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਬੁੱਢੀ ਸੌਸ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਡਾਕਟਰੀ ਟੈਸਟ ਕਰਾਉਣ ਵੇਲੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਚ ਕਮੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਗੇ। ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭਗਤਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਰਾਭਾਟਾ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਮੀਤ ਵਰਗੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਤੇ ਨੌਕਰੀਸ਼ੁਦਾ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੌਸ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ 'ਧੁਆਂਖਿਆ ਜੰਗਲ' ਔਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਲਾਸ਼ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਝਪਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬਾਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ? ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰਕ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਾਤਰ ਪਵਨਦੀਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸੁਝ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਮਰਦ ਜਾਤ ਦੇ ਚਲਾਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਦੋ ਵਾਰ ਧੋਖਾ ਖਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਖੁਦ ਬਾਜ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਕਹਾਣੀ 'ਯੁੱਧ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ' ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਯੁੱਧ ਵਰਗੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ

ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਲਖ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਮੰਤੀ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪਿਤਰੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਵਾਰਸ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਾਤਰ ਸੁਰਜੀਤ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਆਪਣੇ ਦੋ ਜਣੇਪਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਜਾਇ ਦੋ ਪੱਥਰ ਜੰਮੇ ਹਨ। ਤੀਸਰੇ ਜਣੇਪੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਿਣ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਹੀ ਗੁਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ।

ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹੀ ਦਮ ਨਹੀਂ ਤੋੜਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਯੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਉਸਦੀ ਬਜਾਇ ਉਸਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਕੁੜੀ ਕੰਮੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਤਰਏ ਭਰਾ ਦੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਮੀਰ ਘਰ ਦੇ ਨਸ਼ੇਤੀ ਕਾਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਛੋਟੀ ਕੁੜੀ ਬੋਬੀ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੋਂਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਸ਼ੇਤੀ ਪਤੀ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡਦਿਆਂ ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ, 'ਔਰਤਾਂ ਜਿਉਣ ਲਈ ਕੇਵਲ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਹੀ ਮੁਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਯੁੱਧ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੋ ਮਨੁੱਖੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਨਾਵਲ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਕੈਨਵਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ 'ਕੁੱਤੜਣ' ਭਾਵੇਂ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੰਗ ਵਟਾ ਰਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਬਾਪੂ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੇਬੇ ਕਰਨੈਲ ਕੌਰ ਅੰਦਰਲੀ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤੜਫ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵੇਦਨਾ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਵਿਚਲਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਪੂ- ਬੇਬੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੌਰਾਨ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀਪ ਨੂੰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ ਲੱਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਦਲੀ ਹਵਾ ਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਇਆ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੜਫ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਗਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁੱਤੜਣ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ 'ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ' ਇਸ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇ ਉਹ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੱਕੀ ਤੇ ਸੰਕੀਰਣ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਜਗਦੇਵ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਮਿੰਦਰ ਨਾਲ

ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੇ ਅਤੀਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਮਿੰਦਰ ਉਸਨੂੰ ਦਿਲ ਜਾਨ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਗੁਆਢੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਰਿੰਪਲ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਗੰਢ ਜ਼ਰੂਰ ਬੱਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੰਢ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀਆਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨੌਤਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਉਕਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਪੁਰਸ਼ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਫਤਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਰਿਝਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਾ ਕਰੇ।

'ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ' ਸਮਕਾਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗਰਭਪਾਤ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਮਰਮ ਸਪਰਸ਼ੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜੋਕੇ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਲੋਕ ਏਨੇ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਵਾਰਥਸਿੱਧੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਕਿਰਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਤਨਵੀਰ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਲਿਖਾ ਕੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਬਣਿਆ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਅੰਦਰਲਾ ਸਵਾਰਥ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚਲਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਨਵੀਰ ਦੀਆਂ ਪੇਪਰ ਸ਼ੀਟਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾ ਦੇ ਨਾਲਾਇਕ ਪੁੱਤਰ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਪੇਪਰਸ਼ੀਟਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਉਸ ਦੇ ਫੇਲੂ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਹਤਾਸ਼ਾ ਉਸਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਤੇ ਗੱਡੀ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਆਰਥ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਘੱਟ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵੀ ਗੁਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਹੋਈ ਵਧੀਕੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰਾਹਤ ਲੱਭਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ 'ਦਾਅ ਤੇ ਚਾਅ' ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਲੁਕਵੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਪਰਤਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਦੇ ਖੇਡ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਕੋਚ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਯੁੱਗ ਦੇ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਧੋਬੋਬਾਜ਼ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੁਸ਼ਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ

ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਸਬੰਧੀ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਕੱਚਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਮੁਕ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੇ ਗੰਦੀ ਛੋਹ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਚਾਅ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਦਾਅ ਖੇਡਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਕੋਚ ਗੈਰੀ ਵਿਰਕ ਤੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਘ੍ਰਿਣਤ ਚੇਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਡ ਕੱਚਾਂ ਤੇ ਪੀ.ਐਚ. ਡੀ. ਦੇ ਗਾਈਡਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਵਾਸਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦੇਹ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ 'ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਸੂਰਜ' ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪਸਾਰ ਵਿਚ ਬਾਧਕ ਬਣ ਰਹੇ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਆਪਣੇ ਜਲੌਅ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਆਖਰੀ ਕਹਾਣੀ 'ਆਪਣੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ' ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪਸਾਰ ਦਾ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਉਭਰਿਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਿਗਿਆਨਕ ਘੱਟ ਤੇ ਭਾਵੁਕ ਵਧੇਰੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਧਰੇ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਰਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਨਿਭਾਅ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਮੂਲਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਈ ਥਾਈਂ ਲੇਖਕ ਵਾਲੀ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਕ ਚੰਗੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 168 ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ 230 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਕੈਲੀਬਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨੂੰਹਾਂ ਨੇਕ ਸਨ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਇਕੱਠ ਨਿਭਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ 70-75 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਬਣਾਈ ਕਿ ਬਾਪੂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੱਜ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਲਟੈਰ (ਰਿਟਾਇਰ) ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣ ਸਕੇ। ਉਹ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਗਏ ਤੇ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਬੋਲਿਆ, "ਬਾਪੂ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਬੱਸ ਹੁਣ ਨਵਾਬਾਂ ਵਾਂਗ ਬੈਠ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਸੱਥ 'ਚ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਿਆ ਕਰ ਤੇ ਤਾਸ ਖੇਡਿਆ ਕਰ।" ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ ਕੇ ਕੁੱਪਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਆਉ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਵਾਦ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ

ਰਿਟਾਇਰਡ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਮੁੰਡੇ ਬਲਦ ਲੈ ਕੇ ਪੈਲੀ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਚੱਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ, "ਬਾਪੂ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕੰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਅਸੀਂ ਖੇਤ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਬੱਸ 2-3 ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਰੋਟੀ ਫੜਾ ਆਈ। ਮੌਜਾਂ ਲੈ ਮੌਜਾਂ।" ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚਲੇ ਹਲੂ ਵਾਹੁਣ ਤੇ ਜਾਨ ਛੁੱਟੀ ਤੇ ਉਹ 2 ਕੁ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਹਲੂ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਛੋਟਾ ਕਹੀ ਨਾਲ ਵੱਟਾਂ ਛਾਂਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਨਹਿਰ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਖਾਲ ਤੋਂ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋ ਕੇ ਟਾਹਲੀ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਵੱਡਾ ਬੋਲਿਆ, "ਬਾਪੂ, ਅਸੀਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਥੱਕੇ ਪਏ

ਅੱ। ਤੂੰ ਜ਼ਰਾ ਹਲੂ ਦੇ ਚਾਰ ਕੁ ਸਿਆੜ ਕੱਢ ਦੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਲੱਕ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਲਈਏ। ਕੰਮ ਤੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਬੱਸ ਵਿਹਲਾ ਰਿਹਾ ਕਰ।" ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਚਲੇ ਚਾਰ ਸਿਆੜ ਖਿੱਚਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਐਨਾ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਮੁੰਡੇ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਐਧਰ ਹਲੂ ਵਾਹ ਵਾਹ ਕੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਵਾਹਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਉੱਠੇ ਜਦੋਂ ਛੋਟੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਲੂ ਵਾਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਛੋਟਾ ਭੱਜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਲ ਗਿਆ, "ਬਾਪੂ ਆ ਕੀ ਕਰੀ ਜਾਨਾ? ਬੱਸ ਮੌਜ ਕਰ ਮੌਜ।" ਮੁੜਕੇ ਮੁੜਕੀ ਹੋਏ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਲਦ ਹਿੱਕਣ ਵਾਲੇ ਛਾਂਟੇ

ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਲਾਲ ਕਰ ਦਿਆਂ। ਪਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਵੱਡਾ ਬੋਲਿਆ, "ਬਾਪੂ ਐ ਕਰ, ਪੰਡ ਕੁ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਵੱਢ ਲੈ। ਅਸੀਂ ਆਏ ਬੱਸ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਿਬੋੜ ਕੇ।" ਸਤੋ ਬਲੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਤਰੀ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਪੱਠੇ ਵੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਜਿਹੀ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਵੱਡਾ ਬੋਲਿਆ, "ਬਾਪੂ ਆਹ ਪੱਠੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾ, ਮੱਝਾਂ ਭੁੱਖੀਆਂ ਅੜਿਗਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਆਏ ਤੇਰੇ ਮਗਰੇ ਮਗਰ, ਬੱਸ ਮੌਜਾਂ ਲੈ ਮੌਜਾਂ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਤਰੇ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਪੰਡ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਲੋਹੜੇ ਦੀ

ਗਰਮੀ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਪੰਡ ਦੇ ਥੱਲੇ ਦੱਬਿਆ ਗਿਆ। ਦਸਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਵੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਪੰਡ ਥੱਲੇ ਦੱਬਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੋਲਿਆ, "ਲੱਖ ਲਾਹਨਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਢੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਐਨੀ ਭਾਰੀ ਪੰਡ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਈ ਨਈਂ। ਇੱਕ ਸਾਡਾ ਬਾਪੂ, ਵੇਖ ਲੈ ਮੌਜਾਂ ਮਾਰਦਾ ਮੌਜਾਂ।" ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥੱਲੇਓਂ ਹੀ ਪੰਜ ਸੱਤ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ, "ਉਏ ਕੱਜਰੇ, ਮੈਂ ਆਂ ਥੱਲੇ, ਧਾਡਾ ਪਿਓ। ਦੁਰ ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੰਦੀ ਔਲਾਦ ਦੇ।" ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਫੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗ ਪਏ।

-ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਏ.ਆਈ.ਜੀ.
ਫੋਨ: 95011-00062

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ

ਅੱਜ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਚਾਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਚਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਰਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਮਿੰਟਾਂ-ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਧਾਰਕ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅੱਜ ਹਰ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੇਡੀ ਫੜੀ

ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ 3 ਅਤੇ 4 ਜੁਲਾਈ 2024 ਤੋਂ ਔਸਤ 15% ਤੋਂ 20% ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ 34824 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਬੇਮੁਹਾਰੀ ਲੁੱਟ

ਖਤਮ ਹੋਣ ਕੰਢੇ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਨ.ਐੱਲ. ਦੇ ਹੀ 12901 ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਵਰ ਵਰਤ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮੁਨਾਫੇ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ- ਕੀ ਹਰ ਸਹੀ ਸੂਚਨਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ

ਵਿਰੋਧੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਪਹੁੰਚਣ ਉਪਰ ਨਕੇਲ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਉਪਰ ਡਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ

ਇਸ ਦਾ ਭਾਰ ਲੋਕਾਈ ਉਪਰ ਲੱਦਣਗੇ ਅਤੇ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਲੋ-ਮਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ। ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਭਰੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਈ ਸੌ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਸੀ।

ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ; ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦੇ ਅੰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਓੜਕਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣੇ? ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਗਰੀਬੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਪਾਤਾ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੌਰ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ 80 ਕਰੋੜ ਗਰੀਬ ਲੋਕ 5 ਕਿਲੋ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਕਿਲੋ ਦਾਲ ਲਈ ਮੁਥਾਜ ਹਨ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਰਬਪਤੀ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀ ਅਮਰ ਵੇਲ ਵਾਂਗ ਵਧ ਕੇ 200 ਨੂੰ ਢੁੱਕ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਕਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸੀ ਹੱਲੇ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਗੇ। ਅਰੰਧਤੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ੇਖ ਸ਼ੋਕਤ ਹੁਸੈਨ ਉਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਯੂਏਪੀਏ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਮੇਧਾ ਪਾਟੇਕਰ ਨੂੰ 5 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨਵੇਂ ਨਾਵਾਂ ਖੋਲੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰ ਲਿਖਣ, ਬੋਲਣ, ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਤਬਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕਜੁੱਟ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿੜ ਮੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜਾਂ ਰੋਟਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ 35 ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਡਾਕੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਨ.ਐੱਲ. (ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਦਾਰੇ) ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਟਾਵਰ ਵਰਤ ਕੇ 5ਜੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ 6ਜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਨ.ਐੱਲ. ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ 5ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀ.ਐੱਸ.ਐੱਨ.ਐੱਲ. ਦੇ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ

ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ (ਮਨੀਪੁਰ, ਕਸ਼ਮੀਰ) ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਮਹਿਰੂਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਬਰੌਡਕਾਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵਟਸਐਪ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਸੁਨਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਰ ਹੱਲਾ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਕਰ ਕੇ ਘਟ ਰਹੀ ਲੋਕਪ੍ਰੀਤਾ ਕਾਰਨ ਯੂਟਿਊਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਈ ਨੇ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲੋੜ-ਦੇਣ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਯੂਟਿਊਬਰਾਂ ਉਪਰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸਥਾਪਤੀ

ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 150 ਕਰੋੜ ਦਾ ਚੋਣ ਬਾਂਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਹਨ। 'ਚੰਦਾ ਦੋ, ਧੰਦਾ ਲੋ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਪਰ ਐਨ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰੇ ਕੋਇਲਾ ਖਾਣਾਂ, ਊਰਜਾ ਖੇਤਰ, ਰੇਲਵੇ, ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ, ਬੈਂਕ, ਬੀਮਾ, ਸੜਕਾਂ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਤੇਲ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਖੋਜ ਜਿਹੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਭ ਅਦਾਰੇ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। 18ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 35 ਸੌ ਕਰੋੜ ਦਾ ਤੋਹਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੋਲਰ ਮਾਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸੂਚਨਾ। ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵੀ ਖਤਰੇ ਭਰਪੂਰ ਰਹੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਕਮ

ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ
ਫੋਨ: +91-84275-11770

ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਕਾਮਾ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ।

ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਤੱਕ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇੰਜਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਅਣਖੋਕ ਦਿਮਾਗੀ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ 1990-91 ਤੋਂ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ-ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਵਧੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ।

3 ਅਤੇ 4 ਜੁਲਾਈ 2024 ਤੋਂ ਮਨਮਾਨੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਤੇ 34824 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਡਾਕਾ ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ- ਜੀਓ, ਏਅਰਟੈਲੋ ਤੇ ਵੋਡਾਫੋਨ-ਆਈਡੀਆ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ 109 ਕਰੋੜ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜੀਓ ਦਾ 48 ਕਰੋੜ, ਏਅਰਟੈਲੋ ਦਾ 39 ਕਰੋੜ, ਵੋਡਾਫੋਨ-ਆਈਡੀਆ ਦਾ 22 ਕਰੋੜ 37 ਲੱਖ ਗ੍ਰਾਹਕ ਹੈ। ਮੋਬਾਈਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਜੇਡੀ ਵੈੱਸ ਨੇ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਲਫਟੈਂਟ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸਾ ਚਿਲਕੁਰੀ ਵੈੱਸ ਦੇ ਨਾਨ-ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ, ਅੱਡੀ ਵਾਲੇ ਸੈਂਡਲਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀਆਂ ਕੁਝ ਸਫੇਦ ਲਿਟਾਂ ਸਣੇ ਉਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਬਾਰੇ 'ਨਿਊਯਾਰਕ

ਜਯੋਤੀ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਐਨਾ ਕੁਝ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦਾ ਮਰਕਜ਼ ਬਣਨ ਦੇ ਲੇਖੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਸਾ ਦਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਬਿਓਰਾ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਦਿਲਕਸ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੀ ਲਾਅ ਫਰਮ 'ਕੂਲ, ਵੇਕ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਯੋਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਜੇਡੀ ਵੈੱਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਬਿਜ਼ ਵਿਚ ਗੇਟਸ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। 2014 ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਸੀ। ਸੰਨ 2021 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ 'ਦਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼ ਆਰ ਦਿ ਐਨੋਮੀ' (ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ) ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਮਰੀਕਾ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ 'ਲਾਲ' ਅਤੇ 'ਨੀਲੇ' (ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਤੇ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੰਗ) ਬਾਰੇ ਬਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮਿਥਾਂ ਫਿੱਕੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਧੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਲਬਗਾਰ ਹੈ। ਵੈੱਸ ਨੇ ਕਦੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ 'ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਹੈਰੋਇਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਆਇਡਨ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਭਰ ਦੇਵੇਗੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਡੈਮੋਕਰੈਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਧੜਕਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇਸ 'ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕਨ' ਬਾਰੇ ਹੁੱਬ-ਹੁੱਬ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਭੂਤੀ' ਦੀ ਬਜਾਏ 'ਸਿਆਹਿ ਔਰਤ' ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਾ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਤੇ ਸਾਕਾਹਾਰੀ ਵੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਸਾਇਦ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਪੱਖੀ' ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਉੱਥੇ, ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਇਕਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਕੋਕੋਨਟ' (ਨਾਰੀਅਲ) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮੜੀ ਦਾ ਰੰਗ ਭੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹ 'ਗੋਰੇ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਯਾਦ ਹੈ? ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ- ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੌਂਦ (ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ) ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਰੂਸੀ ਹਮਲੇ ਦੇ

ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਸਸਤਾ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਖਰੀਦਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ 'ਸਿੱਟੇ' ਭਗੜਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖਾਸੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ 'ਖੁੱਲ੍ਹਾ' ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਦਲੀਪ ਸਿਰੇ ਦਾ 'ਕੋਕੋਨਟ' ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਦਿਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1917 ਦਾ ਏਸ਼ਿਆਟਿਕ ਬਾਰਡ ਜੋਨ ਐਕਟ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਹਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ 100 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉੱਥੋਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 50 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਕਸ 'ਤੇ 84 ਨਾਂ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਔਸਤਨ ਆਮਦਨ 119,858 ਡਾਲਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਚੀਨੀਆਂ, ਜਪਾਨੀਆਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਐਲਨ ਮਸਕ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੁੰਦਰ ਪਿਚਾਈ ਦੀ ਅਲਫਾਬੈਟ ਅਤੇ ਸਤਿਆ ਨਾਡੇਲਾ ਦੀ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਦਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਫ਼ੀ

ਪੇਚੀਦਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਮਾਦਰੇ-ਵਤਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿਆਰ ਉਮੜਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਅਮਰੀਕੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਹਮਵਤਨੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ- ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਦੌਰ ਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪੇਂਡੂ ਬੰਦਾ ਇਹ ਆਖੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ 'ਜਾਤ ਭਾਈ' ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸਾ ਵੈੱਸ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੇ ਵੱਡ-ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਭਾਲਣ ਲਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਪੇਂਡੂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਸੀਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੋਕ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੇ ਉਤਸਾਹ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਵੀ ਕੀ ਹਨ; ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਨਿਰਖ ਪਰਥ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉਪਰ ਭਾਵਕਤਾ ਭਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਰਿਸ਼ੀ ਸੂਨਕ ਲੰਡਨ ਵਿਚ 'ਸਾਡਾ ਬੰਦਾ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਾਦੇ ਹੁਰੀਂ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਨੀਆ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਮਨ ਸ਼ਾਨਮੁਗਾਰਤਨਮ ਭਾਵੇਂ ਜਾਵਨਾ ਦੇ ਤਮਿਲ ਮੂਲ

ਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਖਾਸ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ; ਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਤਾਈਸੀਚ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ) ਲੀਓ ਵਰਾਡਕਰ ਦਾ ਤਾਣਾ ਪੇਟਾ 'ਆਮਚੀ ਮੁੰਬਈ' ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਲ ਬੇਸੁਆਈ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਆਨਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਇਰਫ਼ਾਨ ਅਲੀ ਜਾਂ ਸੂਰੀਨਾਮ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾਪ੍ਰਸਾਦ ਸੰਤੋਖੀ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ੇਲਜ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੇਵਲ ਰਾਮਕਲਾਵਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਭਾਰਤੀ ਬੰਦੂਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 3.2 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੱਢਾਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਪੱਛਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਚਾਈ ਦਾ ਉਲਟ ਪਾਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ 5000 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ 'ਵਿਦੇਸ਼ੀ' ਖਾਸਕਰ ਜੇ ਕੋਈ ਗੋਰਾ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸਹਿਜ ਹੀ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਅਸੂਰਖਿਆ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਚਿਤਰਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਤੁਣਕਾ ਸੀ, 'ਯੈਕੀ ਗੋਮ ਹੋਮ, ਬਟ ਟੇਕ ਮੀ ਵਿਦ ਯੂ' (ਭਾਵ ਅਮਰੀਕਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਜਾਓ ਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ)। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾ ਵੈੱਸ ਅਤੇ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ 'ਚ ਦਾਗ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਦੇਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ

ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਜੋਰੇ ਜੋਹਨ ਨੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਤੂਰਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ਬੜੇ ਤਿੱਖੇ ਤਿੱਖੇ, ਸਿੱਧੇ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੇ ਤਿਕੋਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ, ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਵੀ ਤਿੱਖੇ, ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗੇ ਜਦੋਂ ਚੁੱਕੇ ਚੁੱਕੇ ਕਰੇ; ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਦਿਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵੇਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਮੈਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਨ ਡੈਕ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਹਦੂਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੱਠ ਨੱਠ ਗੋੜੇ ਕੱਢਦਾ ਹੀ ਦੇਖਣਾ। ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੱਠ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਚੁੱਕੇ ਚੁੱਕੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਮਾਰ ਫੱਟੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਫੈਸ (ਬਾੜ) ਦੇ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਜੋਹਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਕਤੂਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਪਾਰਸੀ। ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਉਸ ਨੱਠ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਪਾਰਸੀ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਦਾ? ਉਸ ਪੁੱਛ ਗਿਲਾਉਣੀ ਤੇ ਚੁੱਕੇ ਚੁੱਕੇ ਕਰ ਫੈਸ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਜਾਣੀਆਂ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਣੀਆਂ ਉਸ ਪੂਰੀ ਮਸਤੀ 'ਚ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਗੋੜਾ ਕੱਢ ਕੇ ਜੋਰ ਦੀ ਮੇਰੇ ਵਲ ਛਾਲਾਂ ਲਗਾ ਫਿਰ ਭੱਜ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਪਾਰਸੀ

ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋੜਾ
ਫੋਨ: 604-589-5919

ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਏਂ? ਉਸ ਮੁੜ ਜੋਰ ਨਾਲ ਫੈਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਚੁੱਕੇ ਚੁੱਕੇ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਮਾਰਨੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਾਰਸੀ ਮੇਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਏ।

ਬੋੜੇ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘੇ ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜੋਰ ਨਾਲ ਨੱਠ ਕੇ ਛਾਲ ਮਾਰਨੀ ਤਾਂ ਫੱਟੀਆਂ ਦੀ ਫੈਸ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਝੁਮਣ ਲਾ ਦੇਣੀ। ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਝੁਮਣ ਲੱਗੀ ਫੈਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੀ ਦੁਰਗਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜੋਹਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਪਾਰਸੀ ਨੇ ਫੈਸ ਟੱਪ ਕੇ ਸਾਡੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦੇਣੀ ਹੈ; ਕੀ ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਬੋੜਾ ਚਿਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ? ਉਸ ਮੌਜੂਦਗੀ ਲਹਿਜ਼ੇ 'ਚ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇੰਜ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਫੈਸ ਉੱਪਰ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਛਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੀ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਜੇ ਇਹ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਫੈਸ ਭੰਨ ਕੇ ਲੰਮੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਜ਼ਾਮ ਕਰ। ਮੇਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਖੜ੍ਹੇ ਉਸ ਨੇ ਵਲਾਂ ਵਾਲੀ ਲਚਕਦਾਰ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਪਾਈਪ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵੀਹ ਕੁ ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਵਿਆਸ (ਡਾਇਆਮੀਟਰ) ਡੇਢ ਕੁ ਫੁੱਟ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਫੈਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲੰਬੇ ਲੋਟ ਧਰਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹੀ ਪਾਈਪ ਉਸ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦੀ ਪਾਰਸੀ ਦੌੜ ਕੇ ਵੜਦਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਨਿਕਲਦਾ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਪਾਈਪ ਫੈਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਪਾਰਸੀ ਨੇ ਮੁੜ ਕਦੇ ਫੈਸ 'ਤੇ ਛਾਲ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੇ, ਪਾਰਸੀ ਗੁੱਸਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਜੋਹਨ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਪੀਟਰ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਇਸੇ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਉੱਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋਹਨ ਹੇਠਾਂ ਬੇਸਮੇਂ 'ਚ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਕਾਫੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ, ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਸ ਹੈ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਫਿਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਡੁੱਲਾ ਥਾਂ ਹੈ। ਪੀਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਕੁੱਤੇ ਸੀ ਹੁਣ ਇੱਕ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਘਾਹ ਲਸ਼ ਲਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਰਾ ਭਰਾ

ਸੀ। ਪੀਟਰ ਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਪਾਣੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਾਂ ਖੂਬ ਵਰਤਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਘਾਹ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਾ ਹਿੱਲ ਜਾਏ। ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਰਦੇ ਵੀ ਬੜੀ ਮਟਕ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਨ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਪਾਰਸੀ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ ਦੌੜ ਦੌੜ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਐਸਾ ਨਾਸ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਘਾਹ ਦੀ ਹਰਿਆਈ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਦੌੜ ਦੌੜ ਗੋੜੇ ਕੱਢਦਿਆਂ ਸਾਰਾ ਵਿਹੜਾ ਇਉਂ ਲੱਗਣ ਲਾ 'ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਮਿੱਧ ਮਿੱਧ ਕੇ ਖੁੱਦਲ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਉਸ ਟਿਕ ਕੇ ਨਾ ਖੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੈਠਣਾ ਹੈ; ਬੱਸ ਗੋੜੇ 'ਤੇ ਗੋੜਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਰਾ ਘਾਹ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਥੇ, ਵਾਹੇ ਹੋਏ ਖੇਤ ਵਰਗਾ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ ਜਾਂ ਹਲਟ ਦੀ ਪੈੜ ਵਰਗਾ ਲੱਗਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੀ ਫੈਸ ਉੱਪਰਦੀ ਝਾੜੀ ਮਾਰਦਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਮ ਪਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪੰਜਾਬ ਖੂਹ 'ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾਂ, ਤੇ ਮੇਰਾ ਪਿਆਨ ਆਪਣੇ ਖੂਹ ਦੀ ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ ਕੋਲ ਜਾ ਰੁਕਦਾ। ਚੜਸ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੌੜੀ ਦੀ ਖੱਲ ਦੇ ਚਮੜੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੋਲਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਉੱਪਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੋਹੇ ਦਾ ਬੰਗਲਾ (ਰਿੰਗ) ਸਿਉਂ ਕੇ ਉੱਪਰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੀ ਕੁੰਡਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮੋਟੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੋ (ਮੋਟਾ ਰੱਸਾ) ਬੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਲੋ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਚੜਸ ਨਾਲ ਬੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦੀ ਪੰਜਾਲੀ ਨਾਲ ਬੰਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਚੜਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਕੜੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਜੋੜੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਚੜਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦੀ ਪੈੜ ਦੀ ਨਿਮਾਣ ਵਲ ਨੂੰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਚੜਸ ਮੌਣ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਚੜਸ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਉੱਚੀ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੋਲਾ ਲਾਉਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਜੋ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੜਸ ਉੱਪਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੈੜ ਦੇ ਪੁਰ ਸਿਰੇ ਪੁੱਜੇ ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਚਾਲਕ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਲਦ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਣ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਚੜਸ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਚੜਸ ਨੂੰ ਖੂਹ ਕੇ, ਉਲੱਦ ਕੇ ਚਲੇ 'ਚ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਭਾਰੀ ਲੋ ਪਹਿਲੀ ਜੋੜੀ ਦੀ ਪੰਜਾਲੀ ਦੀ ਕੀਲੀਓ ਲਾਹ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦੀ ਪੰਜਾਲੀ ਦੀ ਕੀਲੀ ਨਾਲ ਅੜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੀਲੀ ਲਾਉਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੀਲੀ ਲਾਉਣਾ ਤੇ ਚੜਸ ਫੜਨਾ ਮਾੜੇ ਧੀੜੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਇੰਜ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇੱਕ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਬੋਲੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉੱਪਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਚੜਸ ਨੂੰ ਚਲੇ 'ਚ ਖਾਲੀ ਕਰ ਕਰ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਸੋਜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਚੜਸ ਫੜਨਾ, ਕੀਲੀ ਲਾਉਣਾ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਦੁੱਧ ਮਲਾਈਆਂ ਨਾਲ ਪਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਭਰੂ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੁੱਲੇ ਜੁੱਸੇ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਚੜਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਚਲਾ, ਰੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੰਨ ਕੇ ਤੇ ਕੁੱਟ ਕੇ ਬਣਾਏ ਚੂਨੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨਿੰਗਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਮਗਰੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹਲਟ ਦਾ ਚਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਚੂਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਪੁੱਚਲਤ ਹੋਏ ਸੀਮੇਂਟ ਦਾ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਜਦੋਂ ਕਿਰਲੋਸਕਰ ਇੰਜਣ ਨਾਲ ਬੰਬੀ (ਟਿਊਬ ਵੈਲ) ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹਲਟ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਚਲਾ ਪਾਣੀ ਦੀ

ਮਾਰ ਨਾ ਝੱਲ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਡਾ ਚੜਸ ਵਾਲਾ ਚਲਾ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਪਿਆ; ਜੋ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਿਨਾ ਵਰਤਿਆਂ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਚੜਸ ਦੀ ਥਾਂ ਹਲਟ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ ਵਾਲਾ ਲੰਬਾ ਚੌੜਾ ਟੋਆ ਨਾ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸ 'ਚ ਘਾਹ ਫੂਸ, ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਦਰਖਤ ਉੱਗ ਪਏ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉੱਥੇ ਸੰਘਣੀ ਜਿਹੀ ਝਿੜੀ ਬਣ ਗਈ। ਉਸ ਝਿੜੀ 'ਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਨੇ ਆਣ ਬਸੇਰਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸੱਪ, ਨਿਓਲੇ, ਚੂਹੇ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ। ਚੂਹਿਆਂ ਨੇ ਪੈੜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਉੱਚੀ ਕਰ ਕੇ ਬਣਾਈ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਆੜ ਦੇ ਬੋਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਡੁੱਡਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਸੇਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਹਲਟ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਸ ਆੜ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਡੁੱਡਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਪੈੜ 'ਚ ਹੀ ਪਈ ਜਾਣਾ। ਪੜਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਣਾ ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਬੰਨੇ ਨਾਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਆਸੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਆਰਾ ਮੋੜਨ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਕਿਆਰਾ ਵੀ ਭਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆੜ ਵੀ ਸਾਰੀ ਪਾਣੀਓ ਸੱਖਣੀ ਦੇਖਣੀ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਕਿ ਹਲਟ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ ਭਰੀ ਗਿਆ। ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਚੂਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਚੇਰਾਂ ਲੱਭ ਲੱਭ ਮਿੱਟੀ ਗਾਰੇ ਨਾਲ ਭਰ ਮਸਾਂ ਪਾਣੀ ਦੁਬਾਰਾ ਖੇਤ ਨੂੰ ਅੱਪੜਦਾ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਰ ਵਾਰੀ ਵਾਪਰਦਾ ਜਦੋਂ ਹਫਤੇ ਕੁ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਹਲਟ ਚਲਾ ਕੇ ਸੋਜਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਉਹ ਪੈੜ ਵਾਲਾ ਟੋਆ ਅਕਸਰ ਹਲਟ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਚੇਰਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਪੈ ਪੈ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਖੜ੍ਹਨ ਕਾਰਨ ਉੱਥੇ ਨਿਓਲੇ, ਸੱਪ, ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੱਛੂ ਅਤੇ ਡੱਡੂ ਵੀ ਆ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਬਰਸਾਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਟੋਆ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੱਢੇ ਬੈਠ ਡੱਡੂ ਆਪਣੀ ਗੜ੍ਹੇ ਗੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਰੋਚਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ। ਕੜਕਦੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਦੁਆਲੇ ਉੱਗੀਆਂ ਕਿੱਕਰਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬੀੜੇ ਟੀ ਟੀ ਕਰਦੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਹ ਪੈੜ ਭਾਵੇਂ ਚੜਸ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਉਣ ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਬਰਸਾਤਾਂ ਪੂਰੇ ਜੋਰ 'ਤੇ ਸਨ, ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਕਮਾਦ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਭਰ ਜੋਬਨ 'ਚ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਰਸਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਹਲਟ ਦੇ ਬੈਠ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈੜ ਵਾਲਾ ਛੱਪੜ ਨੁਮਾ ਟੋਆ ਕੰਢਿਆਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਡੱਡੂ ਤਾਂ ਬਰਸਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬੀਆਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਚਾਂਡਾਂ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਗੜ੍ਹੇ ਗੜ੍ਹੇ ਤੇ ਕਿੜ ਕਿੜ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ, ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪੈੜ 'ਚ ਭਰੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਖੁਫਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਖੜ੍ਹਾ ਸੱਪ ਤੇ ਮੋਟਾ ਡਾਢਾ ਨਿਓਲਾ ਬੰਜਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੀ ਖੁਰਲੀ ਤੋਂ ਰੜਾ ਕੁ ਪਰੇ ਨੂੰ ਗੁੱਬਮ ਗੁੱਬਾ ਹੋਏ ਪਏ। ਕਦੇ ਉਲਟ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਸੱਪ ਬੋਲੇ ਤੇ ਕਦੇ ਨਿਓਲਾ। ਸੱਪ ਉਸ ਦੇ ਫੰਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਝੜਕੀ ਦੇ ਕੇ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਨਿਓਲਾ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦੀ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਲਟੀ ਮਾਰ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਗੈਲ 'ਚ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹਾ ਇਸ ਅਦਭੁੱਤ ਦੰਗਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਸੱਪ ਹਾਰ ਮੰਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਓਲਾ। ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਗੈਲ ਵਲੋਂ ਬੰਜਰ ਵਲ ਨੂੰ ਦੇ ਕੁ ਪੈਰ ਅਗਾਂਹ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਲਗਦੇ ਮੇਰੀ ਪੈਛੜ

ਸੁਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਠੰਠਬਰ ਗਏ, ਨਿਓਲਾ ਨੱਠ ਕੇ ਕਮਾਦ ਵਾਲੇ ਖੇਤ 'ਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਤੇ ਸੱਪ ਮੁੱਲਦਾ ਹੋਇਆ ਮੱਕੀ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ ਖਿਸਕ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ 'ਚ ਭਰੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਖੁਫਾ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਦੀ ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਤੂੰ ਤੂੰ ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੇ, ਆਪਣਾ ਝਗੜਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾ, ਗੁੱਬਮ ਗੁੱਬਾ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ।

ਚੜਸ ਵਾਲੀ ਪੈੜ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੜੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਸੀ; ਇਸ ਡੁੱਬੇ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰ ਦੇ ਛੱਪੜ ਨੁਮਾ ਟੋਏ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਭੰਗ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਪਸਾਰਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ, ਸੁਕਾ ਕੇ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਛਿਟੀਆਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਭੱਠੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬਾਲਣ ਵਜੋਂ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਸਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿੱਸਰੀ ਭੰਗ ਵੱਢੀ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਕਈ ਗਾਂਜਾ ਪੀਣ ਦੇ ਆਦੀ, ਸਾਡੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਆ ਕਦੇ ਪੁੱਛ ਕੇ ਤੇ ਕਦੇ ਬਿਨਾ ਪੁੱਛਿਆਂ ਹੀ, ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੋਦੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਸਲ ਮਸਲ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਬਣਾ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀਆਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਯੋਗੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨ ਉਸ ਗਾਂਜੇ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ। ਭੰਗ ਵਾਲੇ ਪਕੌੜੇ ਵੀ ਬੜੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਹਰ ਇੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੁਰਾਰਤੀਆ ਮਖੌਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਵਾਲੇ ਪਕੌੜੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਖੁਆ ਦੇਣੇ ਤਾਂ ਭੰਗ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਉਸ ਅਵਲ ਟਵਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਘੁੰਮ ਘੁੰਮ ਡਿਗਦੇ ਫਿਰਨਾ ਦੇਖ ਦੇਖ, ਨਾਲ ਦੇ ਹੱਸ ਹੱਸ ਦੁਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹੋਏ ਭੰਗ ਦੇ ਅਸਰ ਦਾ ਚੋਖਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ। ਭੰਗ ਦਾ ਅਸਰ ਲਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਬੰਦਾ ਐਸੀ ਤੌਬਾ ਕਰਦਾ ਕਿ ਭੰਗ ਵਾਲੇ ਪਕੌੜੇ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ ਆਮ ਵੀ ਕਿਤੇ ਪਕੌੜੇ ਦਿਸ ਪੈਂਦੇ ਤਾਂ ਚੋਕੰਨਾ ਹੋ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੀ ਭੰਗ ਨਾ ਪਾਈ ਹੋਵੇ!

ਸਿਗਰਟਾਂ ਅਤੇ ਭੰਗ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਜੋਹਨ ਅਤੇ ਪੀਟਰ ਵੀ ਬੜੀ ਪੀਂਦੇ ਐ, ਭੰਗ ਮੁੱਕ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੇ ਬੰਬੇ ਛੱਡ ਛੱਡ ਸਭ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਮਹਿਕਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਆ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਜੋਹਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ, ਜੇ ਤੂੰ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੇਂ ਤਾਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਹਾਂ ਕਹਿ। ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੜੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਅਤੇ ਭੰਗ ਤੁਸੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੁਫਤੋਂ ਮੁਫਤੀ ਹੀ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਗੋਂ ਉਹ ਹੱਸਿਆ। ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ ਸਕਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਪੀੜੀ ਭੰਗ ਅਤੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਅੱਧੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛਿੱਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਅੱਧਿਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਉਸ ਬੜੇ ਠਰੰਠੇ ਨਾਲ ਸੁਣ, ਅੱਗੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੌਰੀ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਪੀ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਪੰਨਵਾਦ ਤੁਹਾਡਾ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਪੁੱਛੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਪਰਲੇ ਖੂਜੇ ਚੁੱਕਵੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਭੰਗ ਪੀਂਦੇ ਰਹੇ; ਮਗਰੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫਿਰ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਹੀ ਆ ਪੁੱਛੇ ਛੱਡ ਛੱਡ ਸਾਡੀਆਂ ਨਾਸਾਂ 'ਚ ਧੂੰਆਂ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰੀ ਮੁੜ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਸੌਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੰਘਾਉਣੇ, ਮੁੜ ਉਹੀ ਧੂੰਆਂ, ਨਾਸਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਮਹਿਕਾਂ ਭਰਨ ਲਾ ਦੇਣਾ। ਹਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਮਨ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਮਝਾ ਲਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ, ਖੂਹ 'ਤੇ ਗਾਂਜਾ ਪੀਣ ਦੇ ਸੌਕੀਨ ਵੀ ਤਾਂ ਚੜਸ ਦੀ ਪੈੜ ਦੁਆਲੇ ਉੱਗੀ ਭੰਗ ਪੀ ਪੀ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੋ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੱਕਰ ਵਰਗਾ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ
ਸ਼ੱਕਰ ਵਰਗਾ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ,
ਸ਼ੁਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ
ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਲਿਆ ਹਫਤਾ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੋੜਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਰਸਤਾ,
ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਘਰ ਨੂੰ ਭੱਜਦੇ,
ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਭ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ,
ਸ਼ੱਕਰ ਵਰਗਾ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ,
ਸ਼ੁਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ।

ਯਾਰਡ 'ਚ ਮੇਲੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਬਾਰ ਬੀ ਕੁ ਫਿਰ ਮਘ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾ ਤਕੜਾ
ਆਇਆ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਬੱਕਰਾ
ਮਿੱਤਰਾ ਚੱਲ ਪੜੀਲਾ ਚਾੜ੍ਹ
ਸ਼ੱਕਰ ਵਰਗਾ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ,
ਸ਼ੁਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ।

ਸਾਰੇ ਯਾਰ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ,
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੂੰ ਹੁੰਦੇ ਕਾਹਲੇ
ਐਲ.ਏ. ਤੋਂ ਜੋ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ,
ਸੋ 'ਤੇ ਕਿੱਲੀ ਦੱਬੀ ਆਉਂਦੇ
ਡਿਊਟੀ ਫਰੀ 'ਤੇ ਪੈਦੀ ਕਾਹਲੀ,
ਚੱਕ ਲੈਂਦੇ ਫਿਰ ਕੁੰਡੇ ਵਾਲੀ।

ਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ,
ਭੱਜੇ ਆਉਂਦੇ ਮੁੱਛਾਂ ਚਾੜ੍ਹ
ਸ਼ੁਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ,
ਸ਼ੱਕਰ ਵਰਗਾ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ।

ਫਰਾਈਡੇਅ ਚਿਕਨ ਫਰਾਈ ਹੁੰਦੇ
ਕੱਠੇ ਭੈਣ ਤੇ ਭਾਈ ਹੁੰਦੇ,
ਸਾਢੂ ਅਤੇ ਜਵਾਈ ਹੁੰਦੇ
ਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿਣ ਬੀਬੀਆਂ,
ਢਿੰਡ ਹੋਲੇ ਕਰ ਲੈਣ ਬੀਬੀਆਂ
ਡਾਣਸੀਵਾਲੀਆ ਟੈਨਸ਼ਨ ਲਾਹੁੰਦੇ,
ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਪਰਿਵਾਰ
ਸ਼ੱਕਰ ਵਰਗਾ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ,
ਸ਼ੁਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ੱਕਰਵਾਰ।
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 778-863-2472

ਸੁਪਨੇ
ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ
ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ
ਅਸੀਂ ਜੋ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕੱਲ ਕੀ ਕੀਤਾ, ਕੱਲ ਕੀ ਹੋਣਾ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਦਾ
ਕੱਲ ਦੀ ਕੱਲ ਕੱਲ ਅੰਦਰ
ਕੱਲ ਤੋਂ ਹਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਰੱਖ ਭਰੋਸਾ ਤੇ
ਕਾਹਨੂੰ ਛਿਕਰਾਂ ਕਰਦਾ ਏ
ਪਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ
ਵਾਧੂ ਦਮ ਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਕੀ ਕਰਨਾ
ਸੋਚਾਂ ਨੇ ਪਲ ਪਲ ਤੇ
ਜਿੰਨਾ ਕੀਤਾ ਕੀ ਸਾਂਤ ਹੈ ਮਨ
ਦੁਖ ਜਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਕਰਕੇ ਕੱਠਾ
ਕੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੈ
ਪਲ ਪਲ ਹੱਥੋਂ ਖੁੱਸ ਜਾਵੇ
ਏਦਾਂ ਖਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਨੇ ਵੱਸਦੇ ਤੇ
ਰੱਖਦੇ ਕਦੇ ਛਿਕਰ ਕੋਈ
ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਂਦੇ
ਨਾਲੇ ਠਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਛੱਡ ਸਿਆਣਪ ਚਤੁਰਾਈ ਤੇ

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

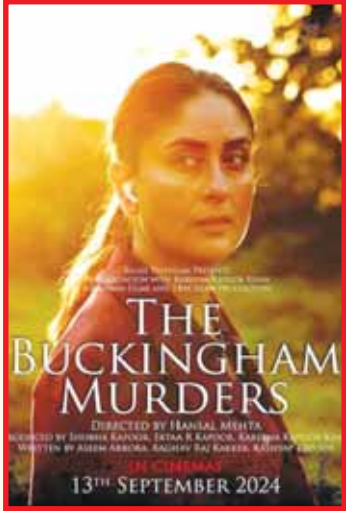
ਕਰਤਾ ਭਾਵ ਸੱਜਣਾਂ
ਰੱਬ ਡਾਢਾ ਹੈ 'ਕੋਮਲ'
ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।
-ਬਸੰਤ ਕੋਮਲ

ਵੱਖਰਾ ਸੰਸਾਰ
ਜਦੋਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦੇ ਨੇ ਸਾਹ ਨਿਭਾਂਗੇ,
ਰੱਬ ਕੋਲੇ ਸਾਡਾ ਹੈ ਕਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਿਹਾ ਵਖਰੇਵਾਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁੱਤ ਦਾ,
ਹਰ ਇੱਕ ਮੌਸਮ ਬਹਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਵੱਖਰੇ ਸਰੀਰ ਰੂਹਾਂ ਇੱਕ ਹੋਈਆਂ ਨੇ,
ਬੜਾ ਉੱਚਾ ਸਾਡਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰੱਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਸਾਨੂੰ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ,
ਮੈਂ 'ਚੋਂ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਕੱਲੇ-ਕੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਣਾ,
ਕੱਠਿਆਂ ਦਾ ਬੋੜਾ ਸਾਡਾ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।
-ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ 'ਮਹਿੰਦਪੁਰੀ'

ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਬਕਿੰਘਮ ਮਰਡਰਜ਼' ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ।

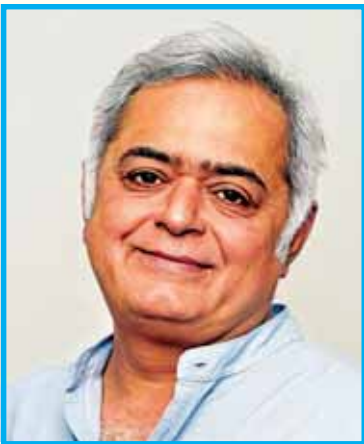
ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਖਾਨ ਦਾ ਕਰੀਨਾ

ਚਰਚਿਤ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਖਾਨ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਬਕਿੰਘਮ ਮਰਡਰਜ਼' ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ 13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਐਲਨ ਟੈਂਡਨ, ਰਣਵੀਰ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਕੋਬ ਐਲਨ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਹ ਫਿਲਮ 'ਅਲੀਗੜ੍ਹ', 'ਸ਼ਾਹਿਦ', 'ਸਕੈਮ 1992: ਦਿ ਹਰਸ਼ਦ ਮਹਿਤਾ

13 ਸਤੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।" ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਬੀ.ਐੱਫ.ਆਈ. ਲੰਡਨ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ (2023) ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਓ

ਐੱਮ.ਏ.ਐੱਮ.ਆਈ. ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ 2023 ਵਿਚ ਵੀ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਰਿਫ਼ੂਜੀ' ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀਰੋ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੱਚਨ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜੈਕੀ ਸ਼ਰਾਫ, ਸੁਨੀਲ ਸ਼ੈੱਟੀ, ਅਨੁਪਮ ਖੇਰ, ਕੁਲਭੂਸ਼ਣ ਖਰਬੰਦਾ, ਰੀਨਾ ਰੌਇ, ਮੁਕੇਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਪੁਨੀਤ ਈਸਰ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੁੱਲ ਬਜਟ 15 ਕਰੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ 36 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਕਰੀਨਾ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਵਧੀਆ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਉੱਝ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰੀਨਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਫਲਾਪ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਾਮ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮ 'ਦਿ ਬਕਿੰਘਮ ਮਰਡਰਜ਼' ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੁਰਾਗ ਕਾਸ਼ਿਪ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੰਸਲ ਮਹਿਤਾ

ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਸਟੋਰੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੰਸਲ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਬਣੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਕਰੀਨਾ ਬਤੌਰ ਸਹਿ-ਨਿਰਮਾਤਾ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਕਰੀਨਾ 'ਵੀਰੇ ਦੀ ਵੈਡਿੰਗ' ਅਤੇ 'ਕਰਿਊ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਕਤਾ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਪਸ਼ਨ 'ਚ ਲਿਖਿਆ, "ਅਸੀਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ 'ਦਿ ਬਕਿੰਘਮ ਮਰਡਰਜ਼'

ਜਾਨਹਵੀ ਕਪੂਰ ਤੇ ਈਸ਼ਾਨ ਦੀ ਜੋੜੀ

ਜਾਨਹਵੀ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਈਸ਼ਾਨ ਖਟਰ ਦੀ ਜੋੜੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਲਮ ਇਕੱਠੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ। ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮ 'ਧੜਕ' ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ 2018 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਤੇ ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਾਈ ਸੀ।

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਜਾਨਹਵੀ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਈਸ਼ਾਨ ਖਟਰ, ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਜੋੜੀ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਾਥ ਫਿਲਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵੀ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਹੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਘੇ ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨੀਰਜ ਗੋਵਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 'ਮਸਾਨ' ਵਰਗੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਅਜੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ; ਉੱਝ, ਇਸ

ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਇਸੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜਾਨਹਵੀ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਈਸ਼ਾਨ ਖਟਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਹੀ ਰੂਪ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।

6 ਮਾਰਚ 1997 ਨੂੰ ਜਨਮੀ ਜਾਨਹਵੀ ਕਪੂਰ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੁੰਦੀਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਬੋਨੀ ਕਪੂਰ ਦੀ ਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ 'ਉਲਝ' ਅਤੇ 'ਦੇਵਾਰਾ: ਪਾਰਟ 1' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 9 ਫਰਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਤੇਰੀ ਬਾਤਾਂ ਮੇਂ ਐਸਾ ਉਲਝਾ ਜੀਆ' ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਲ 2023 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ 'ਬਵਾਲ' ਅਤੇ 'ਰੋਕੀ ਔਰ ਰਾਨੀ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਨੀ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਕਹਾਣੀ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਬਿਆਨ'

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਹੁਣ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਫਿਲਮ 'ਬਿਆਨ' ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਸ ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਨਾਲ, ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੀ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਮਹਾਰਾਨੀ' ਖੂਬ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਸੀਜ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ

ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਾਹਵਾ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਸੀਰੀਜ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਓ.ਟੀ.ਟੀ. ਮੰਚਾਂ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਵੀ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ

ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸੀਰੀਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋਏ।

ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2019 ਵਿਚ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੇ ਛੇ ਐਪੀਸੋਡਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਲੈਲਾ' ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬੜੀ ਪ੍ਰਾਪੂਲਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਹੁਣ 'ਮਹਾਰਾਨੀ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਪੱਖੋਂ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

28 ਜੁਲਾਈ 1986 ਨੂੰ ਜਨਮੀ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮਾਡਲਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਲਈ ਹੋਏ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਤਹਿਤ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਉਥੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਨੁਰਾਗ ਕਸ਼ਿਅਪ ਨੇ ਉਸ ਅੰਦਰਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਗੈਂਗਸ ਆਫ ਵਾਸੇਪੁਰ' ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਸ, ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਉਹ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਛਾ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਦਾ ਅਦਾਕਾਰੀ ਲਈ ਕਈ ਇਨਾਮ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕੁਦਰਤ ਕੌਰ

ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੀਜਾ ਸੀਜ਼ਨ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਰੀਜ਼ ਇੰਨੀ ਹਿੱਟ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਚੌਥੇ ਸੀਜ਼ਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਚੱਲ ਨਿੱਕਲੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਝ, ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਚੌਥੇ ਸੀਜ਼ਨ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਧੜਾਧੜ ਸੀਰੀਜ਼ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਨਾ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ

ਫਿਲਮ 'ਬਿਆਨ' ਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ

Taj Palace Presents....

Mela Teeyan Da

Ticket price: \$35
Includes Snacks & Lunch

Sunday - July 28th 2024

Time: 1 PM – 5 PM

Stalls | Clothing & Jewelry Stall | Gidha Performance | DJ Desi Vibes

Organizers:

Satpal Kaleka (414.336.5733); Sarabjeet K Sidhu (414.581.8423)
Iqbal Ghotra (414.326.6943); Beant K Virk (262.412.2068)

PRIZES

Prizes for
Best Gidha &
Free Raffle

Taj Palace

3665 E Grange Ave, Cudahy, WI 53110

Prizes for Best Dress Miss
Punjaban &
Miss Choti Punjaban

Tickets available on :

Eventbrite or contact Parminder S (Goldy) 414-736-6580

Designed by: Prabhjot Singh